

Indhold

Abstract.....	4
1. Problemstilling.....	6
1.1 Formål, undersøgelsestype og mål for undersøgelsen.....	8
1.2 Problemformulering.....	9
1.3 Nyere historisk rids af diskussion i medier og debatter i Folketinget.....	9
I skrivende stund.....	11
1.4 På jagt efter tal og statistik vedrørende asylbørn.....	13
1.5 Forskningsrids – området omkring asylbørn, barnets tarv og anbringelsesfeltet.....	14
Forskning/ undersøgelser om flygtninge børn og traumer.....	14
At bo på et asylcenter - at være barn i asylsystemet.....	16
Anbringelse af etniske minoritetsbørn.....	17
Forløbsundersøgelse af anbragte børn i Danmark.....	18
Barnets tarv i lovgivning, forskning og praksis.....	18
Asylbørns rettigheder og aktør status i et skandinavisk perspektiv.....	20
2. Begrebsafklaring.....	22
2.1 Asylprocedurens faser.....	22
ÅG og ÅGH – procedure.....	23
2.2 Opholdstilladelser efter Udlændingeloven.....	24
Asyl.....	24
Humanitært ophold og ophold af ganske særlige grunde.....	25
3. Metode.....	25
3.1 Videnskabsteori.....	25
Hermeneutik.....	26
Den kritiske hermeneutik.....	27
Kritisk teori.....	28
3.2 Forforståelse.....	29
Indefra perspektiv.....	29
3.3 Kvalitativ undersøgelse.....	31
3.4 Interviewtilgang og interviewmetode.....	31
3.5 Udvælgelse af interviewpersoner og kontaktetablering.....	32

3.6 Præsentation af interviewpersoner.	33
3.7 Ethiske overvejelser.	35
3.8 Databearbejdning og analysestrategi.	36
3.9 Metodekritik.....	38
Gyldighed af empiri, teori og den samlede projektrapport.	38
4. Teori og modeller.	40
4.1 Helhedssyn - Brantes niveaumodel.....	40
4.2 Teori om omsorg for børn, tilknytning og mestringsteori.	42
Teori om forældres omsorg for børn.	42
Teori om tilknytning.	45
Teori om mestring.	46
Anvendelse af teori.	49
5. Analyse.	49
5.1 Analysens opbygning.....	49
5.2 Afsnit 1. Lovgivningsmæssige rammer.....	50
Børnekonventionen.....	51
Udlændingeloven i forhold til asylbørn og sociale foranstaltninger.....	52
Serviceloven i forhold til asylbørn og sociale foranstaltninger.....	54
Diskussion og delkonklusion.	54
5.3. Afsnit 2. Asylbørnene og deres forældre.	56
Familiernes baggrund.....	56
Børnene.....	57
Diskussion og delkonklusion.	60
5.4 Afsnit 3. Hvordan adskiller tvangsanbringelsessager om asylbørn sig fra sager om danske børn.	63
Diskussion og delkonklusion.	65
5.5 Afsnit 4. Forældrenes mestring i tvangsanbringelsessager.	66
Forældrenes mestring ved truslen om at få anbragt et barn.....	67
Forældrenes mestring ved truslen om udrejse.....	68
Diskussion og delkonklusion.	71
5.6 Afsnit 5. Indsatsen.....	74
Indsats før anbringelse.....	74
Indsats anbringelse.	76

Diskussion og delkonklusion.	80
5.7 Afsnit 6. Selvstændigt ophold til asylbørn.....	83
Diskussion og delkonklusion.	88
5.8 Afsnit 7. Samarbejde myndighederne imellem.....	90
Diskussion og delkonklusion.	92
5.9 Afsnit 8. Forslag til indsatser.	93
Diskussion og delkonklusion.	94
6. Konklusion.....	96
7. Perspektivering.....	100
8. Litteratur.	102
9. Bilag.	107
Bilag1. Mails til Udlændingestyrelsen.	107
Bilag 2a. Svar fra Udlændingestyrelsen.....	109
Bilag 2b. Svar fra Udlændingestyrelsen.	111
Bilag 3a. Mail til interviewpersoner.	113
Bilag 3b. Mail til interviewpersoner.	114
Bilag 4. Interviewguide.....	116

Abstract.

This thesis focuses on the dilemmas social workers experience when dealing with compulsory placement of children of asylum seekers.

This study is qualitative and six interviews with experienced social workers have been conducted. Politically, in terms of research and on a theoretical level, the issues that this thesis rises have been dealt with in a very small manner, and this study aims at establishing new perspectives and understanding in relation to the situation, in which children of asylum seekers are in. The aim of this thesis is to give thought to measures that could be made to secure the best interest of the child, when meeting asylum seeking families.

When working with children of asylum seekers it is on the basis of the clauses represented in The Alien Act and not on the basis of The Act on Social Services as Danish children are. The Act of Social Services states that the child is to be considered as an independent individual with legal rights. The Alien Act states that children are not to be regarded as individuals, but merely as objects connected to their parents. The two conflicting legislations concerning the child has various consequences for children of asylum seekers and are crucial in terms of how social workers are able to work with the child at hand. This thesis finds that the main dilemma for the social workers is related to these two contradicting considerations; the consideration relating to immigration control and the consideration of the best interest of the child.

This thesis finds that despite the fact that article 3 of the UN Convention on the Rights of the Child states that the best interest of the child should be treated as a primary consideration in all actions concerning children, it seems that the considerations relating to immigration control is predominantly. When the concern of immigration control seems to be considered more important than the best interest of the child this thesis questions if the clauses of the UN Convention on the Rights of the Child are being met. One of the consequences in acting according to the Alien Act on this matter is that when parents, who have their children taken into compulsory placement, have their request for asylum denied, the children will be sent back to their parents almost immediately, in order to send both parents and children out of the country. The consequence of this action is, that the issues that led to the compulsory placement might not have been resolved and the child is furthermore not secured an expedient plan of action, in returning to the parents. In addition this thesis states that some parents

master the challenge of having a child compulsory placed, by withdrawing the request for asylum and agreeing to exit the country, in order to have the child back in their care. Thus, this thesis points to the fact that children of asylum seekers by legislation are in dire straits compared to Danish children.

This thesis finds that social workers take the dilemmas concerning compulsory placed children and their parents having to exit the country, into consideration when making a plan of action. This in terms of establishing preventive measures to an extent that would never be done, had the compulsory placement been concerning a Danish child. One of the aims with the extra preventive measures is to place families together and provide educational support around the clock, this in order not to separate the child from its parents, if the turn of events is that the entire family have to exit the country. This thesis states that when social workers have issued a compulsory placement, it has been because the educational support provided to the family has not been sufficient or because the child clearly would be damaged by not being compulsory placed.

This thesis questions whether the state of Denmark is securing the intentions of the UN Convention on the Rights of the Child in regards to whether or not the best interest of the child is being secured, whether or not children who have been compulsory placed get the same legal rights as a Danish child is entitled to and whether or not the child's right to be heard in all legal regards is secured.

This thesis suggests that the UN Convention of the Rights of the Child is incorporated in Danish law, to ensure that the best interest of the child is a primary consideration in all action concerning children. A stronger collaboration between the authorities in question should also be issued in order to secure that the best interest of the child is a primary consideration and not the considerations related to immigration control. Furthermore this thesis suggests that research on the matter will be issued in order to create theoretically based knowledge on the matter, to ensure that the wellbeing of children of asylum is being secured.

1. Problemstilling.

Nærværende undersøgelse beskæftiger sig med dilemmaerne omkring at tvangsanbringe asylbørn – de faglige og etiske dilemmaer socialrådgiverene står med, når der skal træffes afgørelse om en tvangsanbringelse. Undersøgelsen har sit udgangspunkt i problemformuleringen ” Hvilke faglige dilemmaer oplever socialrådgiverne når de skal tage stilling til om et asylbarn skal tvangsanbringes, og hvordan handler socialrådgiverne i forhold til disse dilemmaer?”

Jeg er selv uddannet socialrådgiver, og har i en årerække arbejdet med socialt udsatte mennesker i kommunalt regi og med flygtningefamilier i et specialiseret, tværfagligt behandlings og rehabiliteringstilbud for traumatiserede flygtninge. I foråret valgte jeg at komme i praktik i Røde Kors Asylafdeling hos Socialkonsulenten. Jeg var tilknyttet Sekretariatet som, på daværende tidspunkt, havde til huse i tilknytning til Asylcenter Sandholm. En af mine første dage var jeg på rundvisning i Sandholm ved en socialkoordinator. Vi kom ind på sociale foranstaltninger til familier, og jeg spurgte til hvad man gjorde når tvangsanbragte asylbørns forældre fik afslag på ophold. ”Så bliver de sendt hjem til forældrene” var hendes svar. Jeg kan huske at jeg udbrød: ”Det kan man da ikke!” Socialkoordinatoren var ikke uenig med mig, men fortalte at det var praksis. Jeg var lettere rystet over den information - hvordan kan man sende børn hjem til de forældre man netop har fjernet dem fra? Bliver hensynet til barnets tarv ophævet fra den ene dag til den anden udelukkende for at effektuere en udrejse? Disse ubesvarede spørgsmål skærpede min interesse for at undersøge spændingsfeltet mellem Udlændingeloven og Servicelovens retlige område, og det retlige hierarki imellem dem. I den efterfølgende essayopgave på studiet var dette mit tema. Essayet bragte mig videre, i forhold til, en nysgerrighed efter hvordan de fagpersoner, som sidder med tvangsanbringelsessagerne, handler. Hvilke hensyn tager de? Hvilke faglige overvejelser gør de sig? Hvordan når de frem til en beslutning om tvangsanbringelse - når de ved at der er risiko for at barnet kan blive hjemgivet i løbet af meget kort tid? Hvordan navigerer de som fagpersoner i spændingsfeltet mellem Udlændingelovens og Servicelovens retlige område.

Asylbørn har en midlertidig status under deres ophold i Danmark. Nogle fordi deres forældre venter på afgørelse i asylsag, eller sag om humanitær opholdstilladelse, andre fordi deres

forældre har fået afslag på ophold, men ikke kan hjemsendes af de danske udlændingemyndigheder¹.

Når asylbørn tvangsanbringes af de danske myndigheder vil der derfor altid være en indlejret risiko for at forældrene får afgørelse om udrejse jf. Udlændingeloven, eller at de forældre, som er afviste asylansøgere, beslutter sig for at medvirke til udrejse som følge af barnets tvangsanbringelse. I begge tilfælde vil udrejse ske i løbet af meget kort tid. Det anbragte asylbarn vil i disse situationer, som udgangspunkt, blive hjemgivet til forældrene, uagtet at det netop var på baggrund af forældrenes manglende omsorgskompetence at barnet blev anbragt. I nogle tilfælde bliver børnene ikke hjemgivet til forældrene først, men bliver hentet af politiet på anbringelsesstedet og bragt sammen med forældrene i lufthavnen umiddelbart inden udrejse.

I medierne har dilemmaet, fra tid til anden, været diskuteret i forhold til at hjemgive tvangsanbragte asylbørn til deres forældre for at effektuere udrejse. Blandt andet i en artikel i Jyllandsposten 2008² hvor emnet blev diskuteret. Røde Kors påpegede, på daværende tidspunkt, at en løsning kunne være at man udsatte familiens udrejse, indtil situationen var normaliseret. Desuden var anbefalingen øget dialog, og samarbejde med hjemlandets myndigheder, med henblik på en sikring af at der blev taget vare på barnet ved hjemsendelse. Om adgangen til at søge selvstændigt ophold til tvangsanbragte asylbørn, blev det af daværende leder af Asylafdelingen i Røde Kors, Jørgen Chemnitz, samtidig påpeget at tvangsfjernelser ikke skulle være asylansøgers adgangsbillet til opholdstilladelser i Danmark (Jyllandsposten 2008).

Mange spørgsmål rejser sig når der skal tages vare på barnets tarv i sager om omsorgssvigtede asylbørn. Hvordan beskytter vi barnet bedst? Er det ved at tvangsanbringe det, fra forældre som åbenlyst mangler omsorgskompetence? Forældre som vi sender barnet hjem til igen så snart en udrejse skal effektueres? Er det ikke et dobbelt svigt - systemets omsorgssvigt? Kan vi, på den anden side, lade være med at tvangsanbringe et asylbarn fordi familien måske står til snarlig udrejse, hvis barnet er udsat for omfattende omsorgssvigt fra forældrene? Og noget

¹ Fx kan nogle afviste asylansøgere som ikke medvirker til udrejse, ikke udsendes hvis det fx ikke har været muligt for de danske myndigheder at skaffe identitetspapirer, eller hvis hjemlandet ikke vil modtage de afviste asylansøgere, såfremt de ikke vender tilbage frivilligt mv. (Rigspolitiet 2014).

² Ritzau

helt tredje - vil der være en risiko for, at muligheden for, at søge selvstændigt ophold til tvangsanbragte asylbørn vil bevirke at nogle asylansøgere vil spekulere i at omsorgssvigte deres børn, for selv at kunne få ophold på baggrund af børnene?

Disse dilemmaer sætter spørgsmålstejn ved samspillet mellem Udlændingeloven og Servicelovens retlige område, og det retlige hierarki imellem dem, når udsatte asylbørns tarv skal varetages. Samtidig sætter det spørgsmålstejn ved om Danmark er på kant med intentionerne i FN's konvention om barnets rettigheder (herefter Børnekonventionen) i sager om hjemgivelse af tvangsanbragte asylbørn - om det nødvendige hensyn til barnets tarv er varetaget når tvangsanbragte børn hjemgives til forældrene udelukkende for at effektuere en udrejse.

1.1 Formål, undersøgelsestype og mål for undersøgelsen.

Specialets ærinde er at undersøge varetagelsen af barnets tarv, i sager om tvangsanbringelse af asylbørn, med fokus på hvordan socialrådgiverne når frem til en vurdering af at et asylbarn skal tvangsanbringes - hvilke faglige overvejelser der ligger til grund, hvilke dilemmaer der optræder samt hvordan socialrådgiveren efterfølgende handler. Formålet er herunder at undersøge hvordan socialrådgiverne forholder sig til spændingsfeltet mellem Serviceloven og Udlændingeloven og overordnet set Børnekonventionen, når der skal træffes afgørelsen om en tvangsanbringelse.

Undersøgelsen er kvalitativ. Da undersøgelsens ærinde er at generere viden om socialrådgiveres faglige dilemmaer i sager om tvangsanbringelse af asylbørn, og deres handlen i forhold til dette, afholdes kvalitative interviews med erfarne socialrådgivere som til dagligt arbejder med området, både i Røde Kors asylcentre, kommunale asylcentre samt i familieafdelinger i kommunerne.

Målet med undersøgelsens resultater er at kunne bidrage med nuanceret viden, omkring socialrådgivernes faglige dilemmaer, når der skal træffes afgørelse om tvangsanbringelse af asylbørn samt hvordan socialrådgiverne handler ud fra disse dilemmaer. Et område der på nuværende tidspunkt synes underbelyst. Målet er desuden at igangsætte refleksioner - at

generere viden om eventuelle tiltag/ forandringer der kan imødekomme asylbørnene og familiernes situation i forhold til varetagelse af barnets tarv.

Dette leder frem til følgende problemformulering:

1.2 Problemformulering

Hvilke faglige dilemmaer oplever socialrådgiverne når de skal tage stilling til om et asylbarn skal tvangsanbringes, og hvordan handler socialrådgiverene i forhold til disse dilemmaer?

Undersøgelsesspørgsmål:

U1: Hvilke lovgivningsmæssige rammer agerer socialrådgiverne ud fra?

U2: Hvilke karakteristika har målgruppen og deres forældre, og adskiller den sig fra en dansk målgruppe?

U3: Hvilke mestringsstrategier har forældre til tvangsanbragte asylbørn?

U4: Ud fra hvilke kriterier vurderer socialrådgiveren barnets tarv - hvilke indsatser iværksætter hun og hvilke kriterier anbringes der efter?

U5: Hvilken rolle har socialrådgiveren i organisationen, og hvilken betydning har det for vurdering af barnets tarv og indsatsmuligheder?

U6: Hvilke ændringer kunne evt. iværksættes for at imødekomme barnets tarv?

1.3 Nyere historisk rids af diskussion i medier og debatter i Folketinget.

Som indledningsvist nævnt har der fra tid til anden været kortvarigt fokus på anbringelse af asylbørn i de danske medier. Diskussionerne har blandt andet omhandlet om hvorvidt asylbørns tarv er blevet varetaget når anbragte asylbørn blev hjemgivet til forældre i udrejsesituationer. Ligeledes om anbragte asylbørns ret til selvstændigt ophold, og forældrenes ret til ophold som følge deraf, og desuden diskussioner om at børn kan have selvstændige asylmotiver. Artiklerne har i flere tilfælde, om end kortvarigt, affødt diskussioner i Folketinget. Dansk Folkeparti deltog, i en artikel i Berlingske Tidende, i

debatten og krævede at anbragte asylbørn skulle kunne blive i Danmark uden forældrene. Radikale Venstre og SF var uenige i dette standpunkt, og krævede Ministeren i samråd, med henblik på at både børn og forældre skulle kunne blive i Danmark indtil myndighederne kunne sikre sig, at børnene ikke ville blive udsat for yderligere omsorgssvigt ved hjemrejse (Berlinske 2008³).

I 2010 fremsatte Radikale Venstre og Enhedslisten et beslutningsforslag til Folketinget om en sikring af barnets tarv i sager om asyl, humanitært ophold og i sager om tvangshjemsendelser. Forslaget omhandlede blandt andet at der skulle gennemføres en børnefaglig undersøgelse for at sikre inddragelse af barnets tarv i sager om tvangshjemsendelser af familier og børn. Hensigten var at intet barn skulle kunne sendes ud af landet før myndighederne havde undersøgt om udsendelse var i strid med barnets tarv. Samtidig blev der argumenteret for at der, i alle sager med familier og børn, skulle vurderes om barnet havde et selvstændigt asylmotiv (Folketinget 2010). Ifølge Johanne Schmidt-Nielsen (Enhedslisten) skulle der gøres op med at børn ikke blot er forældrenes vedhæng, men at barnets tarv altid skal medtænkes, og at der skal fokus på at børn kan have selvstændige asylmotiver: *"Dette for, hvis Danmark ikke kun i teorien, men også i praksis skulle kunne leve op til Børnekonventionen (Enhedslisten 2011)"*. Beslutningsforslaget blev ikke vedtaget. Et flertal i Udvalget for Udlændinge - og Integrationspolitik (KF, V og DF) påpegede at man fortsat ønskede at lægge vægt på at fastholde forældrenes klare ansvar for deres børn. Herudover blev det problematiseret at man ikke pr. automatik skulle kategorisere afviste asylbørn, som børn der *"... systematisk og nærmest konstant skulle undersøges for diverse psykiske lidelser"* (Retsinformation 2011).

I september 2013 stillede Enhedslisten spørgsmål til Justitsministeriet, om hvorvidt der i sager, hvor forældrene til tvangsanbragte asylbørn får afslag på ophold, hjemgives børn til forældrene inden udrejse. Enhedslisten ønsker desuden oplyst om der er lovhjemmel til at ophøre en tvangsanbringelse når det kun sker for at effektuere en udsendelse af børn og forældre (Folketinget 2013a). Justitsministeren har endnu ikke besvaret spørgsmålet (Folketinget 2014a).

I marts 2014 offentliggjorde Europarådet en kritisk rapport om Danmark hvori det kritiseres at Danmark vægter hensynet til indvandringskontrol fremfor hensynet til barnets tarv, selvom

³ Ritzau

barnets trav skal være et primært hensyn i alle handlinger som vedrører børn, som følge af Børnekonventionens artikel 3. Europarådet anbefaler at asylbørn først og fremmest bliver behandlet som børn og ikke som asylansøgere, og som afledning deraf, at Danmark bør inkorporere Børnekonventionen i dansk lov (Europarådet 2014:8). Det kritiseres desuden at flere familier har boet på asylcentre i årevis, at de ofte flyttes rundt mellem centrene samt at den lange ventetid i asylsystemet, og usikkerheden i forhold til fremtiden gør at mange asylbørn har psykosociale vanskeligheder og udviklingsmæssige forstyrrelser. Europarådet kritiserer de danske myndigheder for at tage beslutninger om udvisning af asylbørn sammen med deres forældre, uden primært hensyn til barnets tarv, særligt for de som har opholdt sig mange år i Danmark (Europarådet 2014:5, 9).

I skrivende stund...

Europarådets rapport affødte en debat om hvorvidt der er blevet taget nødvendigt hensyn til barnets tarv i de danske myndigheders afgørelse af sager om humanitært ophold.

Journalisten Ulrik Dahlin har i Dagbladet Information siden marts 2014 lanceret en række kritiske artikler vedrørende myndighedernes afslag på ansøgninger om humanitært ophold til asylsøgende familier. Kritikken går på, om hvorvidt de danske myndigheder har medinddraget hensynet til barnets tarv ved ansøgninger om humanitært ophold til asylansøgende familier, eller ej. Dahlins artikler diskuterer om børnefamilier kan være udvist i strid med Børnekonventionen. Justitsminister Karen Hækkerup har i forløbet udtalt at hensynet til barnets tarv hele tiden har været en integreret del af ministeriets sagsbehandling (24. marts). Senere justerer Justitsministeren udtalelsen til, at der er taget hensyn til barnets tarv, i de sager hvor barnet selv har været ramt af sygdom (27. marts). Dansk Flygtningehjælp, Red Barnet og flere advokater på området fortæller at de aldrig har set et afslag på humanitært ophold hvor Justitsministeriet har lagt en konkret vurdering af barnets tarv til grund. Inger Neufeldt, Børnepolitisk rådgiver i Red Barnet, udtaler: *"Problemet er jo, at hvis barnets tarv reelt aldrig tæller med når en sag skal afgøres, så er Børnekonventionen de facto sat ud af kraft (9. april)." I artiklerien kommer det senere frem at Justitsministeriet, de sidste knap to år, har givet 80 tilsagn om humanitær opholdstilladelse omfattende 110 voksne og 71 børn, men kun i én sag har hensynet til barnets tarv spillet en hovedrolle (11. april). Artiklerien afføder henover foråret og sommeren 2014, flere debatter i Folketinget.*

I Folketingets - Åbent Samråd i Integrationsudvalget (20. maj 2014), besvarer Justitsministeren spørgsmål fra udvalgsmedlemmerne vedrørende hvorvidt der tages hensyn til barnets tarv i sager om humanitært ophold jf. Udlændingelovens § 9b stk. 1. Justitsministeren fastslår at Børnekonventionens artikel 3 om barnets tarv ikke giver retskrav på ophold alene ud fra at barnets tarv bliver bedre varetaget her i landet, end i hjemlandet. Det ville ikke være praktisk muligt at give ophold til alle børnefamilier som lever under trange kår, og det ville underminere vores velfærdssystem (Folketinget 2014b:18:03). Justitsministeren fastslår desuden at det er Udlændingestyrelsen der har kompetence til at træffe afgørelse om ophold af ganske særlige grunde, herunder hensynet til barnets tarv jf. Udlændingelovens § 9c stk. 1, og at afgørelser kan ankes til det uafhængige Udlændingenævn. Justitsministeriet træffer således afgørelse om humanitært ophold jf. Udlændingelovens § 9b stk. 1, men har pligt til at oversende sager hvor det vurderes at en familie vil have mulighed for ophold af ganske særlige grunde, herunder hensynet til barnets tarv jf. Udlændingelovens 9c stk. 1, til Udlændingestyrelsen. Dette er en procedure, og praksisændring fra november 2013, fra at Justitsministeriet blot skulle vejlede om muligheden for ophold i forhold til Udlændingelovens § 9c stk. 1, til nu pr. automatik at skulle videresende sagerne til Udlændingestyrelsen (Folketinget 2014b:18:11-18:15). Af samrådet fremgår *at ganske særlige grunde i forhold til barnets tarv* kan være fysisk eller psykisk sygdom. Sociale forhold og sociale problemer nævnes ikke i diskussionen om ophold af ganske særlige grunde.

25. juni 2014 står Justitsminister Karen Hækkerup frem og meddeler at det nu udtrykkeligt skal fremgå af afgørelser om humanitært ophold der vedrører børn, at hensynet til barnets tarv er inddraget i myndighedernes overvejelser. Ved denne procedureændring imødekommer Justitsministeren de forrige måneders kritik fra flere udlændingerets advokater og organisationer, blandt andet Red Barnet og Dansk Flygtningehjælp. Selvom kritikerne bifalder procedureændringen - og en større gennemsigtighed i sagerne - er der dog stadig skepsis i forhold til hvordan det vil blive håndhævet i praksis. Socialpolitisk rådgiver i Red Barnet Inger Neufeldt, udtaler at hun håber at der ikke blot bliver tale om en rituel besværgelse om at barnets tarv er inddraget, men at det reelt kommer til at fremgå hvordan barnets tarv er opvejet mod andre hensyn (Dahlin 25.6.2014).

1.4 På jagt efter tal og statistisk vedrørende asylbørn.

Da undersøgelsens omdrejningspunkt er tvangsanbragte asylbørn, har jeg fundet det relevant at komme med faktuelle tal på hvor mange asylbørn der opholder sig i Danmark, og hvor mange af disse der er anbragt uden for hjemmet, for at kunne give et indblik i hvor stort - eller i hvor lille et omfang det drejer sig om. Det har dog været særdeles vanskeligt at opspore aktuelle tal og statistik vedrørende asylbørn. Både i forhold til det faktiske antal asylbørn som opholder sig på, eller i tilknytning til, asylcentre - og i forhold til det faktiske antal af anbragte asylbørn i Danmark. Jeg har søgt informationer hos Udlændingestyrelsen, Integrationsministeriet, Danmarks statistik, Ankestyrelsen, Røde Kors, Dansk Flygtningehjælp og Red Barnet. Jeg har ved opringning til Udlændingestyrelsen i efteråret 2013 fået oplyst at der ikke er offentlig tilgængelig statistik på området - at fakta omkring asylbørnene registreres, men at de skriftligt skal anmodes om.⁴ Det har jeg gjort, én gang i 2013 og én gang i 2014, og i begge tilfælde fået en autogenerated mail tilbage om at min henvendelse ville blive behandlet hurtigst muligt. Jeg har dog, i skrivende stund, endnu ikke modtaget svar (bilag 1, 2a. og 2b.). Vitus og Lidén anfører dog i deres artikel ”Asylsökande barn i Norge och Danmark” at der i 2011 boede 3200 asylansøgere på asylcentre i Danmark, hvoraf 130 var uledsagede mindreårige og 500 var børn som kom til Danmark med deres forældre (Vitus og Lidén 2013:83).

De seneste tal, vedrørende anbragte asylbørn, jeg har kunne opspore fra Udlændingestyrelsen er tilbage fra 2006. På anmodning fra Integrationsministeriet redegjorde Udlændingestyrelsen for anbringelser af asylbørn i perioden primo 2004 til medio 2006. I 2004 var 39 asylbørn anbragt, heraf 4 med tvang. I 2015 var 44 asylbørn anbragt, heraf 9 med tvang (Udlændingestyrelsen 2006:3f).

Om antallet af anbragte asylbørn synes højt eller lavt er vanskeligt at vurdere når det ikke har været muligt at fremskaffe aktuelle tal på området. Men uanset, er der stadig grund til at diskutere dilemmaerne omkring tvangsanbringelse af asylbørn, da en tvangsanbringelse må anses for at være en af Servicelovens mest indgribende foranstaltninger, og fordi hjemgivelse, af børnene til forældrene, udelukkende med baggrund i at kunne effektuere udrejse, peger på et stærkt modsætningsforhold mellem lovgivning om barnets tarv og det udlændingeretlige

⁴ Opringning til Udlændingestyrelsen blev foretaget d. 21.10.2013.

område – og det rejser samtidig spørgsmålet om den Danske stat er på kant med intentionerne i Børnekonventionen i forhold til at sikre asylbørns tarv.

1.5 Forskningsrids – området omkring asylbørn, barnets tarv og anbringelsesfeltet.

Det har således ikke været muligt at anskaffe tal, på området omkring asylbørn og anbringelser, selvom myndighederne ligger inde med oplysningerne. Det har heller ikke været muligt at finde undersøgelser specifikt vedrørende anbringelse af asylbørn, hvilket understøtter at området er underbelyst. Dog har flere forskere beskæftiget sig med asylbørns ret og levekår og andre forskere har beskæftiget sig med anbringelser af børn og barnets tarv. Jeg har taget det udpluk med, som jeg mener, har særlig relevans for problemstillingen, men listen skal altså ikke forstås som udtømmende.

Forskning/ undersøgelser om flygtninge børn og traumer.

Montgomerys bog ”Flygtningebørn – traume – udvikling – intervention” (2000) er baseret på en undersøgelse af godt 300 asylbørn fra Mellemøsten og beskriver asylbørns oplevelser og psykiske funktion ved ankomsten til Danmark. Montgomery beskriver at mange af de flygtningebørn, der kommer til Danmark, har været udsat for flere traumatiske hændelser, hvilket får indflydelse på deres udviklingsproces. Traumer kan medføre at asylbarnet på sigt kan få problemer med at håndtere udviklingsmæssige opgaver, og desuden kan traumatiske oplevelser medføre neurofysiologiske forandringer, som kan påvirke hjernen og kan lede til udviklingsforstyrrelser (Montgomery 2000:58).

Når et barn udsættes for en traumatisk hændelse vil barnet forsøge at få det indpasset i et billede som giver mening. Hvis det ikke lykkedes overvældes barnet af hjælpeløshed, manglende kontrol over eget liv og oplevelsen af meningen med livet rystes. De traumatiske hændelser overvælder barnets normale tilpasningsstrategier fordi de er ekstraordinære. Nogle af konsekvenserne, af traumatiske hændelser, som nævnes er blandt andet fysisk og psykisk vagtsomhed, angst, genoplevelser og flashbacks. Disse symptomer har over tid en tendens til at miste forbindelsen til deres oprindelse og får på den måde deres eget liv. Ofte vil det traumatiserede barn forsøge at undgå at beskæftige sig med de traumatiske hændelser, og forsøge at fortrænge dem fra bevidstheden, for at undgå smertefulde følelser. Men en

undgåelsesstrategi kan medføre en forværring, af effekten af den traumatiske hændelse, fordi oplevelsen ikke bearbejdes - og den integreres i barnets liv og meningsdannelse. Dette kan resultere i en tilbagetrækning fra engagement med omverdenen og en kronisk vagtsomhed overfor nye udfordringer (Montgomery 2000:56ff).

Asylbørnene er desuden præget af hvordan forældrene oplever og håndterer traumatiske hændelser. Montgomery henviser til flere undersøgelser (Hunter 1988; Figley 1986; Dyregrov og Raundalen 1987, Macksoud et al 1993), som har omhandlet forældrenes rolle i situationer, hvor børn er udsat for, eller konfronteres med, vold. Omdrejningspunktet for undersøgelserne har været et fokus på forældrenes evne til at skabe følelse af stabilitet, sammenhæng og kompetence i disse situationer. Undersøgelserne viser at forældrenes tilstedeværelse kan have modificerende virkning på effekten af traumatiske hændelser. På den anden side kan tilstedeværelsen af forældre også forværre barnets oplevelse af situationen, hvis barnet konfronteres med forældrenes manglende evne til beskyttelse af barnet, at barnet oplever forældrenes inkompetence og hjælpeløshed (Montgomery 2000:75).

Røde Kors iværksatte i 2009 et projekt med henblik på at udvikle en metode til systematiske psykologiske screeningsundersøgelser af alle nyankomne asylbørn. Formålet var, så tidligt som muligt, at kunne identificere børn som enten havde - eller var i risiko for at udvikle psykiske vanskeligheder. Statusrapporten ” Børn i Risikozonen” redegør for fundene på baggrund af de psykologiske screeninger i perioden 1. januar 2009- 1. juli 2009. I alt blev 150 børn screenet i alderen 0-16 år. I rapporten blev der gjort følgende fund:

Vold og krigshandlinger. Børnene er typisk opvokset med krigshandlinger, generel ustabilitet, forfølgelse og undertrykkelse som en del af hverdagen. 32 % af børnene har været vidne til vold. 11 % har selv været udsat for vold. 62 % af børnene lever med mindst én forælder der har været udsat for vold, og 37 % lever i familier hvor mindst én forælder har været udsat for tortur (Shapiro et al 2010:19ff).

Børn på flugt. Knap halvdelen af børnene har oplevet at måtte forlade deres hjem to eller flere gange, og knap halvdelen har boet i et eller flere tredjelande før ankomsten til Danmark. Flugten er forbundet med utryghed og belastende livsvilkår, og 19 % af børnene har været i livstruende situationer (Shapiro et al 2010:21).

Sult. 25 % af børnene har oplevet at sulte i en eller flere perioder af deres opvækst (Shapiro et al 2010:17).

Skolegang. 51 % af børnene i skolealderen har enten slet ikke, eller kun delvist modtaget undervisning i hjemlandet - eller under deres ophold i et tredje land (Shapiro et al 2010:17).

Mange forældre har svære fysiske og psykiske mén efter tortur, overgreb mv. og flere har udviklet PTSD. Forældrenes psykiske helbred har afgørende betydning for at være omsorgsfulde og nærværende overfor deres børn, og dermed påvirke barnets udviklingsmuligheder. Den psykologiske screening tydeliggør hvordan traumatisering kan underminere forældres ressourcer og øge risikoen for at børn bliver sekundært traumatiserede (Shapiro et al 2010:23f).

På baggrund af den psykologiske screening blev 56 % af børnene indstillet til det tværfaglige psykosociale team⁵ fordi de vurderes at have behov for en koordineret psykosocial indsats. Screeningen viste at 34 % af de nyankomne børn mellem 4-16 år var i høj risiko for at have psykiske vanskeligheder, og 25 % i høj risiko for at have følelsesmæssige vanskeligheder (Shapiro et al 2010:32f).

Montgomery og Shapiro et al's undersøgelser bidrager med at sige noget generelt om, hvilke baggrunde asylbørnene kommer fra, samt asylbørnenes funktionsniveau ved ankomsten til Danmark, og hvilke udviklingsmæssige konsekvenser en traumatiseret baggrund kan have.

At bo på et asylcenter - at være barn i asylsystemet.

Antologien "Asylbørn i Danmark. En barndom i undtagelsestilstand" af Vitus og Nielsen (2011), beskriver, gennem forskellige forfatters bidrag, forholdene for asylbørn i Danmark og de konsekvenser det har for børnenes trivsel og udvikling at leve på et asylcenter, samt ventetiden - og usikkerheden over hvad fremtiden bringer.

Asylbørn, som bor med deres forældre i asylcentrene i Danmark, bor under beskedne boligforhold. Asylcentrene har en pladsnorm på minimum 5 m² pr. person. I praksis betyder

⁵ Det tværfaglige psykosociale team, er en Røde Kors konstruktion. Asylansøgere som vurderes at have særlige behov, drøftes i tværfagligt forum med henblik på en helhedsorienteret indsats.

det at en familie med to voksne og to børn kan bo på 20 m². De beskedne boligforhold betyder at børn og voksne i familien bor med ringe mulighed for privatliv, og børnene følger derfor ofte tæt med i forældrenes liv (Vitus et al 2011:27).

Mange familier har oplevet at flytte flere gange under deres ophold i Danmark. Der er ikke løbende undersøgelser omkring hvor ofte asylansøgere flytter, men i 2006 blev det opgjort til at være i gennemsnit 5-6 gange i løbet af deres tid i Danmark. For børnene betyder de mange flytninger at de oplever stor udskiftning af de mennesker de lever sammen med og omgiver sig med. Det har den konsekvens at børnenes muligheder for at få varige relationer til andre voksne end deres forældre er små, samtidig har de ringe mulighed for at etablere og opretholde venskaber med jævnaldrene. Dette betyder blandt andet at større børn har svære vilkår for at lære retningslinjer for social praksis for jævnaldrene og sociale spilleregler. Børnene er derfor i højere grad afhængig af forældre og søskende i forhold til social læring - også på dette område (Vitus et al 2011:29f).

Antologien bidrager til en indsigt i hvilke rammer asylbørnene og deres familier lever under i Danmark, samt hvilke konsekvenser det kan have for familierne.

Anbringelse af etniske minoritetsbørn.

Skyttes Ph.d. afhandling (2002) ”Anbringelse af etniske minoritetsbørn” er et vigtigt bidrag i forhold til forskning omkring anbringelser i relation til etniske minoritetsfamilier.

Afhandlingen bidrager, i nærværende undersøgelse, med at operationalisere begreberne stabilitet og kontinuitet som er væsentlige begreber i den retlige regulering i dansk lovgivning omkring anbringelser af børn og i forhold til Børnekonventionens artikler om samme.

Stabilitet og kontinuitet dækker blandt andet over barnets behov for kontakt med sine rødder/ forældre, og over barnets behov for gennem en længere periode at leve under stabile og rolige forhold, samt at der i denne periode ikke sker mærkbare ændringer i forholdet til barnets betydningsfulde voksne (Skytte 2002:34f). Asylbørn har ofte oplevet separation fra forældre og har levet under svært belastede vilkår, hvorfor begreberne kontinuitet og stabilitet får særlig relevans.

Hos Socialforskningsinstituttet blev der iværksat en undersøgelse om anbragte etniske minoritetsbørn; om hvordan forældrene forholder sig til anbringelsen. Undersøgelsen viste at

et alvorligt problem for forældrene var sproglig, etnisk, religiøs og kulturel marginalisering. Forældrene oplevede at der ikke blev taget hensyn til børnenes specifikke baggrund, i forhold til modersmål, kulturelt og religiøst definerede normer blandt andet i forhold til kost og påklædning. De oplevede heller ikke at der blev taget hensyn til familiens værdier, omkring god opdragelse, i den sociale børneforsorgs foranstaltninger. Forældrene fortæller, i undersøgelsen, om vanskeligheder ved at kommunikere med børnene under anbringelsen fordi børnene ikke lærer eller taler modersmålet, men udelukkende taler dansk, samt oplevelser omkring børn der spiser svinekød, går anderledes klædt og er uvidende om familiens normer for god opførsel. På baggrund af den manglende anerkendelse opfattede forældrene sig selv, og deres anbragte børn, som diskriminerede i forhold til etnicitet, sprog, kultur og religion. På baggrund af dette var en af rapportens anbefalinger at opretholde idealet om individuelt tilpassede tilbud til vanskeligt stillede børn og forældre, samt at tage hensyn til familiers konkrete kulturelle, etniske og religiøse normer og værdier (Møller og Skytte 2004).

Undersøgelsen bidrager til en refleksion omkring relevansen af individuelt tilpassede tilbud til asylbørnene, og at hensynet til etnicitet, sprog, kultur og religion er afgørende for hvordan forældre mestrer en anbringelse.

Forløbsundersøgelse af anbragte børn i Danmark.

Socialforskningsinstituttet har lavet en række undersøgelser om anbringelser af børn i Danmark. I 2007 sås de første resultater af en forløbsundersøgelse af 227 unge mellem 13-18 år der i 2004 blev anbragt uden for hjemmet. I lidt mere end en fjerdedel af anbringelserne havde der været sammenbrud (Egelund og Vitus 2007). Undersøgelsen bidrager derved til en refleksion omkring at anbringelse ikke nødvendigvis altid er løsningen på børn og unges sociale problemer, og at socialt arbejdes praksis må have sig for øje at der statistisk set er mange sammenbrud i anbringelser.

Barnets tarv i lovgivning, forskning og praksis.

Tine Egelund (2006) diskuterer i artiklen "Børns tarv og børns ret" om de nødvendige hensyn til barnets tarv varetages i børneforsorgssager. I artiklen diskuterer hun synet på barnet,

barnets ret og barnets tarv i lovgivning, forskning og praksis ud fra en historisk kontekst og om hvorvidt det tjener at være handlingsanvisende for praksis.

Børnekonventionen. Egelund ser Børnekonventionen som en global politisk konstruktion der ønsker at formidle hvordan den gode barndom bør se ud. De fleste af de ideelle fordringer er dog så upræcist udformede at det kan være vanskeligt at bruge dem som direkte handlingsanvisende i børneforsorgens arbejde. (Egelund 2006:41f).

Service_loven. Normalisering er en væsentlig bestanddel af barnets bedste i Serviceloven idet målet er udvikling som deres jævnaldrende. At trusler mod barnets bedste er individuelle vanskeligheder, og derved behandles individuelt, ser empirisk ud til at have slået igennem i børneforsorgens praksis, hvilket står i kontrast til at børn i målgruppen overvejende er børn af marginaliserede forældre - og derfor er der grund til at tro at en opvækst i fattigdom grundlæggende forringer børns kognitive, emotionelle og sociale udviklingsmuligheder (Egelund 2006:45). Egelund mener at Servicelovens diskurs om barnets bedste er upræcis og derved ikke giver anvisninger til det praktiske arbejde. Hvad der er godt og skidt i barnets liv overlades til de professionelles bedømmelse (Egelund 2006:47).

Forskning. Der er tre hovedopfattelser der har domineret diskussionen om omsorgssvigt, risikobarnet og barnets tarv i forskningen: 1. Den medicinske opfattelse; som opfatter omsorgssvigt som forårsaget af forældrenes psykopatologi. Den medicinske opfattelses ærinde er at finde en effektiv behandling for sygdommen. 2. Det sociologiske syn på risikobarnet; som blandt andet ser fattigdom som et overgreb samfundet udsætter sine børn for (Egelund 2006:48). 3. Det udviklingspsykologiske syn på risikobarnet; en økologisk opfattelse som bygger på at barnet præges af en række kontekster, og at barnets bedste pr. definition er multifaktoriel (Egelund 2006:49).

Egelund kritiserer Børnekonventionen, Serviceloven og forskningen for ikke at give en entydigt forklaring på hvad der er barnets bedste, og dermed heller ikke et sikkert fundament til at forankre faglige skøn i. Dette har, ifølge Egelund, den konsekvens at skønnet privatiseres med store individuelle forskelle til følge (Egelund 2006:52).

Egelunds artikel om barnets tarv og barnets ret bidrager til at forstå hvilke diskurser der præger lovgivningen omkring udsatte børn, og som følge af det, praktikkernes grundlag for vurderinger af barnets tarv, og derved også praktikernes indsatsmuligheder. Jeg deler dog ikke

Egelunds opfattelse af at det er kritisabelt at barnets bedste ikke er præcist og eksplicit i lovgivningen. Da barnets tarv netop konstrueres og udvikles i en historisk, kulturel og samfundsmæssig kontekst vil en udtømmende opstilling, af hvad der er barnets bedste, være en fare for at overse andre relevante faktorer som er afgørende i det enkeltes barns liv.

Asylbørns rettigheder og aktør status i et skandinavisk perspektiv.

Fra antologien *Barndom & Migration* (Bak og Brömssen 2013), er inddraget to artikler, i nærværende undersøgelse, som bidrager til at sammenligne asylbørns rettigheder og aktørstatus i de skandinaviske lande.

Lundbergs artikel ”Barn i den svenske asylprocessen (2013)”, omhandler svensk ret på området omkring asylbørn. Artiklen konkluderer, blandt andet, at der er flere brister i svensk praksis i forhold til at opretholde hensynet til barnets tarv som primært - og barnets ret til at blive hørt, som følge af Børnekonventions artikler.

Lundberg beskriver og diskuterer temaet omkring at asylbørn også kan have selvstændige asylmotiver, samt hvordan svensk lovgivning og retspraksis forholder sig til, og anskuer asylbarnet i den svenske asylproces. Lundberg kommer blandt andet ind på at der, i forarbejderne til svensk udlændingelov, står at barnets tarv skal have stærk, meningsfuld og reel betydning i asylsagerne. Lundberg anfægter dog at det ikke er tydeligt hvad barnets tarv består i (Lundberg 2013:60, 72).

Lundberg henviser blandt andet til undersøgelsen ”Från ord til handling” (Lundberg 2009, 2011), hvis formål var at styrke myndighedernes fokus på barnets tarv i asylprocessen. Undersøgelsen fandt at princippet om barnets tarv ikke anvendes konkret i asylsagerne - og at barnets ret til at blive hørt ikke blev tilgodeset i tilstrækkeligt omfang. Desuden nævner Lundberg at formuleringer om barnets bedste kun fremkom i 17 % af de sager som fik ophold, hvorimod det fremgik af godt 70 % af de sager som fik afslag. Begrundelsen var overvejende at et afslag ”ikke stred mod barnets bedste.” Lundberg slutter herefter at hensynet til barnets tarv risikerer at blive en legitimering af afslag på ophold til asylsøgende familier snarere end et redskab til beskyttelse af barnet - og dermed et redskab der skal understøtte og sikre at barnets ikke diskrimineres (Lundberg 2013:66f).

Vitus og Lidéns artikel ”Asylsökande barn i Norge og Danmark (2013)”, sammenligner asylbørns status i det norske og danske asylsystem, og kommer ind på hvordan forskellige politiske diskurser i landene har afgørende betydning for asylbarnet. Asylbørn er både børn og asylansøgere. Den politiske diskurs i Norge bærer præg af en børnediskurs, hvor diskursen i Danmark hovedsagligt bærer præg af en flygtningediskurs. Dette betyder at asylbørn risikerer at få forskellig status i forskellige nationale systemer. Er de først og fremmest asylansøgere eller børn (Vitus og Lidén 2013)?

I Børnediskursen er asylbarnets status at være barn, med de rettigheder og beskyttelse som Børnekonventionen indeholder. Børnediskursen er en politisk inkluderende diskurs som vedrører alle barnets rettigheder (Vitus og Lidén 2013:79f).

I flygtningediskursen ses asylbarnet ikke som et selvstændigt individ med rettigheder, men som en del af familien som enhed. Flygtningediskursen er en ekskluderende politisk diskurs om indvandringskontrol og regulering, og den domineres af mistro og mistænkeliggørelse (Vitus og Lidén 2013:79f).

Norge har historisk set været mindre restriktiv i udlændingepolitikken end i Danmark. Danmark ses i dag som et af de mest restriktive lande i EU. Retorikken omkring asylansøgere i Danmark har båret præg af kontrolpolitik, hvor retorikken i Norge har haft karakter af både kontrolpolitik samt mere humanistiske hensyn (Vitus og Lidén 2013:81f).

Norge har inkorporeret Børnekonventionen i Norsk lov, og det fremgår specifikt af norsk udlændingelov at børnespecifik forfølgelse skal inkluderes i listen over vilkår for at få asyl. Det fremgår desuden at barnets tarv skal være et primært hensyn i vurderingen af humanitært ophold. Barnets rettigheder ses i Norge som universelle, og barnets rettigheder reduceres ikke blot til at være afhængig af statslige grænser (Vitus og Lidén 2013:84f).

I Danmark er Børnekonventionen blot ratificeret, hvorfor hverken Serviceloven eller Udlændingeloven henviser til Børnekonventionens artikler. Barnet har i Udlændingeloven ikke selvstændigt asylmotiv. I Danmark dominerer indvandringskontrollen over barnets individuelle rettigheder fordi barnet blot er den del af familien som enhed. I Danmark har forsvaret af de nationale grænser, i modsætning til Norge, universel status, mens forsvaret af asylbørn tværs over landegrænser har underordnet betydning (Vitus og Lidén 2013:85).

Lundberg samt Vitus og Lidéns artikler bidrager til en sammenligning af de skandinaviske landes asylprocesser, samt til refleksion over hvordan politiske diskurser får stor betydning for asylbarnet, og for hvordan hensynet til barnets tarv varetages på udlændingeområdet.

2. Begrebsafklaring.

For at forstå hvilken kontekst asylbørn og deres familier lever i, under deres ophold i Danmark, er det vigtigt at forstå grundlæggende begreber inden for asylsystemets opbygning. Asylproceduren er opdelt i faser som henviser til hvor langt i behandlingen asylansøgningen er, og samtidig har asylprocedureernes faser betydning for hvilket asylcenter asylansøgerne bor på. Det vil følgelig sige at asylansøgerne flytter asylcenter efter hvilken fase deres asylansøgning er i.

2.1 Asylprocedurens faser.

Fase 1 er den indledende fase hvor det undersøges hvorvidt asylansøgningen skal behandles i Danmark eller i et andet land, jf. Dubling-forordningen (Vitus et al 2011:29). Dubling-forordningen er en aftale mellem EU-landene som betyder at kun ét EU-land har ansvar for at behandle ansøgning om asyl; det land som ansøger først indrejste i. I praksis betyder det at asylansøgere som enten allerede har fået afslag på asyl i et EU-land, eller rejser fra et EU-land inden endelig afgørelse om asyl, sendes tilbage det land pågældende først indrejste i (Dansk Flygtningehjælp 2014).

I fase 1 opholder asylansøgerne sig på et modtagecenter. Efter typisk nogle få uges ophold flyttes asylansøgerne til enten et opholdscenter, eller til et specialcenter.

Fase 2 er den fase hvor ansøgeren registreres som asylansøger i Danmark og asylsagen behandles (Vitus et al 2011:29).

I fase 2 er asylansøgeren flyttet fra modtagecentret til et opholdscenter hvor vedkommende skal opholde sig mens asylansøgningen behandles. Asylansøgere med særlige behov henvises til et af specialecentrene. Omsorgscentret er for fysisk eller psykisk syge asylansøgere og familier. Kvindecentret er for enlige kvinder med små børn som har særligt behov for ikke at bo sammen med mænd. Børnecentret er for uledsagede mindreårige. Fælles for

specialcentrene er at der indkvarteres asylansøgere med særlige behov, og at der på specialcentrene er en højere normering af personale der er uddannet til at tage vare på den specifikke gruppes særlige behov (Røde Kors 2012:6ff).

Fase 3 er den fase hvor ansøgeren har fået afslag på sin asylansøgning og er i udsendelsesposition (Vitus et al 2011:29). Udrejsefristen vil i de fleste tilfælde blive sat til 15 dage⁶. I praksis er det ikke altid muligt at udsende afviste asylansøgere, hvilket der kan være flere årsager til. Fx kan nogle afviste asylansøgere ikke udsendes på grund af uroligheder i hjemlandet, eller fordi pågældendes hjemlands myndigheder ikke ønsker at modtage asylansøgeren. Andre afviste asylansøgere medvirker ikke til at underskrive dokumenter som er nødvendige i forhold til udstedelse af pas og indrejsetilladelse, mens helt tredje asylansøgere er udrejsehindret fordi hjemlandets myndigheder ikke vil godtgøre at de er statsborgere i landet, eller ikke vil modtage dem medmindre de rejser frivilligt (Rigspolitiet 2014:6ff).

I fase 3 vil asylansøgere enten blive boende på opholdscentret eller blive flyttet til et udrejsecenter; det afhænger af om de medvirker - eller ikke medvirker til udrejse. De asylansøgere, som medvirker til udrejse, vil i udgangspunktet forblive på opholdscentret. De asylansøgere, som ikke medvirker til hjemrejse, vil blive flyttet til et udrejsecenter, dog med undtagelse af afviste asylansøgere på specialcentrene. På udrejsecentret er der ingen kontante ydelser og de afviste asylansøgere er på cafeteriaordning. Udrejsecentret er en del af Udlændingelovens såkaldte motivationsfremmende foranstaltninger som også omhandler meldepligt hos politiet, frihedsberøvelse mm. De motivationsfremmende foranstaltninger har til formål at tilskynde afviste asylansøgere til at rejse frivilligt tilbage til hjemlandet (Folketinget 2013b:21).

ÅG og ÅGH – procedure.

Åbenbar Grundløs og Åbenbar Grundløs Haste procedure er en særlig procedure, hvor asylansøgningen behandles hurtigt i forhold til en normal asylproces, fordi ansøgningen vurderes som åbenbar grundløs. Det sker hvis Udlændingestyrelsen på baggrund af oplysningerne i ansøgningsskemaet, og den indledende oplysnings- og motivsamtale, vurderer

⁶ Udlændingeloven § 33 stk. 2

at asylansøgningen er åbenbar grundløs. Det vil fx sige i sager, hvor det vurderes at det i hjemlandet er usandsynligt at asylansøgeren har risiko for forfølgelse. Disse sager sender Udlændingestyrelsen videre til Dansk Flygtningehjælp som skal gennemgå sagen og udtale sig, i forhold til, om de er enige i Udlændingestyrelsens afgørelse. Er Dansk Flygtningehjælp enig, vil asylansøgere få afslag. Der er herefter ikke klageadgang. Er Dansk Flygtningehjælp omvendt uenig i Udlændingestyrelsens afgørelse vil Udlændingestyrelsen normalt fastholde afslaget, men sagen vil i alle tilfælde blive sendt videre til Flygtningenævnet (Udlændingestyrelsen 2014)⁷. For asylansøgere i ÅGH procedure vil udrejsefristen fastsættes som straks, og asylansøgerne vil blive flyttet direkte fra modtagecenter til udrejsecenter uanset om der medvirkes til udrejse eller ej⁸.

2.2 Opholdstilladelser efter Udlændingeloven.

Der er flere forskellige muligheder for at søge ophold i Danmark jf. Udlændingeloven. Nedenfor er skitseret de opholdstilladelser som er aktuelle for målgruppen i nærværende undersøgelse.

Asyl.

Der kan opnås opholdstilladelse, i form af asyl, i Danmark efter Udlændingelovens § 7 stk. 1, hvis udlændingen er omfattet af flygtningekonventionen, hvilket vil sige, hvis der er en velbegrundet risiko for at udlændingen vil blive forfulgt på grund af sin race, religion, nationalitet, politiske anskuelse eller tilhørsforhold til en social gruppe ved at vende tilbage til sit hjemland. Eller der kan opnås asyl efter Udlændingelovens § 7 stk. 2 hvis udlændingen ved tilbagevenden til sit hjemland risikerer dødsstraf, tortur, eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

⁷ De lande, der i 2012 var omfattet af ÅGH proceduren var ifølge Folketingets Udvalg for Udlændinge og Integrationspolitik: alle EU-lande, Albanien, Australien, Bosnien-Hercegovina, Canada, Island, Japan, Kosovo, Kroatien, Makedonien, Moldova, Mongoliet, Montenegro, New Zealand, Norge, Rusland, Schweiz, Serbien og USA. Af undtagelser nævnes som eksempel russiske jøder, etniske tjetjenere eller personer med politiske aktiviteter, som har været udsat for myndighedsovergreb (<http://www.ft.dk/samling/20111/almdel/uui/spm/298/svar/876903/1108229.pdf>).

⁸ Udlændingeloven § 33 stk. 2

Humanitært ophold og ophold af ganske særlige grunde.

Udlændinge kan få humanitært ophold jf. Udlændingelovens § 9 b stk. 1, hvis udlændingen befinder sig i en sådan situation at væsentlige hensyn, af humanitær karakter, taler for at imødekomme ansøgningen. Det kan fx være alvorlig sygdom hvor der ikke er behandlingsmuligheder i hjemlandet. Af Udlændingelovens § 9 c stk. 1 fremgår at en udlænding kan gives opholdstilladelse: *"hvis ganske særlige grunde, herunder hensynet til familiens enhed, eller hvis udlændingen er under 18 år, hensynet til barnets tarv taler derfor."* Det er denne paragraf som, i nogle tilfælde, søges i forhold til selvstændigt ophold til tvangsanbragte asylbørn.

3. Metode.

Da der som nævnt ikke findes undersøgelser specifikt om tvangsanbringelse af asylbørn, og at det samtidig har vist sig særdeles vanskeligt at erhverve statistik på området, understøtter at området er stærkt underbelyst. Derfor har det været afgørende at skabe egen empiri, ud fra interviews, for at få viden om og analysere feltet. For nærværende undersøgelse har det derfor været vigtigt at vælge en metodisk tilgang som fordrer tilvejebringelse af empirisk viden, og som samtidig diskuterer empirien i forhold til en overordnet samfundskritisk kontekst.

3.1 Videnskabsteori.

Da undersøgelsens ærinde er at genere ny viden om et stærkt underbelyst felt, finder jeg det nærliggende at anvende hermeneutikken til at undersøge, og nærme mig, en forståelse af meningssammenhænge hos de interviewede. Hermeneutikken, mener jeg, fordrer og åbner for generering af ny empirisk viden. Samtidig finder jeg kritisk teori relevant, fordi den kan bidrage til at diskutere empirien i en overordnet samfunds og systemkritisk kontekst. Hermeneutikken - suppleret med kritisk teori, mener jeg, fordrer et helhedssyn på problemstillingen.

Hermeneutik.

I hermeneutikken kan der skelnes mellem den traditionelle, den metodiske, den filosofiske og den kritiske hermeneutik (Højbjerg 2009:309f). Jeg har valgt at tage udgangspunkt i den kritiske hermeneutik, dog vil jeg indledningsvist præsentere en række centrale grundprincipper som er fællestræk for den traditionelle, metodiske og filosofiske hermeneutik, og som også er udgangspunkter for den kritiske teoris kritik af hermeneutikken.

Den hermeneutiske cirkel. Den hermeneutiske cirkel er et centralt grundprincip inden for hermeneutikken. Cirklen er den fortolkningsproces som udgør vekselvirkningen mellem forforståelse og erfaring – mellem del og helhed. Delene kan kun forstås i relation til helheden, og omvendt kan helheden kun forstås i kraft af dens dele. Det er sammenhængen mellem delene og helheden der gør at vi kan forstå og fortolke. Indlevelsesevne - at kunne sætte sig i den andens sted, at leve sig ind i hvorfor et menneske handler som det gør - er en afgørende faktor i den hermeneutiske cirkels fortolkningsproces. Fortolkeren spiller en aktiv rolle i fortolkningsprocessen (Højbjerg 2009:312ff).

Gadamer forstår den hermeneutiske cirkel som et ontologisk princip; det er ”en måde at være til på,” og derved ikke en metode til opnåelse af sand viden. Ifølge Gadamer er fortolkning en betingelse for den menneskelige erkendelsesproces, erfaring og eksistens. Gadamer opfatter følgelig mennesket som et fortolkende, historisk, endeligt og sprogligt væsen (Højbjerg 2009:321).

Forståelse. Forståelse består af begreberne forforståelse og fordomme. Forforståelse er i Gadamers optik at der altid er en tidligere forståelse som går forud for vores nuværende forståelse. Vi møder derfor aldrig et socialt fænomen, som vi ønsker at forstå, forudsætningsløst. Vi har forudsætninger, og en allerede given forståelse af verden, som vores forståelse bygger på. Fordomme er de forudfattede meninger vi har, og er præget af, når vi møder og betragter et socialt fænomen – vi går ikke forudsætningsløst til fænomenet. Gadamer gør dermed op med idealet om en værdifri forskning (Højbjerg 2009:322).

Forståelseshorisont. Forståelseshorisonten udgøres ifølge Gadamer af fordomme og forforståelse. Forståelseshorisonten er på en og samme tid udgjort af den enkeltes personlige

adgang til verden, men samtidig er den også et kollektiv, fordi den enkelte netop er en del af et fælleskab – historisk, kulturelt og sprogligt (Højbjerg 2009:323f).

Horisontsammensmeltning. Horisontsammensmeltningen er den cirkulære vekselvirkning som foregår mellem del og helhed i den hermeneutiske spiral. Mødet mellem eksempelvis to individer er et møde mellem to subjektive forståelseshorisonter - og dér hvor disse forståelseshorisonter overlapper hinanden kendetegner horisontsammensmeltningen. Horisontsammensmeltningen skal ikke forstås som opnåelse af en fælles objektiv virkelighed, men blot at man kan begribe og forstå det, det andet individ kommunikerer om. Ved hjælp af den hermeneutiske cirkel vil man i dialogen sætte fordomme i spil og korrigere forforståelser, for derved at opnå horisontsammensmeltning (Højbjerg 2009:324f).

Den kritiske hermeneutik.

Habermas og Ricœur er kendte kritikere af Gadamer's filosofiske hermeneutik; denne kritiske retning går ofte under betegnelsen kritisk hermeneutik.

Habermas og Ricœur kritiserer blandt andet Gadamer for at mangle det kritiske perspektiv; at Gadamer overser magtens og ideologiens undertrykkende funktion. Habermas er dog enig med Gadamer i en række punkter: Sprogets betydning – sprogligheden karakteriserer det at være menneske. Forståelse er dermed en ontologisk bestemmelse. De sociale aktøres motiver og handlinger kan ikke forstås uafhængigt af den, der skal fortolke disse. Dialog er afgørende for forståelse af verden, og erkendelse er aldrig forudsætningsløs (Højbjerg 2009:334)

Kritikken fra Habermas går på at menneskelig interaktion ikke kan reduceres til blot en dialog og sproglighed. Habermas anfægter desuden at dialog ikke nødvendigvis er en ligestillet samtale, men præget af magtspil og ideologi og kan virke undertrykkende. Ifølge Habermas overser Gadamer magtens og ideologiens betydning for meningsdannelsen, fordi Gadamer bygger sin hermeneutik på konsensus og derved overser mulige uenigheder. Desuden kritiserer han Gadamer for at være ukritisk i forhold til gode og dårlige fortolkninger. Habermas forholder sig kritisk til "falsk bevidsthed" for at kaste lys over de skjulte strukturer som indvirker på individets bevidsthed og fremmedgørelse. Det bliver derfor vigtigt, ifølge Habermas, at forholde sig kritisk til verden ved at undersøge de bagvedliggende magtinteresser der indvirker på aktørernes handlemuligheder (Højbjerg 2009:334f).

Kritisk teori.

Kritisk teori stiller sig kritisk overfor virkeligheden som den fremtræder umiddelbart og er på denne måde også en kritik af hermeneutikken. Livsverdensbegrebet har kun, ifølge Habermas, begrænset samfundsteoretisk rækkevidde. Han tilbyder derfor et samfundsbegreb som udgøres af system og livsverden. Han skelner mellem livsverdenens rationalisering og systemers kompleksitetsstigning. Man kan ikke forstå samfundets totale reproduktion alene ud fra den kommunikative rationalitet, men forståelsen er afhængig af forholdet mellem system og livsverden (Elling 2009:222).

Andersen (1994) anvender begreberne deltagersynsvinkel og tilskuersynsvinkel i forklaringen af den kritiske teoris syn på de faktorer som er nødvendige for at opnå en forståelse af den sociale virkelighed. Udgangspunktet er at det sociale liv altid vil rumme både det subjektive plan og det objektive plan. De sociale processer og handlinger som foregår i samfundet, vil altid være et resultat af samspillet mellem bevidste handlinger og objektive lovmæssigheder som fungerer uden om individernes bevidsthed. En udelukkende deltagersynsvinkel, som Habermas kritiserer hermeneutikken for at have, vil være utilstrækkelig når sociale fænomener undersøges. Faren er at deltagerne blot vil reproducere eksisterende illusioner og der kan opstå en falsk bevidsthed. En tilskuersynsvinkel har øje for de mekanismer der virker bag om ryggen på individet, men som har betydning for hvordan vi handler og forstår den sociale verden. Kritisk teori understøtter altså både deltager og tilskuersynsvinkel, som begge er nødvendige for at forstå den sociale verden (Andersen 1994:188f).

I nærværende undersøgelse tages derfor udgangspunkt i hermeneutikkens deltagersynsvinkel når interviewpersonernes livsverden skal fortolkes og forstås, men suppleres samtidig med en tilskuersynsvinkel, med henblik på at diskutere fundene i en kritisk teoretisk kontekst, hvor systemmekanismer, som også indvirker på individets handlinger, medtages. En kobling mellem hermeneutikken og den kritiske teori, mener jeg, i nærværende undersøgelse, er afgørende for at kunne skabe brugbar og nuanceret viden. Empirien reduceres således ikke blot til at være et møde mellem to forståelseshorisonter, og den viden som skabes; et resultat af de horisontsammensmeltninger der finder sted. Men bliver et møde hvor viden bliver skabt, og samtidig udfordret, i forhold en kritisk diskussion af de systemmekanismer som også

indvirker på feltet. På den måde, mener jeg, at valget af metodisk tilgang fordrer et helhedssyn på problemstillingen.

3.2 Forforståelse.

Jeg blev uddannet socialrådgiver i 2002 og har siden arbejdet med udsatte grupper, psykisk syge og misbrugere, og i de sidste fem år med traumatiserede flygtninge – familier og børn – i et specialiseret, tværfagligt rehabiliteringstilbud. Jeg har under min kandidatuddannelse været i praktik i Asylafdelingen i Røde Kors, og jeg har efterfølgende haft studiejob i forbindelse med iværksættelse af sociale foranstaltninger til udsatte beboere på asylcentre, igangsættelse af børnegrupper (børn af traumatiserede forældre) samt koordinering af en rådgivningsindsats for afviste asylansøgere i forhold til hjemrejsespørgsmål. Jeg har derfor et bredt forhåndskendskab til asylområdet - samt tidligere erfaring med socialt arbejdes praksis i forhold til traumatiserede flygtninge. Man kunne derfor kritisere mig for at være for intern i forhold til at undersøge området omkring socialrådgiverenes dilemmaer i forbindelse med tvangsanbringelser af asylbørn – jeg går ikke forudsætningsløst ind til feltet. Når jeg alligevel bevæger mig ud i at undersøge feltet omkring tvangsanbringelse af asylbørn er det fordi, jeg mener, at mine ”forudsætninger” er et plus i forhold til at udfordre og undersøge den praksis som omhandler tvangsanbringelse af asylbørn.

Indefra perspektiv.

Margareta Hallberg (2002) diskuterer i artiklen ”Teori og praksis som forskningsprojekt” fordele og ulemper ved et indefra, og et udefra perspektiv når social arbejdes praksis skal undersøges. Fordelen ved et indefra perspektiv er at forskeren er en del af den kultur der undersøges, dermed forstår forskeren hvad der foregår og kender til selvfølgeligheder; hvad der er typisk, hvad der er vigtigt og hvad der kræver uddybning og tydeliggørelse. På den anden side er der risiko for at stor nærhed til undersøgelsesfeltet kan sløre forskerens blik, og forskeren kan komme til at reproducere eksisterende fordomme og forestillinger – man tager ting for givet, og får ikke spurgt ind til alternative forståelser (Hallberg 2002:250).

Nielsen og Repstad (1993) diskuterer i artiklen ”Fra nærhet til distanse og tilbake igjen” også fordele og ulemper ved indefra perspektiv når egen organisation studeres. Selvom det ikke er

”min organisation” jeg undersøger anser jeg det stadig som ”mit felt”, et felt jeg har bevæget mig indenfor i mange år. Nielsen og Repstad nævner flere begrænsninger ved at studere egen organisation, herunder at undersøgeren ser tingene fra et frøperspektiv, at svar kan blive for indforståede eller ikke italesat. På den anden side kan forskeren lettere gennemskue når der er langt mellem ord og handling, når der bliver svaret udenom - og spørgsmål kan dermed blive mere præcise (Nielsen & Repstad 1993:22ff).

Når man er i kontakt med det felt man undersøger, som jeg er, er det derfor vigtigt, ifølge Nielsen og Repstad, at få en distance til det man studerer. Dette gøres blandt andet ved at informere interviewpersonerne om mit forhold til det felt der analyseres, samt at redegøre for forudfattede meninger og fordomme i forhold til det område som ønskes undersøgt (Nielsen & Repstad 1993:29). Dette har jeg blandt andet gjort ved at jeg, i den indledende fase af undersøgelsen, har skrevet mails til interviewpersonerne hvor min baggrund, specialets tema, formål og mål fremgår (bilag 3a og 3b). Nielsen og Repstad mener endvidere at man kan imødegå frøperspektivet ved at finde teorier til at bringe mellem sig selv og virkeligheden. Det er vigtigt ikke udelukkende at bringe teorier i spil der i forvejen bekræfter hypoteser og fordomme, men også at bringe konkurrerende teorier i spil. Det har været vanskeligt at finde konkurrerende teorier, da ingen teorier reelt siger noget om problemstillingen specifikt. Jeg har valgt teorier der komplementerer hinanden og som relaterer sig til forskellige niveauer, for på den måde at undgå at jeg ensidigt kommer til at fokusere på en enkelt teori - et enkelt niveau som omdrejningspunkt for analysen. Ved at bringe forskellige teorier i spil, på forskellige niveauer, åbner det for at informanternes udsagn kan favnes uden hensyntagen til mine forudindfattede meninger og hypoteser. Desuden er det, ifølge Nielsen og Repstad, vigtigt at finde personer uden for feltet - uden interesse i feltet - at diskutere fundene med (Nielsen & Repstad 1993: 29f). Dette har jeg imødekommet ved at have løbende sparring med andre studerende på uddannelsen, samt med en specialestuderende på informationsvidenskab, samt ved sparring hos tidligere kollegaer og ved at indgå i responsmøder. Desuden har jeg telefonisk kontaktet Red Barnet, Institut for Menneskerettigheder samt Udlændingestyrelsens forsørgelseskontor hvor jeg uformelt har diskuteret mine fund, samt afledte problemstillinger som er dukket op løbende i analyseprocessen.

Ovenstående viser at der både er fordele og ulemper ved at have et indefra perspektiv som jeg har. Dog mener jeg at fordelene langt overskygger ulemperne, blandt andet fordi mit forhåndskendskab har gjort at vi i interviewsituationen ikke har behøvet at starte fra scratch, men har kunne udbygge og udfordre eksisterende viden i det refleksionsrum, som en interviewsituation også er. Samtidig har jeg kun haft en bred viden indenfor feltet, og ikke haft den specifikke viden, som er den jeg også har søgt hos informanterne, og som er ny viden for mig. Min forforståelse ser jeg derfor ikke som et problem, men som en kvalificering, så længe jeg er opmærksom på udfordre min eksisterende viden, udfordre selvfølghederne og sætte fordomme i spil i jagten på ny viden.

3.3 Kvalitativ undersøgelse.

Da mit ønske er at undersøge socialrådgivernes erfaringer med dilemmaer i forbindelse med tvangsanbringelser af asylbørn er det nærliggende at lave en kvalitativ undersøgelse. Jeg er ikke interesseret i at afdække hvor meget der findes af noget, som den kvantitative forskning lægger op til, men derimod søger jeg den viden der kommer ud af mit møde med interviewpersonen – den refleksive proces i interviewsituationen hvor erfaringer bliver fremlagt, diskuteret og udfordret (Brinkmann og Tangaard 2010:17).

3.4 Interviewtilgang og interviewmetode.

Jeg har valgt at anvende den semistrukturerede interviewform. Baggrunden herfor er at en stram, struktureret, prædefineret interviewform ville komme til kort i undersøgelsen, da den virkelighed jeg ønsker at undersøge ikke kan siges at være tilsvarende stram og simpel. Den viden, jeg ønsker at indfange, er en kompleks viden, som, efter min mening, indfanges bedre i en interviewform der på den ene side har tematiserede åbne spørgsmål - de på forhånd definerede forskningsspørgsmål som jeg søger svar på, samtidig med at der er plads til det nye og uventede som opstår i mødet mellem interviewer og interviewperson. Min interviewguide (bilag 4) er derfor ikke formuleret som snævert definerede enkeltspørgsmål som sigter mod at opnå eksakt information, men er en åben tematiseret interviewguide som, på den ene side, søger viden om noget eksakt, samtidig med at den åbner for det nye og uventede der opstår

undervejs– med udgangspunkt i en reflekteret interviewsamtale (Staunæs og Søndergaard 2005:53f, 56).

Staunæs og Søndergaard gør op med forestillingen om interviewer, som den neutralt spørgende og som et ”beskedent vidne”, og den interviewede som en mere eller mindre passiv respondent med autentiske svar på en objektiv virkelighed. I stedet mener de at interviewet skal ses som et socialt møde hvor forskeren og interviewpersonen sammen skaber datamaterialet (Staunæs og Søndergaard 2005:54f). I denne optik ses den interviewedes position som subjekt med adgang til at reflektere i interviewet. Samtidig inviterer det den interviewede til at være aktiv i forhold til at definere hvad det er der produceres. Staunæs og Søndergaard mener endvidere at man som interviewer skal have opmærksomhed på ”forskelle i relationel positionering mellem den interviewede og den der interviewer.” Jeg har bevidst positioneret mig selv som én der også har erfaring med området – vi er samme slags, taler i øjenhøjde (Staunæs og Søndergaard 2005:57).

Ifølge Järvinen er interviewer medproducent af den viden som produceres under et interview. Hun ser interviewet som et møde, hvor to sæt holdninger, interesser mv. brydes mod hinanden. Det materiale der produceres er dermed et resultat af dette møde. Dermed gør hun op med forestillingen om interviewet som tapning af interviewpersonens subjektive erfaring og mening, men ser interviewet som et socialt møde hvor erfaring bliver fortolket - og mening skabt (Järvinen 2005:30). Derfor mener Järvinen heller ikke at interviewerens indblanding i interviewets meningsproduktion er et problem, tværtimod er det en del af det materiale der skal analyseres (Järvinen 2005:45).

3.5 Udvalgelse af interviewpersoner og kontaktetablering.

Jeg har specifikt udvalgt mine informanter ud fra hvem der kunne give mig mest mulig kvalificeret viden om emnet omkring tvangsanbringelse af asylbørn. Da jeg spørger ind til socialrådgiverens erfaringer har det været vigtigt at komme i kontakt med socialrådgivere, som alle har haft en lang og solid erfaring med børneområdet og/ eller asylområdet. Jeg har således ikke haft interesse i at afsøge nye socialrådgiveres dilemmaer med sagerne, men søgt de garvede, erfarne socialrådgivere som dels ville have flere cases at reflektere over, dels ville kunne bidrage med en eventuel viden om udviklingen inden for området.

Jeg har en stor geografisk spredning i mine interviews, men dette har ikke i sig selv været et mål - jeg har søgt de asylcentre som huser familier, og søgt de kommuner som har samarbejdsflade med asylcentre som huser familier. Interviewet med sagsbehandleren Nora er, som det eneste, et telefoninterview – dette på grund af logistiske udfordringer.

Jeg startede med at kontakte de to socialkoordinatorer i Røde Kors jeg på forhånd vidste, havde med børneområdet at gøre. Jeg fik dem til at give mig forslag til hvilke sagsbehandlere i kommunerne, som de kendte til, der havde erfaring med iværksættelse af sociale foranstaltninger til asylbørn. Ad denne vej, fik jeg etableret interviewaftaler med tre kommunale sagsbehandlere.

Asylcentrene i Danmark er enten kommunale eller hører under Røde Kors. Da jeg ikke kender meget til de kommunale asylcentre, men en del til Røde Kors asylcentre, fandt jeg det relevant at søge en socialrådgiver på et kommunalt asylcenter. Dette ud fra en betragtning om at håndteringen, af sagerne omkring tvangsanbringelse af asylbørn, kunne være anderledes på et kommunalt asylcenter, fx kunne man forestille sig at socialrådgiveren på et kommunalt asylcenter havde myndigheds kompetence, hvilket socialkoordinatorerne ikke har i Røde Kors. Da jeg ikke på forhånd havde kontakter til kommunale asylcentre, søgte jeg blot på nettet. Jeg sendte en mail til et af de kommunale asylcentre som, jeg kunne se, også havde asylsøgende familier boende. Der gik en time, så var den interviewaftale i hus.

Det har været overraskende let at få etableret kontakt til interviewpersoner. De socialrådgivere, som jeg har kontaktet, har alle sagt ja på stående fod – de har alle givet udtryk for at problemstillingen var yderst relevant - at det var dilemmaer de sad med i deres hverdag, og alle har givet udtryk for dels at have lyst til at ville bidrage med viden om området, dels at have stor lyst til at få indblik i de andre socialrådgiveres erfaringer i disse sager.

3.6 Præsentation af interviewpersoner.

Maria: Socialkoordinator. Uddannet socialrådgiver i 1998. Ansat i Røde Kors Asylafdeling på Omsorgscentret i 8 år. Omsorgscentret er et asylcenter som kun huser enlige og familier med alvorlig fysisk eller psykisk sygdom. Asylansøgere skal gennem en visitationsprocedure for at

komme til Omsorgscentret. Maria har været med til cirka 15 anbringelser, hvoraf de 3 har været med tvang.

Lise: Socialkoordinator. Uddannet socialrådgiver i 2001. Ansat i Røde Kors Asylafdeling i sammenlagt 11 år, dels på Omsorgscentret og dels på Modtagecentret hvor hun pt. arbejder. Modtagecentret huser, foruden nyankomne flygtninge, også asylansøgere på tålt ophold og en kvindekrise afdeling. Lise har været med til cirka 15 anbringelser, hvoraf de cirka 5 har været med tvang.

Else: Socialkoordinator. Uddannet socialrådgiver i 1995. Ansat på et kommunalt asylcenter i et år. Asylcentret er et opholdscenter og huser både enlige og familier. Else har desuden arbejdet som myndighedssagsbehandler i familieafsnittet, i to forskellige kommuner, i en periode på 10 år. Else har været med til 4 anbringelser i sin tid på asylcentret, ingen har været med tvang da forældrene har samtykket til anbringelserne.

Bitten: Kommunal myndigheds sagsbehandler i familieafsnit i 15 år, de sidste 7 år også med asylbørn. Uddannet socialrådgiver i 1989. Bitten har været med til cirka 12 anbringelser af asylbørn, hvoraf de 2 har været med tvang.

Alice: Kommunal myndighedssagsbehandler i familieafsnit i 9 år, de sidste 1½ år også med asylbørn. Uddannet socialrådgiver i 1992. Alice har haft 3 anbringelser, hvoraf 1 var med tvang.

Nora: Kommunal myndighedssagsbehandler i familieafsnit i 15 år. I perioden 2003-2013 også med asylbørn. Uddannet socialrådgiver i 1995. Nora har haft cirka 25 anbringelser, hvoraf de cirka 5 har været med tvang.

Navnene på de interviewede er ændret for at sikre dem en vis grad af anonymitet. Ligesom asylcentre og kommunerne ikke fremgår ved navn. Det asylcenter Maria arbejder på omtales ”Omsorgscentret,” der hvor Lise arbejder ”Modtagecentret”, og der hvor Else arbejder ”det Kommunale asylcenter.”

Alle interviewede er således udannede socialrådgivere. De socialrådgivere der arbejder på asylcentre omtaler jeg som ”socialkoordinatorer” – det er deres stillingsbetegnelse i Røde Kors, men bruges ikke om socialrådgiverene på det kommunale asylcenter. Da deres funktioner er de samme har jeg dog valgt at omtale dem alle som socialkoordinatorer for at

gøre det mere overskueligt for læseren af analysen. Socialrådgiverne, i de kommunale familieafsnit, omtaler jeg som sagsbehandlere.

3.7 Etiske overvejelser.

Som en del af kontaktetableringsfasen har jeg sendt mails til interviewpersonerne, hvori jeg kort har skitseret undersøgelsens formål, foreløbige problemformulering samt kort bekræftet min egen faglige baggrund (bilag 3a og 3b.). Dette har jeg gjort, dels for at socialrådgiverne på skrift allerede tidligt i forløbet, skulle have en viden om hvad jeg ville bruge interviewene til. Samtidig var det vigtigt at interviewpersonerne kendte til min baggrund, så de fik indblik i min forforståelse, og samtidig, så de vidste at vi ikke skulle starte fra scratch i interviewsituationen. Det er min erfaring, fra tidligere undersøgelser, at jeg har haft lettere adgang til interviewpersoner fordi jeg har erfaring inden for socialt arbejde. Jeg har tidligere oplevet interviewpersoner der direkte har sagt at de ikke ville lade sig interviewe, hvis ikke jeg havde haft den baggrund, fordi de ikke orkede, i en hektisk hverdag, at skulle ”starte” helt forfra. Samtidig har de ment at min baggrund var garant for at problemstillingen ville blive løftet fagligt, og at de selv som fagpersoner ville kunne få noget ud af undersøgelsen.⁹

En uge inden et konkret interview kontaktede jeg igen interviewpersonerne via mail, hvor jeg endnu engang kort skitserede undersøgelsens tema, formål og foreløbige problemformulering. Desuden anførte jeg de temaer jeg ønskede at komme ind på i interviewsituationen (bilag 3b). Hensigten med dette var at få interviewpersonerne til at reflektere over min problemstilling allerede inden interviewets afholdelse. Jeg er af den holdning at ureflekterede spontane svar ikke nødvendigvis er mere sande end de mere forberedte reflekterede svar. Mit sigte med denne undersøgelse har netop været at få de reflekterede svar, dem med baggrund i erfaring, og ikke kun de spontane svar som jo uagtet altid vil være en del af et interview også. I interviewsituationen henviser alle indledningsvist til det skriv de har fået af mig. Flere fortæller mig at det har fået dem til at reflektere over sagerne tilbage i tiden, overvejet hvordan de har handlet og også om de, i nogle sager, skulle have handlet anderledes. Samtidig har der været plads til spontane svar og refleksioner som er opstået i interaktionen i interviewet. Interviewet i sig selv igangsætter altså refleksioner, men samtidig har mit ærinde

⁹ Modul 3 opgave (2012): Grus i maskineriet. Et casestudie om det sociale arbejde med traumatiserede flygtninge med misbrug.

herudover været at medvirke til at igangsætte disse refleksioner allerede inden interviewets afholdelse, og jeg har derfor holdt det til ilden ved løbende at sende mails omkring tema, spørgsmål osv. Jeg er af den opfattelse at en analyse er en dynamisk proces som både foregår før, under og efter interviewets afholdelse, hvilket ligger godt i tråd med mit metodevalg af hermeneutik og kritisk teori.

I sidste mail til interviewpersonerne er desuden indarbejdet samtykke (bilag 3b). Alle har fået mulighed for at godkende det de citeres for, men har desværre ikke haft mulighed for at kommentere på den endelige projektrapport, hvilket hovedsagligt er begrundet i tidspres.

Alle interviewpersonerne er anonyme. De fremstår ved andet navn, og deres arbejdspladser fremstår ikke ved deres faktiske navne. Jeg har ikke kunne sikre interviewpersonerne en høj grad af anonymitet fordi det er så lille, og specifikt, et område jeg undersøger. Det vil derfor være forholdsvis nemt, for kendere af området, at kunne identificere de konkrete socialrådgivere, særligt hvad angår socialkoordinatorerne på asylcentrene, da de er ganske få. Mine overvejelser, omkring kun at kunne sikre socialrådgiverne en vis grad af anonymitet, har gået på at de interviewes som fagpersoner, hvilket også vil sige at der ikke i interviewene er private ting der ”afsløres”. Interviewpersonerne er orienteret om dette og har været indforstået med at de ikke kunne sikres høj grad af anonymitet.

3.8 Databearbejdning og analysestrategi.

Jeg har valgt en databearbejdning - og analysestrategi som spænder godt i tråd med min interviewmetode og interviewtilgang. Det semistrukturerede interview lægger op til, dels at få svar på centrale spørgsmål, og dels at forfølge det nye og uventede der dukker op undervejs i interviewsituationen

Analysestrategien tager derfor afsæt i det som Brinkmann kalder en ad hoc teknik, som i nærværende undersøgelse består af klassifikation, meningskondencering og teori diskussion (Kvale og Brinkmann 2009:259f).

Fem af interviewene er transskriberet, et enkelt er skrevet som referat og enkelte citater er noteret. Baggrunden herfor er at det ene interview var et telefoninterview, hvorfor det ikke var muligt at transskribere.

Interviewene er transskriberet så ordret som muligt. Dog har jeg valgt, i nogle citater, at rette sproget til så det blev mere flydende og lettere for læseren at forstå. Interviewpersonerne har dog alle godkendt citaterne inden rapportens offentliggørelse, hvorved jeg har sikret mig at citaterne fremstår i overensstemmelse med det som blev sagt. Baggrunden, for at rette i citaterne, finder jeg hos Kvale og Brinkmanns som argumenterer for at alle transskriptioner er konstruktioner og fortolkninger, fx kan et komma gøre betydningen af en sætning omvendt. Talesprog, som er ordret transskriberet, kan få interviewpersonerne til at fremstå usammenhængende, forvirrede og i nogle tilfælde ligefrem tyde på et lavere intellektuelt niveau. Da interviewpersonerne på ingen måde er mindre bemidlede intellektuelt - og jeg derfor heller ikke ønsker at lade dem fremstå sådan, har jeg derfor valgt at ændre talesproget en smule så citaterne kan kommunikeres til læseren i skriftlig form (Kvale og Brinkmann 2009:199ff). Som Kvale og Brinkmann anfører: *"Tilsidesættelse af sproglige kompleksiteter i forbindelse med transskription fra talesprog til skriftsprog kan hænge sammen med en naiv realistisk filosofi og med en implicit konstanshypotese om nogle virkelige meningsklumper, der forbliver konstante, når de overføres fra én kontekst til en anden."* (Kvale og Brinkmann 2009:209).

For at skabe overblik i interviewmaterialet har jeg kodet materialet, i første omgang ud fra en bred klassifikation af temaer og begreber, ud fra min teori, underspørgsmål, interviewguide og empiri. Jeg har herefter set efter de markante udsagn, de sammenlignelige, de modsætningsfyldte og de "mystiske" udsagn. Jeg har således både søgt efter de begrebsdrevne koder, med udgangspunkt i de teorier jeg på forhånd ønskede at anvende, samt de datadrevne koder, som induktivt opstod af interviewmaterialet (Brinkmann og Tanggaard 2010:47). Jeg har i min kodning af materialet, således ledt efter udsagn der kunne besvare min problemformulering og underspørgsmål, men også ladet materialet tale selv, og søgt udsagn der omhandlede spørgsmål som ikke var medtaget i min interviewguide som udgangspunkt.

3.9 Metodekritik.

Gyldighed af empiri, teori og den samlede projektrapport.

Troværdigheden, styrken og overførbareheden af den viden som produceres i forskningen, herunder den indsamlede empiri, diskuteres i samfundsvidenskaberne ofte i forhold til begreberne reliabilitet, validitet og generalisering (Kvale og Brinkmann 2009:267).

Reliabiliteten omhandler troværdigheden og konsistensen af forskningsresultaterne, og ofte, i forhold til hvorvidt forskningsresultaterne kan reproducere af andre forskere på andre tidspunkter. Spørgsmålet er om de interviewede ville ændre deres svar i en interviewsituation med en anden forsker (Kvale og Brinkmann 2009:271). Jeg har bestræbt mig på ikke at stille ledende spørgsmål for netop at undgå, eller i mindst mulig omfang, at påvirke svarerne hos interviewpersonerne. Da jeg også selv er socialrådgiver, med stort kendskab til det område jeg har undersøgt, har det været en udfordring at interviewe i forhold til indforståethed. Jeg har bevidst udfordret denne indforståethed ved at stille åbne, nysgerrige men også ”dumme” spørgsmål – spørgsmål jeg ”burde,” ud fra min erfaring, kende svaret på. Samtidig anerkender jeg, som en del af min interviewmetode, at jeg selv er medskabere af det materiale der bliver skabt i interviewsituationen. Derfor kan man sætte spørgsmålstegn ved om en anden interviewer ville have fået det samme materiale ud af interviewet.

Validiteten hører, ifølge Brinkmann og Kvale, ikke til en særskilt undersøgelsesfase, men validering bør gennemgås gennem forskningsprocessen som helhed og kan ikke reduceres til blot at omhandle undersøgelsens endelige resultater. I kvalitativ forskning er validering ikke kun en bekræftelse, det er ifølge Kvale og Brinkmann, ”...en proces til udvikling af mere holdbare fortolkninger af observationer (Kvale og Brinkmann 2009:272)..” De opfatter begrebet som håndværksmæssig kvalitet. Valideringen omhandler derfor både den indsamlede data, udsagnenes styrke og gyldighed, og hvorvidt udsagnene kan siges at være pålidelige. Samtidig omhandler validitet undersøgelsens gennemsigtighed, den røde tråd, samt hvorvidt den valgte metode, herunder indsamling af empiri, databearbejdning samt valgte teori tjener at belyse og analysere interviewpersonernes udsagn, og derved også om undersøgelsens konklusioner kan ses som gyldig viden (Kvale og Brinkmann 2009:272ff).

I forhold til validiteten af mit datamateriale, mener jeg, at en anonymisering af de interviewede, og at jeg har bestræbt mig på at stille åbne og ikke ledende spørgsmål,

understøtter at udsagnene kan ses som pålidelige og sandfærdige. Samtidig har interviewpersonerne godkendt deres citater, samt den kontekst citaterne figurerer i, i den endelige projektrapport. I forhold til validiteten af undersøgelsesprocessen som helhed, mener jeg at min undersøgelsesproces understøtter den samlede projektrapports validitet. Jeg har blandt andet, for at understøtte undersøgelsesprocessens gennemsigtighed, gennem hele processen bestræbt mig på at tydeliggøre egen baggrund og forforståelser, samt bestræbt mig på at tydeliggøre en rød tråd hvor valg af metode, teori, interviewtilgang og databearbejdning hænger sammen med problemformuleringen.

Der eksisterer ikke i forvejen empiri til besvarelsen af min problemformulering, hvorfor det har været afgørende selv at skabe empirien. I forhold til interviewmetode, mener jeg at den valgte interviewmetode har fordret besvarelse af mine spørgsmål og samtidig givet plads til at interviewpersonerne har kunne bringe nye perspektiver på banen i interviewsituationen; perspektiver og temas, som jeg i forvejen ikke har haft i mente, men som har haft relevans for problemstillingen. I forhold til den valgte teori, mener jeg at den er valid for det undersøgte felt. Jeg har argumenteret for at der ikke findes metateori som har kunne favne problemstillingen, og jeg har derfor hentet begreber fra flere forskellige teorier for at kunne analysere empirien. Det er teorier som beskæftiger sig med forældres omsorgskompetence, tilknytningsteori og teorier om mestring. Jeg har anlagt et helhedssyn på problemstillingen, som både medtager forhold på mikro, meso og makroniveau, og derved også bragt lovgivning og politiske diskurser ind, som relevante for besvarelse af problemformuleringen. Jeg mener derfor at valididering har været gennemgående i min undersøgelse som helhed, og at rapportens samlede konklusioner kan opfattes som gyldig viden

Generaliserbarhed henviser til i hvilken grad undersøgelsens resultater kan generaliseres i forhold til andet data (Kvale og Brinkmann 2009:287ff). Jeg vil mene at undersøgelsens resultater har en vis grad af analytisk generaliserbarhed. Der er relativ få socialrådgivere på landsplan der beskæftiger sig med området omkring asylbørn. Alle interviewpersonerne kom ind på de samme problemområder for målgruppen, og de nye perspektiver de bragte i spil var stort set de samme. Dette kunne tyde på at undersøgelsens fund må formodes også at være gældende for andre interviewpersoner, og organisationer, der har med asylbørn at gøre.

I kvalitative undersøgelser er den statistiske generaliserbarhed som oftest lav, idet der statistisk set er få interviewede i undersøgelserne samt det faktum at interviewpersonernes udsagn er subjektive, og derfor ikke kan opfattes som alment gældende. Det er dog særligt, for nærværende undersøgelse, at der er relativt få socialrådgivere på landsplan der arbejder inden for området omkring asylbørn, og derfor relativt få der kan udtale sig om problemstillingen. På landsplan er der kun syv asylcentre, med hver én socialkoordinator, der huser familier, jeg har interviewet de tre af dem. Ligeledes er det kun få kommuner som er i tilknytning til et asylcenter som huser familier, og dermed få sagsbehandlere der har berøring med feltet. Så jeg kunne vove den lidt forsigtige påstand at der, på trods af at dette er en kvalitativ undersøgelse, alligevel er grundlag for en vis statistisk generaliserbarhed, idet jeg har interviewet en relativ stor procentdel af de socialrådgivere der arbejder inden for området.

4. Teori og modeller.

4.1 Helhedssyn - Brantes niveaumodel.

Asylbørns situation bliver, i min optik, for forenklet hvis det udelukkende anskues fra en individorienteret tilgang, hvor et ensidigt fokus på forældres omsorg, eller mangel på samme, bliver forklaringen på asylbørns vanskeligheder. Asylbørns situation er kompleks - og må ses i sammenhæng med de omgivende faktorer som også påvirker asylbarnets situation. På samme måde vil en analyse af socialrådgiverens faglige dilemmaer og handlinger, udelukkende ud fra et enkelt niveau, blive en forsimpning af det komplekse felt, socialrådgiveren skal navigere indenfor, i arbejdet med asylbørn. Helhedssynet er derfor relevant at inddrage i nærværende undersøgelse.

Helhedssynet er, ifølge Ejrnæs, en af grundstenene i socialt arbejde. Der er som sådan ikke en enkelt teori om helhedssynet, men bred enighed om at helhedssynet omfatter det enkeltes menneskes samlede livssituation – hvilke forhold der har indflydelse på det enkelte menneskes livsudfoldelser. Mennesker lever i komplekse sammenhænge, og de problemer socialarbejdere stilles overfor i praksis er dermed ofte også komplekse, hvilket kræver inddragelse af et helhedsorienteret perspektiv på problemerne (Ejrnæs 2008:140). Ejrnæs forslår Brantes niveaumodel som et brugbart redskab som fordrer helhedssynet.

Brantes niveaumodel udgøres af tre niveauer:

1. Makroniveau:
 - Internationale niveau. Globalt niveau.
 - Inter institutionelt niveau. Nationalt niveau. Samfundsniveau. Strukturelle, kulturelle og institutionelle forhold på samfundsniveau.
2. Mesoniveau:
 - Institutionelt niveau. Organisationsniveau.
3. Mikroniveau:
 - Interindividuel niveau. Gruppeniveau.
 - Intraindividuel niveau. Individniveau kognitivt. Psykisk niveau. Biologisk og genetisk niveau (Ejrnæs 2008:146ff).

Pointen ved at anvende Brantes niveaumodel er, ifølge Ejrnæs, at praktikere ubevidst kan komme til - ensidigt at fokusere på analyse af faktorer på et bestemt niveau (Ejrnæs 2008:142). Risikoen ved at fokusere kun på et niveau, og det vil sige på en enkelt kausalforklaring, er at man på den måde overser at der også kan være andre årsager til problemerne, at der kan være komplementære eller konkurrerende forklaringer på problemet. Derved kan man i sociale indsatser komme til at "fejlbehandle (Ejrnæs 2008:151f)." Praktikere i socialt arbejde kan derfor ikke nøjes med én årsagsanalyse, men må i et helhedssyn supplere med teorier og perspektiver som kan modvirke eller modificere mekanismer på andre niveauer (Ejrnæs 2008:140f).

Ved at opdele virkeligheden i dele/ forskellige niveauer kan man analysere hvert enkelt niveau for sig og herefter niveauets sammenspil med de øvrige niveauer – hvordan forklaringer på mikro, meso og makro niveau påvirker hinanden - for på den måde at "samle" forklaringerne i et helhedsperspektiv. Hvert niveau har sin egen eksistens, sin egen autonomi, men giver kun en partiel forklaring og må derfor ses i sammenspil med de andre niveauer (Ejrnæs 2008:149f).

4.2 Teori om omsorg for børn, tilknytning og mestrings teori.

Som tidligere nævnt er området omkring tvangsanbringelser af asylbørn stærkt underbelyst, såvel politisk, som i forskningen på området. Der findes heller ikke en metateori som kan favne feltet. Derfor har jeg været nødt til at hente begreber fra forskellige teorier til at kunne analysere empirien.

Når vi taler om anbringelse af asylbørn er det relevant, at dykke ned i nogle af de begreber og teorier som har præget lovgivning, konventioner og forskning i forhold til synet på barnets tarv og dermed også præget social arbejdes praksis indenfor anbringelsesfeltet.

Teori om forældres omsorg for børn.

Der er mange teorier som beskæftiger sig med forældres omsorg for deres børn, og dermed også for det modsatte; forældres omsorgssvigt af deres børn. Jeg har valgt at anvende Nygrens teori om omsorgskompetence fordi den indfanger en samfundsmæssig kompleksitet, idet den fokuserer på samspillet mellem børn, forældre og det omgivende samfund – og bevæger sig væk fra ensidigt at fokusere på forældrenes omsorgsevne som en naturgiven størrelse iboende individet.

Ifølge Nygren er et af problemerne med begrebet omsorgsevne at forældre som udgangspunkt, af samfundet, er defineret som kvalificerede udøvere af børneomsorg. Man tager for givet at forældre har omsorgsevne; en naturlig og biologisk forankret evne, som de har med sig, som en del af arven fra fødslen. Det er først når forældrene i praksis har vist at de ikke har denne omsorgsevne, at professionelle socialarbejdere kommer ind i billedet. Nygren søger væk fra omsorgsbegrebet som en naturlig og biologisk størrelse hos mennesket, og tager i stedet udgangspunkt i en kundskabstradition, hvor mennesket forstås som at udvikle sig gennem at udvikle den type kompetence som har overlevelsesværdi i en bestemt materiel, social og kulturel omverden (Nygren 1995:74). Herved bliver udgangspunktet ikke forældrenes naturlige medfødte omsorgsevne, men et udgangspunkt i noget som er mere dynamisk og social-kulturel bestemt. Nygren taler om omsorgspersonens omsorgskompetence på forskellige områder, og taler om kompetencen til at udøve tilstrækkelig behovs- udviklings- og opdragelseskompetence overfor børn (Nygren 1995:75). Nygren ser et menneskes omsorgskompetence som noget der udvikles i tråd med kravene i en aktuel kultur, som

omhandler livsmønstre samt de sociale og materielle forhold. Når et menneske i sine handlinger prøver at opnå bestemte mål- eller tilfredsstillende behov, udvikler mennesket en kompetence som er et svar på omverdens krav og på de krav den aktuelle situation opstiller. En kompetence indenfor et bestemt felt er en forudsætning for at mestre specifikke opgaver inden for feltet (Nygren 1995:75).

Omsorgskompetencens kilder er, ifølge Nygren, forældres egen erfaring som barn, information fra medier, egen erfaring fra sociale relationer, overførsel af kundskab og erfaring - og fra egne forældre og andre voksne samt dagligt samspil med egne børn (Nygren 1995:76). Omsorgskompetencen vil derfor altid være historisk, kulturelt og samfundsmæssigt specifik.

Forældres omsorgskompetence indebærer en udviklings - og kvalificeringsproces hvor forælderen kvalificeres gennem mestring af forskellige krav på forskellige livsområder. Nygrens tredeling af omsorgskompetencen er et forsøg på at skærpe opmærksomheden på områderne hver for sig - for på den måde at sikre at man kommer rundt om alle barnets behov, herefter at se dem i samspil for at anlægge et helhedssyn på barnets omsorgssituation (Nygren 1995:79ff).

Behovsomsorgen har, i sin rene form, målet at bidrage til at barnets nødvendige behov bliver tilfredsstillet på hensigtsmæssige tidspunkter for barnet. Barnets væsentlige behov er grundlæggende behov så som søvn, hygiejne, ernæring mv. Omsorgspersonens opgave er at bidrage til at kunne identificere barnets behov på forskellige udviklingstrin og i de aktuelle kulturelle og sociale sammenhænge. Desuden stiller det krav til at omsorgspersonen kan forvalte balancen mellem sine egne og barnets behovstilfredsstillelse, og fordele at nødvendige genstande og objekter bliver tilgængelige, og gøre dem tilgængelige for barnet i vekselvirkningen med omverdenen. Omsorgspersonen skal endvidere lette barnets adgang til brugen af behovsobjekter som er af betydning for barnets behovstilfredsstillelse (Nygren 1995:82f).

Udviklingsomsorgen har i sin rene form målet at bidrage til at barnet udvikler sig socialt, kognitivt, psykosocialt, fysisk og motorisk på en hensigtsmæssig måde. Omsorgspersonens opgave er at bidrage til barnets udvikling på de nævnte områder så barnet selv udvikler forudsætningerne for at kunne realisere et, for barnet, meningsfyldt liv. Udviklingsomsorgen

stiller krav til at omsorgspersonen har generelt kendskab til barnets udvikling inden for udviklingsområderne i en bestemt social og kulturel sammenhæng. Omsorgspersonen må desuden evne at identificere barnets aktuelle udviklingsniveau og støtte barnets udvikling, gennem at bidrage, med relevante udfordringer for barnet (Nygren 1995:83f).

Opdragelsesomsorgen har i sin rene form målet at bidrage til at barnet gennem egne handlinger, og på socialt accepterede måder, selv kan klare at tilfredsstille egne væsentlige og socialt accepterede behov. Samtidig er målet i opdragelsesomsorgen at barnet bliver i stand til, på en social accepteret måde, at tage vare på sig selv, så barnet selv kan realisere et meningsfyldt liv, i et givent samfund, i en given kultur. Omsorgspersonens opgave er her at bidrage til barnets sociale integration i samfundet. Omsorgspersonen skal både være udfordrende og grænsesættende overfor barnet så barnet bliver i stand til at forholde sig til accepterede sociale normer i samfundet. Omsorgspersonen bidrager til at påvirke den måde barnet forvalter resultaterne fra behovs- og udviklingsomsorgen på i en retning som er socialt accepteret i forhold til værdigrundlaget og i tråd med målene, motiverne og behovene som barnet selv udvikler. Opdragelsesomsorgen er derfor med til at kanalisere barnets behovstilfredsstillelse og udvikling i en vis retning. Barnet bliver dermed i stand til at mestre udfordringer i den aktuelle kultur (Nygren 1995:86f).

Nygrens begreb omsorgskompetence finder jeg konstruktiv når vi ser på asylbørns omsorgssituation. Det aktuelle samfund og den aktuelle kultur asylbørnene lever i, på et asylcenter i Danmark, er væsentlig forskellig fra den kontekst de er flygtet fra. Dette stiller store krav til forældrenes omsorgskompetence, fordi konteksten har ændret sig, og fordi samspillet med omgivelser og opdragelsesmetode er kulturelt og kontekstafhængigt. Det er derfor et særligt omsorgsfelt asylforældrene bevæger sig inden for. Nygrens tre-delning bidrager derved til at sikre at der tages udgangspunkt i det enkelte barns behov, og der derved ikke foretages en generel vurdering af forældrenes omsorg for deres barn. Ved at undersøge de forskellige former for omsorg bliver den kulturelle kontekst tydelig. Nygren indfanger dermed en samfundsmæssig kompleksitet, herunder sammenspillet mellem børn, forældre og det omgivende samfund.

Teori om tilknytning.

Da mange af asylbørnene, på et tidligere tidspunkt, har været adskilt fra deres forældre, og fordi en tvangsanbringelse derfor for nogle asylbørns vedkommende er endnu en adskillelse fra forældrene, er det relevant også at inddrage tilknytningsteori. Der er i forskningen, og blandt fagfolk, bred enighed om at barnets første leveår har betydning for hvordan barnet klarer sig senere i livet. Skytte (2007) henviser til Ainsworths systematisering af tilknytningsformer: tryk, ængstelig og ambivalent tilknytning. Skytte diskuterer dog samtidig at meget af den forskning der er lavet omkring tilknytningsformer, er forskning baseret på vestlige hvide middelklasses grupper og derfor ikke, uden videre, kan overføres til etniske minoritetsfamilier. Det vil derfor altid være relevant at se det enkelte barn og familie i en kulturel, historisk og samfundsmæssig kontekst hvis vi skal forstå betydningen af- og kvaliteten af tilknytningsforholdet og af forældreomsorg (Skytte 2007:150ff).

Tryk tilknytning skabes i relationen når børn oplever omsorgspersonerne som tilgængelige, lydhøre, sensitive - forældre som beskytter, trøster og hjælper dem, hvis der skulle opstå svære situationer. Barnet har en oplevelse af at omsorgspersonen kontinuerligt kan sikre barnets væsentlige behov (Skytte 2007:150).

Ængstelig tilknytning er når barnet, i relationen til omsorgspersonen, oplever uforudsigelighed i forhold til hvad barnet kan vente, og ikke vente af omsorgspersonen. Barnet kan ikke føle sig sikker på at dets væsentlige behov for omsorg bliver dækket i relationen til omsorgspersonen. Relationen giver kun en delvis forudsigelighed i den voksnes holdninger, egenskaber og omsorg, og omsorgspersonens følelsesmæssige betydning for barnet er dermed ikke helt entydigt (Skytte 2007:150).

Ambivalent tilknytning er når omsorgspersonen har fået en følelsesmæssig stor betydning som behovsobjekt, men samtidig udløser stærke følelser hos barnet, både positive og negative. Ambivalensen er gensidig og både barn og voksen svinger mellem stærke negative og positive følelser for hinanden. Barnet tilstræber følelsesmæssig uafhængighed og søger at klare sig selv uden støtte og kærlighed fra andre (Skytte 2007:151).

Skytte henviser til Bowlbys begreb ”indre arbejdsmodeller.” Undersøgelser har vist at den tidlige tilknytning er afgørende for hvordan barnet senere i livet indgår i relationer til andre

mennesker og mestrer udfordringer i livet. En tidlig stabil tilknytning internaliseres i barnet som et personlighedstræk, og barnet vil bruge dette tilknytningsmønster i relationer til andre mennesker. Disse indre arbejdsmodeller skaber forventninger om hvordan tilknytninger til andre mennesker vil arte sig, også i voksenalderen (Skytte 2007:151).

Teorier om tilknytning og relationsudvikling koncentrerer sig ofte om de første leveår som særlig vigtige. Skytte påpeger dog at relationer og separationer resten af livet også har stor betydning for det enkelte menneskes udvikling og livskvalitet. I denne sammenhæng peger Skytte på kontinuitetsprincippet, som særligt væsentligt, i arbejdet med etniske minoritets børn. Mange af børnene har oplevet flere tab af relationer til nære voksne og kammerater inden ankomsten til Danmark, og har mistet hele den fysiske kontekst de levede i. I socialt arbejde er det derfor vigtig at have betydningen af sådanne tabsmuligheder for øje (Skytte 2007:148). Samtidig er det særligt vigtigt at have sig for øje, i socialt arbejde med etniske minoritetsbørn, at et tilknytningsmønster kan ændre sig hvis tilknytningspersonen ændrer adfærd; hvis eksempelvis mors betingelser for at være mor ændres (Skytte 2007:151).

Teori om mestring.

Teori om mestring er relevant at inddrage, da undersøgelsen omhandler asylbørns omsorgssituation og hvordan forældrene mestrer omsorgen for deres børn - og ligeledes når det ikke lykkedes med en hensigtsmæssig mestring; hvordan det sociale hjælpeapparat sætter ind i forhold til at kompensere for forældrenes manglende omsorgskompetence. Jeg har valgt at tage udgangspunkt i Schultz Jørgensens *generel model til belysning af risiko for at få sociale problemer og psykiske vanskeligheder* som jeg mener, kan favne kompleksiteten i asylfamiliernes situation og fordrer et helhedssyn i analysen af denne. Samtidig vil jeg supplere med Antonovskys teori om Oplevelse Af Sammenhæng i forhold til at anskue individets mestring.

Schultz Jørgensens har formuleret en generel model til belysning af risiko for at få sociale eller psykiske problemer. Tankegangen bag modellen er at belastninger i den enkeltes liv, både i forhold til opvækst og aktuel livssituation, vil øge risikoen for udvikling af sociale eller psykiske problemer. Fra resiliencforskningen ved vi dog at mennesker, som har været udsat for mange belastninger og svære opvækstvilkår, ikke nødvendigvis udvikler sociale og

psykiske problemer. Modellen søger, på den måde, at beskrive de modvirkende forhold, som gør sig gældende, når vi skal forklare at ikke alle udvikler sociale og psykiske problemer trods mange belastninger i deres liv. Følgelig må det være ophobningen og alvorsgraden af belastningerne, sammenholdt med de modvirkende forhold, som kan forklare hvorfor nogle klarer sig og andre ikke gør, når de er udsat for belastninger (Guldager 2011:51f).

Schultz Jørgensens model udgøres af fire kasser:

Belastningsfaktorer er fx familiens rollefordeling, sammenspil og dynamik, individets afvigende karaktertræk, et undertrykkende bureaukratisk socialt system, økonomiske vanskeligheder mv.

Sårbarhed omhandler manglen på ressourcer. Det kan fx være lav intelligens, dårligt helbred, ringe eller manglende uddannelsesniveau, lav selvtillid samt samfundsmæssig og social udsathed.

Beskyttende faktorer omhandler de faktorer der modvirker sårbarheden. Det omhandler blandt andet modstandskraft og resiliens, trygge relationer i forhold til familie, netværk, institutioner, arbejde og i forhold til samfundsmæssig placering.

Risikoadfærd og mestringsadfærd handler om den måde individet handler på og håndterer en given belastning i sammenspil med den givne sårbarhed og beskyttelsesfaktorerne.

Hovedtanken bag modellen er at udviklingen af sociale problemer og psykiske vanskeligheder afhænger af ophobningen af belastningerne, den enkeltes sårbarhed og modstandskraft samt de beskyttende faktorer og den enkeltes mestring. Det er altså dynamikken mellem disse faktorer der er afgørende (Guldager 2011:51ff).

Mestring kan altså ses som den enkeltes, eller familiens, handlemønstre som ifølge Antonovskys teori om Oplevelse Af Sammenhæng hviler på tre parametre:

Begribelighed relaterer sig til i hvilken udstrækning den enkelte opfatter ydre eller indre stimuli som denne konfronteres med, som kognitivt forståelige, som sammenhængende, ordnede, strukturerede og som tydelig information.

Håndterbarhed relaterer sig til i hvilken udstrækning den enkelte oplever at der er tilstrækkelige ressourcer til rådighed i forhold til at kunne klare de krav man stilles overfor. Det drejer sig både om ressourcer den enkelte selv har kontrol over, samt ressourcer som kontrolleres af en legitim anden man har tillid til.

Meningsfuldhed relaterer sig til i hvilken udstrækning den enkelte føler at livet følelsesmæssigt er forståeligt, og samtidig om hvorvidt man finder det værd at engagere sig i de foreliggende krav og udfordringer (Antonovsky 2000:34ff).

Trækker vi trådene tilbage til Nygrens teori om omsorgskompetence ser jeg mestring, både som en kompetence der relaterer sig til individets håndtering af en given belastning i sammenspil med sårbarhed og beskyttelsesfaktorer, og dermed også en kompetence som er kontekstafhængig, og som udvikles, som svar på omverdens krav og på de krav den aktuelle situation opstiller.

Jeg har valgt at anvende teorier og modeller om helhedssyn, tilknytning, omsorg for børn og mestringsteori i forhold til at analysere min empiri. Teoriene og modellerne skal ses i sammenspil med lovgivning, konventioner og asylsystemets opbygning. Jeg mener at mit teoriapparat indfanger at det er et komplekst felt at analysere asylbørns omsorgssituation, når vi ser på hvordan socialrådgiverne handler i sager omkring tvangsanbringelse af asylbørn. Et ensidigt fokus på forældrenes manglende omsorg for deres børn, ville komme til kort, hvis vilkårene for forældrenes mestring ikke medtages, vilkår som handler om egen baggrund, asylsystemets opbygning og lovgivning.

Et komplekst teoriapparat der relaterer sig til de forskellige niveauer i Brantes model fordrer, i min optik, helhedssynet. For at forstå og forklare socialrådgiverenes dilemmaer, i arbejdet omkring tvangsanbringelse af asylbørn, må jeg derfor søge forklaringer på alle niveauer, eksempelvis hvordan handler socialrådgiveren (meso) i forhold til lovgivningen (makro) når der skal iværksættes en indsats i forhold til et asylbarn/ familie (mikro). Hvordan er sammenspillet mellem niveauerne – er der et sammenspil, eller handler socialrådgiveren med udgangspunkt i et enkelt niveau og er blind over for de andre niveaues betydning for problematikken? Udviklingspsykologi og traumepsykologi er teorier som kan give en partiel forklaring på omsorgssvigtede asylbørns symptomer, udvikling, behov mv., men siger ikke

særlig meget om fx hvilken rolle lovgivningen har i forhold til hvem der får opholdstilladelser, eller hvem gør ikke gør (makro).

Anvendelse af teori.

Som tidligere redegjort for er området omkring tvangsanbringelse af asylbørn stærkt underbelyst, og jeg har derfor heller ikke en metateori som jeg kan lægge ned over analysen. Derfor har jeg været nødt til at hente forskellige begreber fra relateret teori og forskning. Mit teoriapparat bruges derfor ikke stringent gennem analysen, men bruges, i begrænset omfang, dér hvor det findes relevant at anvende – hvor empirien understøtter brugen af teori og forskning.

5. Analyse.

5.1 Analysens opbygning.

Da analysen er forholdsvis omfattende har jeg valgt at dele analysen op i otte afsnit. Hvert afsnit er efterfulgt af diskussion og delkonklusion. Formålet med dette er at gøre materialet mere tilgængeligt og overskueligt for læseren. Samtidig er opdelingen med til at gøre fundene mere tydelige.

Afsnit 1 redegør for det særlige lovgivningsmæssige felt socialrådgiverne skal navigere indenfor, i arbejdet med asylbørn, samt analyserer lovgivningens sammenspil. Afsnittet bidrager derved til besvarelse af underspørgsmål 1. Dette analyseafsnit adskiller sig, fra de andre afsnit, ved at være en dokumentanalyse modsat de efterfølgende afsnit som alle er empiriske analyser.

Afsnit 2 omhandler asylbørnene og deres forældre - og kommer omkring målgruppens karakteristika samt hvordan målgruppen adskiller sig fra en dansk målgruppe. Afsnittet bidrager dermed til en delvis besvarelse af underspørgsmål 2.

Afsnit 3 sammenligner danske tvangsanbringelsessager med tvangsanbringelsessager vedrørende asylbørn - og har til formål at belyse det særlige praksisfelt socialrådgiverne

sidder med når der skal iværksættes sociale foranstaltninger til asylbørn. Afsnittet bidrager derved også til en delvis besvarelse af underspørgsmål 2.

Afsnit 4 omhandler forældrenes mestringsstrategier i forhold til tvangsanbringelse af et asylbarn. Afsnittet redegør for hvordan forældrenes baggrund, omsorgskompetence og deres situation som asylansøgere afspejler sig i deres mestringsmuligheder og strategier. Afsnittet bidrager til besvarelse af underspørgsmål 3.

Afsnit 5 omhandler indsatsen omkring omsorgssvigtede asylbørn, hvordan socialrådgiverne vurderer barnets tarv samt hvilke kriterier der anbringes efter. Første del tager afsæt i de foranstaltninger der iværksættes før der skrives til anbringelse. Andet afsnit omhandler selve indsatsen omkring anbringelse. Afsnittet bidrager derved delvist til besvarelse af underspørgsmål 4.

Afsnit 6 omhandler muligheden for at søge selvstændigt ophold til tvangsanbragte asylbørn, samt sagsbehandlerens rolle i forhold til ansøgning om selvstændigt ophold og sikring af barnets tarv i udsendelsessager. Afsnittet bidrager dermed til delvist at besvare underspørgsmål 4 og 5.

Afsnit 7 omhandler praktikerens væsentlige samarbejdsrelationer og organisatoriske rammer, og bidrager med at se socialrådgiverens handlinger i en organisatorisk ramme. Afsnittet bidrager dermed til besvarelse af underspørgsmål 5. Det skal nævnes at afsnittet er relativt kort sammenlignet med de øvrige afsnit. Dette skal ses i sammenhæng med at interviewpersonerne kom med relativt få udtalelser om emnet, men samtidig pegede empirien samlet set på at det var et vigtigt felt at have med.

Afsnit 8 omhandler de ændringer/ indsatser interviewpersonerne foreslår for, i fremtiden, i højere grad at kunne sikre asylbørns tarv under deres ophold i Danmark. Afsnittet bidrager dermed til en besvarelse af underspørgsmål 6.

5.2 Afsnit 1. Lovgivningsmæssige rammer.

For at kunne analysere socialrådgiverens faglige dilemmaer og handlinger, i sager med tvangsanbringelse af asylbørn, er det nødvendigt at se på hvilke lovgivningsmæssige rammer socialrådgiveren navigerer ud fra. Lovgivningen på området er kompleks og relaterer sig både

til Udlændingeloven, Serviceloven og overordnet set Børnekonventionen. Det er derfor nærliggende at se på disse hver for sig, og efterfølgende analysere deres sammenspil, for at forstå hvilket særlige lovgivningsmæssige felt socialrådgiverne bevæger sig indenfor.

Børnekonventionen.

Børnekonventionen er baseret på Menneskerettighedskonventionen fra 1948 og understreger dermed at børn er en selvstændig kategori – dermed også omfattet af de grundlæggende menneskerettigheder. Børnekonventionen er således et forsøg på at konstruere en universel standart for børns rettigheder og et udtryk for børns aktuelle position i samfundet. I Børnekonventionen fremstår barnet som juridisk imperativ; barnet er rets subjekt og rettighedshaver (Ulvik 2009:1148f). Børnekonventionen er et led i en historisk udvikling hvor barnets samfundsmæssige position har flyttet sig fra, at blive betragtet som en del af familien som enhed, til at blive betragtet som selvstændige individer med rettigheder (Ulvik2009:1148f).

I forhold til anbringelse af asylbørn vil jeg her komme ind på de, af Børnekonventionens, artikler som har direkte relevans for besvarelse af problemstillingen.

I artikel 2 slås fast at barnet skal beskyttes mod alle former for forskelsbehandling, og videre i artikel 3, at barnets tarv kommer i første række i alle iværksættelser af foranstaltninger vedrørende børn. I Børnekonventionens artikel 8 fremgår det at barnets ret til at bevare sin identitet, herunder statsborgerskab, navn og familieforhold skal respekteres. I Børnekonventionens artikel 9 fremgår endvidere, at det skal sikres, at barnet ikke adskilles fra sine forældre medmindre en adskillelse, af myndighederne, vurderes som nødvendig af hensynet til barnets tarv. Artikel 12 omhandler barnets ret til at udtale sig i alle forhold vedrørende barnet, og at disse synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed. Artikel 20 omhandler statens forpligtigelse til at yde særlig beskyttelse og bistand til børn som omfatter anbringelse uden for hjemmet. I anbringelser skal der tages hensyn til barnets etniske, religiøse, sproglige og kulturelle baggrund.

Danmark ratificerede Børnekonventionen i 1991, hvilket vil sige at Børnekonventionen er juridisk forpligtende i gennem følgende tre forhold: Formodningsreglen, fortolkningsreglen

og instruktionsreglen (Justitsministeriets betænkning 1407 2001:26). I forhold til formodningsreglen skal man, hvis man er i tvivl, i forhold til om en konkret dansk lovgivning overholder en folkeretlig konvention, her Børnekonventionen, kunne gå ud fra, at det var Folketingets sigte, at pågældende dansk lov ikke skulle være i modstrid med Konventionen. Dog skrives der i betænkningen: ” *Hvis lovgiver har tilsigtet en klar og utvetydig modstrid mellem en dansk retsregel og en folkeretlig forpligtelse, har den danske retsregel forrang, og formodningsreglen vil ikke kunne anvendes. En sådan tilsigtet uoverensstemmelse mellem Danmarks internationale forpligtelser og dansk lovgivning er ikke opstået i nyere tid – og en bevidst krænkelse vil kræve klare holdepunkter i lovens ordlyd, lovforslagets bemærkninger, forhandlinger, udvalgsspørgsmål o.lign. (Justitsministeriets betænkning 1407 2001:26)*”.

Fortolkningsreglen omfatter, at opstår der fortolkningstvivl ved danske retsregler, skal de danske retsregler fortolkes i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser, herunder Børnekonventionen.

Instruksreglen omhandler det forhold, at den offentlige administration skal have fokus på at overholde, eksempelvis Børnekonventionen, i den offentlige administrations handling samt i afgørelse af sager - og i selve udformningen af administrative forskrifter.

I Danmark er det forfatningsretlig praksis at de folkeretlige konventioner opfyldes enten ved konstatering af normharmonie, omskrivning eller inkorporering. Børnekonventionen er ikke indskrevet i dansk ret, men der er konstateret normharmonie idet det vurderes at allerede gældende ret opfylder konventionsforpligtelserne (Justitsministeriet 2001 Betænkning 1407:26).

Udlændingeloven i forhold til asylbørn og sociale foranstaltninger.

I Udlændingeloven er de eneste paragraffer der beskæftiger sig med børn, paragrafferne omkring uledsagede mindreårige. De børn, som er her med deres forældre, fremstår ikke som selvstændig kategori og derfor heller ikke med selvstændig aktør og rets status. Børn har ligeledes heller ikke selvstændige asylmotiver i dansk udlændingelov. Det vil samtidig sige at, når forældre får afslag på ophold, er børnene automatisk omfattet af afslaget. Udrejsefristen er typisk af 15 dages varighed, jf. Udlændingelovens § 33 stk. 2.

Udlændingelovens § 42a stadfæster at asylansøgere, samt udlændinge med ulovligt ophold i Danmark, er omfattet af Udlændingestyrelsens forsørgelsespligt. Forsørgelsen omfatter indkvartering, kontante ydelser eller kost i naturalier, sundhedsbehandling og iværksættelse af sociale foranstaltninger. Asylansøgere, og udlændinge med ulovligt ophold i Danmark, er derfor ikke berettiget til at opnå ydelser efter Serviceloven på samme måde som herboende.

Det er lidt kringlet at forstå lovgivningen omkring iværksættelse af sociale foranstaltninger til asylbørn, fordi de i praksis bliver foranstaltet i forhold til Serviceloven, selvom asylbørnene som udgangspunkt ikke hører under Serviceloven, men Udlændingeloven.

Asylbørn er som sagt ikke omfattet af Serviceloven, men omfattet af Udlændingestyrelsens forsørgelsespligt. Dog gælder kommunernes generelle tilsynsforpligtelse jf. Servicelovens § 146: *”Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med de forhold, hvorunder børn og unge under 18 år samt vordende forældre i kommunen lever”*. Det vil samtidig sige at Servicelovens § 153, underretningspligten, også er gældende i forhold til asylbørn. I praksis betyder det at Udlændingestyrelsen og indkvarteringsoperatørerne har underretningspligt, i forhold til at gøre kommunerne opmærksomme på, når et asylbarn har særlig behov for støtte.

Kommunerne har jf. tilsynspligten, herefter ansvar for at undersøge forholdene omkring asylbarnet og kommer herefter med anbefalinger til Udlændingestyrelsen i forhold til, hvilke sociale foranstaltninger kommunen anser som nødvendige, i forhold til det enkelte asylbarn. Det er herefter Udlændingestyrelsen som vurderer foranstaltningen, godkender og betaler den (Vejledning til Serviceloven 2014 pkt. 101).

Så, selvom asylbørn ikke er omfattet af Servicelovens foranstaltninger, er det stadig de kommunale sagsbehandlere der undersøger forholdene omkring et asylbarn og derefter anbefaler en foranstaltning. Da de kommunale sagsbehandlere, i deres daglige virke, arbejder indenfor Serviceloven vil sagsbehandlerne derfor også pege på en foranstaltning i henhold til Serviceloven. Så, selvom asylbørn ikke er omfattet af Serviceloven, er de stadig påvirket af Servicelovens principper og ”udsat” for Servicelovens foranstaltningsapparat, og derfor er det relevant i nærværende undersøgelse at gennemgå Servicelovens principper på området omkring udsatte børn og unge.

Service-loven i forhold til asylbørn og sociale foranstaltninger.

Formålet med iværksættelse af sociale foranstaltninger til børn og unge er ifølge Servicelovens § 46 ”...at sikre at disse børn og unge kan opnå samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende”. Støtten gives med udgangspunkt i barnets bedste og har til formål at sikre kontinuitet i opvæksten og et trygt omsorgsmiljø med nære og stabile voksne. Samtidig skal støtten sikre mulighed for personlig udvikling - og mulighed for at opbygge kompetencer til at indgå i sociale relationer og danne netværk, samt understøtte uddannelse, fremme sundhed og trivsel og forberedelse til et selvstændigt voksenliv.

Service-lovens foranstaltninger til børn og unge fremgår af § 52 og kan iværksættes ”... når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til et barn eller en ungs særlige behov for støtte...” Foranstaltningerne er som udgangspunkt frivillige og iværksættes med forældrenes samtykke.

Service-lovens § 58 omhandler anbringelse af børn uden for hjemmet, uden forældres samtykke - tvangsanbringelser. Kriterierne for en tvangsanbringelse er: ”... at der er åbenbar risiko for at barnet eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade...” på grund af enten utilstrækkelig omsorg, vold, overgreb, misbrugsproblemer, kriminell adfærd, svære sociale vanskeligheder eller andre adfærd - eller tilpasningsproblemer.

Ifølge Servicelovens § 68 tages der stilling til om en anbringelse skal ophøre når formålet for anbringelsen er nået, eller når anbringelsen ikke længere opfylder formålet. Af Servicelovens § 68 fremgår endvidere, at hjemgivelsesperioden for et anbragt barn fastsættes i op til seks måneder. Længden af hjemgivelsesperioden fastsættes i forhold til at sikre en så planlagt og så skånsom hjemgivelse som muligt samt, under hensyn, til at kunne forberede eventuel støtte til børn og forældre efter barnets hjemgivelse.

Diskussion og delkonklusion.

I Service-loven har barnet selvstændig aktør- og rets status. Service-lovens principper bygger, langt hen ad vejen, på Børnekonventionens artikler, hvilket skal ses i lyset af at Danmark også har ratificeret Børnekonventionen. Service-lovens og Børnekonventionens aktør og rettighedsperspektiv står i skarp kontrast til Udlændingeloven, hvor børneperspektivet synes fuldstændigt fraværende. Asylbørn er, i Udlændingelovens optik, blot forældrenes vedhæng.

Serviceovens og Udlændingelovens vidt forskellige syn på barnet, som aktør og rettighedsindehaver, må følgelig have den konsekvens at når lovgivningerne skal fungere sammen i praksis vil synet på barnet, og barnets status, blive afgørende for hvordan der handles omkring barnet.

Asyldbørn tvangsanbringes i praksis, således efter Serviceovens paragraffer, med baggrund i en åbenbar risiko for at barnets sundhed eller udvikling lider alvorlig skade. Når forældre får afgørelse om udrejse skal barnet som udgangspunkt hjemgives til forældrene, fordi asylansøgere først og fremmest er omfattet af Udlændingeloven og skal overholde udrejsefristen. Da de tvangsanbragte asyldbørn ikke hører under Serviceoven vil de heller ikke sikres en lang hjemgivelsesperiode, som danske børn er sikret i Serviceoven, og hensynet til at barnet ikke pludseligt, og uden forberedelse, hjemgives undermineres af Udlændingeloven for gruppen af tvangsanbragte asyldbørn.

Dette stiller spørgsmålstejn ved om den Danske stat er på kant med intentionerne i Børnekonventionens på flere områder. Blandt andet i forhold til artikel 2 om at børn ikke må forskelsbehandles, og artikel 3 i forhold til at barnets tarv skal komme i første række i alle foranstaltninger vedrørende børn, samt i forhold til artikel 12 om barnets ret til at udtale sig i alle sager der vedrører barnet.

Jf. Lundberg, Vitus og Lidéns artikler (2013) fremstår asyldbørn i svensk og norsk udlændingelov med selvstændige asylmotiver, og barnets tarv indgår som en faktor som skal have væsentlig betydning i alle sager omkring asylfamilier. At asylbarnets status er så forskelligt mellem Norge og Sverige på den ene side – lande Danmark ofte gerne vil sammenlignes med - og Danmark på den anden side, kan ses som en konsekvens af at både Norge og Sverige har inkorporeret Børnekonventionen, og Danmark blot har ratificeret den. På den måde fremgår Børnekonventionen ikke eksplicit af dansk lovgivning som den gør i Norge og Sverige. Inkorporering af Børnekonventionen er også en af Europarådets anbefalinger til den Danske stat, så det sikres at hensynet til barnets tarv er altid er primært hensyn og at hensynet til indvandringsregulering ikke står over; at børn først og fremmest er børn, sekundært asylansøgere.

Det er derfor et særligt felt socialrådgiverne arbejder indenfor, i sager om asyldbørn, fordi de skal navigere mellem flere sæt lovgivninger med modsatrettede hensyn. På den ene side

ServiceLOVEN og Børnekonventionen hvor hensynet til barnets tarv er primært, og Udlændingeloven på den anden side hvor hensynet til indvandringsregulering synes primært.

5.3. Afsnit 2. Asylbørnene og deres forældre.

For at analysere socialrådgivernes handlinger i tvangsanbringelsessager er det indsigtsgivende at se på hvad der karakteriserer målgruppen og forældrene. Hvilke baggrunde familierne flygtet fra, og hvordan de fungerer i det danske asylsystem, kan være med til at sige noget om hvilke belastningsfaktorer socialrådgiverne skal søge at kompensere for i sager med omsorgssvigtede asylbørn.

Familiernes baggrund.

Socialkoordinatoren Lise fortæller at det er både er krig og, i andre tilfælde, socialt belastende vilkår familierne er flygtet fra: *"Nogle af dem jeg har haft har også været romafamilier (...). Det har jo ikke været krigsoplevelser de har været præget af, men mere at de har levet under nogle meget, meget svære sociale vilkår.(...) Hvor det kun har handlet om overlevelse. Hvor det er børn der har levet på gaden og på lossepladser, og hvor opdragelsesmetoden har været vold, og hvad nu forældrene har haft evne til. (...) Men så har der også været familier, der kommer fra lande, der er præget af krigshandlinger. (...) På den måde synes jeg det spænder meget vidt".* Socialkoordinatoren Lise fortæller om en sag hvor familien, bestående af far og søn, var fra et østeuropæisk land: *"Det blev meget tydeligt, meget hurtigt, at der var noget helt galt i forhold til denne her far. Det viste sig også at alting var tapet til og han havde nogle vrangforestillinger. (...) Kommunen blev tilkaldt og vurderede at det var skadeligt for det her barn at være i det hjemmemiljø. (...) Kommunen fandt ud af (...) at det barn havde faktisk været anbragt i hjemlandet. (...) det var (...) en socialt belastet familie som var kommet til Danmark og blev så også ført tilbage. Kommunen kontaktede de hjemlandske myndigheder som tog imod denne her familie, da de udrejste."*

Socialkoordinatoren Else fortæller at hun ofte oplever, at forældrene selv har været udsat for overgreb - hun fortæller om en afrikansk kvinde: *"Hun har tre børn tilbage i hjemlandet. Hun tog så til et sydeuropæisk land og fandt en mand. De fik et barn sammen... (...) og han solgte*

hende til prostitution... Så flygter hun (...) til Danmark (...). Han truede også med at slå hende ihjel og det truer han stadigvæk med over mobiltelefonen..."

Socialkoordinatoren Maria fortæller også, at hun ofte oplever, at forældrene har været udsat for vold: *"Og ofte, synes jeg også jeg kan huske i de sager, at der har været vold involveret. At det er derfor at moren er her alene i nogle af sagerne også. At den far, de er flygtet fra, har været så voldelig at de er nødt til at flygte. Så børnene har også oplevet vold, vold i hjemlandet med deres far måske. Så de er sådan typisk meget socialt belastede."*

Forældrene beskrives, af flere af de interviewede, med psykisk sygdom og for manges tilfælde med adskillige selvmordsforsøg bag sig. Socialkoordinatoren Else fortæller om en ung afghansk mor: *"Da jeg får kendskab til hende, der har hun forsøgt at begå selvmord 8 gange (...). Hun havde været udsat for overgreb og var vældig traumatiseret, hun havde ingen familie og hun havde ingenting..."*

Ofte er det på baggrund af forældrenes vanskeligheder at børnene mistrives fortæller Socialkoordinatoren Lise: *"Selvfølgelig har der været børn som har mistrivedes, og som har haft nogle helt særlige behov. Men det, der har været overvejende, det har været forældre, der har omsorgssvigtet børnene, som simpelthen ikke har været i stand til at varetage omsorgen for dem og de behov børnene har. Og så har der været tale om alvorligt psykisk syge forældre."*

Børnene.

Sagsbehandleren Bitten fortæller om de vilkår asylbørnene lever under i Danmark: *"Jamen, alle børn har jo krav på et liv med(...) en tryghed, og en base og et perspektiv. Det er jo et vilkår som vi faktisk ikke kan tilbyde de her børn. Det er ikke kun de børn som vi kommer i børn- og ungeudvalget med, det er Omsorgscentret jo fyldt af. Altså børn der har levet under de vilkår i mange, mange, mange år uden egentlig at have det perspektiv om: (...)"Nu går jeg på denne her skole og det skal jeg så fortsætte med..." (...)* Det er jo et vilkår som de her børn er afskåret fra, og grundlæggende jo, måske i virkeligheden, vældig traumatiserende. Og selvfølgelig i særdeleshed for de børn, som gennem en årrække har boet på Omsorgscentret." Sagsbehandleren Bitten fortæller endvidere om børnene på Omsorgscentret: *"Børnene kan jo i udgangspunktet være sunde og raske (...). Men de lever med nogle forældre som er psykisk*

belastede. Og når de så, over år, lever i det her lidt pseudo-parallel liv og ikke alene deres forældre er psykisk syge, men det er alle de andre voksne også. Altså, der er jo ikke nogen der går og har deres gang på Omsorgscentret, eller bor der, som ikke har en eller anden grad af psykiatrisk belastning. Så bliver det også et belastende miljø at vokse op i”.

Alle interviewpersonerne fortæller om at familierne ofte er flyttet mellem flere forskellige lande inden ankomsten til Danmark og at det har konsekvenser for børnene.

Socialkoordinatoren Else fortæller: ”... det er (...) kendetegnet ved mange af dem, at de har vandret fra land til land og søgt om asyl, har ikke fået asyl, og er forsat (...) det vil sige de har aldrig rigtig slået rod.”

Sagsbehandleren Alice fortæller at familierne ofte flyttes mellem asylcentre, hvilket har konsekvenser for stabiliteten omkring asylbørnene: ”Men så sker der også tit det at man går i gang med en § 50 undersøgelse og begynder at undersøge nogle forhold i en familie, og så flytter de lige pludselig center. Det sker hele tiden. Jeg synes især det er i de romafamilier vi har (...). De kommer jo op pga. fattigdom.” Alice fortæller, at hun har hørt, at det er Udlændingestyrelsens taktik at presse romafamilierne for at få dem til at udrejse frivilligt. ”Men problemet er også, at når de bliver flyttet fra center til center så sker der også noget i forhold til stabiliteten for børnene (...) de er jo lige nået at falde til i et center og falde til i en skole, daginstitution og klubber og danne relationer til andre børn. Og så skal de til at starte forfra igen et nyt sted. De bliver meget rodløse. Og det forstærker jo også de problematikker der er for dem i forvejen.”

Socialkoordinatoren Lise fortæller, om asylbørnenes psykiske tilstand: ”... Det er jo også det der karakteriserer dem, de er meget angste, meget nervøse for deres forældres psykiske tilstand, om forældrene vil gøre noget ved sig selv, og om hvordan de har det. Altså denne her separationsangst, den er meget udpræget synes jeg.”

Socialkoordinatoren Maria fortæller at hun ser mange af børnene på Omsorgscentret som dobbelt traumatiserede, hun forklarer: ”At de både skal bo sammen med et familiemedlem eller to, mor eller far, der er psykisk syge. Det i sig selv er et traume, men samtidig er man også et asylbarn - og hvad de nu har oplevet som asylbørn. Det vil sige, de er nærmest dobbelt traumatiserede de her børn... (...) Vi har nogle familier der har været her i 8-9-10 år med børn der er født her og vokset op her.”

Socialkoordinatoren Else oplever også børnene som meget traumatiserede: *"De børn, specielt dem med psykisk syge forældre, altså dem der har oplevet deres mor forsøge at begå selvmord foran dem... (...) Ham jeg tænker på her (...) han har også oplevet krigen hjemme i hans hjemland (...) og måske har han set mennesker der er fortvivlede, bomber, krig, skud, trusler og så kommer han her, og så prøver mor at begå selvmord. Så de er ligesom så gennem traumatiseret..."*

Sagsbehandleren Bitten fortæller om børnenes overlevelsesstrategi: *"Mange børn udvikler en helt fantastisk overlevelsesstrategi. De ved faktisk godt at de ikke kan bruge mor og far til ret meget, men at de skal klare sig selv. Og de har nogle tanker om (...) voksenliv som man ikke møder hos jævnaldrene (...) danske børn. (...) Liv og død, udvisning, forhold i hjemlandet fylder ret meget også hos små børn (...). De bliver alt for voksne for tidligt (...). Små bitte drenge som pludselig bliver familiens overhoved og skal påtage sig nogle store ansvarsområder."*

Sagsbehandleren Bitten fortsætter: *"... i virkeligheden så er det jo nogle børn, der reagerer vældigt, vældigt sundt på noget der er vældigt, vældigt sygt."*

Socialrådgiverne fortæller enstemmigt at mange forældre til de anbragte asylbørn har forsøgt selvmord, nogle op til flere gange, og at børnene er vidende om dette. Sagsbehandleren Bitten fortæller: *"Det her er et barn som har oplevet sin mor forsøge at tage sit eget liv rigtig mange gange. Vi har papir på 9 gange. Lur mig om det ikke er flere. Og når det er sket, så er han jo akut røget et eller andet sted hen. Og der er ingen tvivl om, at hans bekymring er meget punkt 1. at sikre sig at mor holder sig i live og punkt 2. "er du der mor, kan jeg bruge dig til noget i dag..."*

Socialkoordinatoren Lise fortæller om de symptomer hun ser ved de omsorgssvigtede asylbørn: *"Det har været børn som har været meget ukritiske i kontakten, som vi ved, eller som ud fra de observationer vi gør, og den erfaring vi har, kan se, det er nogle børn (...) som er helt grænseløse (...)... ikke er vant til at leve med nogle rammer, hvor der er voksne der tager vare på dem. Altså, den familie her, det var to drenge der kørte rundt på de her moon cars på centret, og ind i alle folk og kravlede op og ned på bilerne. Man kunne slet ikke rumme dem i klubregi. Man kunne ikke rumme dem i skolen - hverken fagligt eller socialt (...). De var jo slet ikke vant til at være under sådan nogle rammer. (...) De var meget*

understimulerede. (...) de var slet ikke alderssvarende. (...) Så har der været børn, der er kommet meget i konflikter, der har reageret ved at komme op og slås med andre børn. De har bonget ud på rigtig, rigtig mange signaler og rigtig mange symptomer. (...) Og socialkoordinatoren Lise fortæller videre: ”Der var et lille bar, på et år, som vi så fik over i børnehaven, fordi (...) hun var helt... nærmest apatisk. (...) Så det har været sådan at børnene virkelig har udvist symptomer på omsorgssvigt, manglende kontakt til mor, manglende omsorg og understimulering. (...)...men det har været (...) hele paletten faktisk, af hvordan de reagerede adfærdsmæssigt...”

Diskussion og delkonklusion.

Familierne er alle flyttet fra barske levevilkår. Nogle fra krig, andre fra fattigdom og socialt belastende vilkår. Mange forældre er traumatiserede og psykisk syge, og mange har været udsat for vold og overgreb. Nogle har fået frataget deres børn i hjemlandet og andre har været solgt til prostitution. At mange af forældrene er traumatiserede har, ifølge Montgomery (2000), afgørende betydning for deres evne til at drage omsorg for børnene og kan føre til væsentlig sekundær stress hos børnene.

Asylbørnene beskrives overvejende som gennemtraumatiseret. Mange har oplevet at flytte fra land til land inden ankomsten til Danmark, hvilket har gjort asylbørnene rodløse, og de mange flytninger internt mellem asylcentre i Danmark, har blot været medvirkende til at forstærke rodløsheden. Ifølge Vitus et al (2011), har det, at familierne flyttes mellem asylcentre, den konsekvens at børnene har ringe mulighed for at etablere varige relationer til andre voksne, og underminerer dermed også muligheden for at etablere varige venskaber med jævnaldrende. Dette betyder, blandt andet, at børnene har vanskelige vilkår for at lære retningslinjer for social praksis og sociale spilleregler med jævnaldrende, og børnene bliver i høj grad afhængige af forældre og søskende i forhold til dette. At mange af forældrene er traumatiserede, gør vilkårene for børnenes identitetsudvikling og sociallæring særdeles vanskelige når de ikke har andre end forældrene og søskende at spejle sig i, eller indgå i sammenspil med. På Omsorgscentret beskrives vilkårene for asylbørnene som særligt belastende fordi der kun bor familier og enlige med alvorlig psykisk eller fysisk sygdom. De asylbørn, som har boet der en årerække, vokser altså op i et miljø, hvor alle voksne omkring dem er svært belastede, og børnenes hverdags liv beskrives som at leve et ”pseudoparalleliv”.

Mange af asylbørnene har på tæt hold været vidne til forældres selvmordsforsøg. Ifølge Montgomery (2000), bliver barnet her konfronteret med forældrenes hjælpeløshed og manglende evne til at beskytte barnet. Dette får konsekvenser for barnets tillid til at den voksne kan yde det beskyttelse, og har dermed afgørende konsekvenser for tilknytningsforholdet. Mange af asylbørnene udviser derfor også symptomer på ængstelig eller ambivalent tilknytning. Konsekvensen af de manglende beskyttelsesfaktorer fra forældrene gør, blandt andet, at asylbørnene tidligt i deres liv ved hvad de kan bruge, og ikke bruge, deres forældre til, og flere af børnene mestrer den manglende beskyttelse ved at indtage voksenroller i familien og påtager sig store ansvars områder.

Ifølge Nygren (1995) er forældres omsorgskompetence en dynamisk størrelse og noget som udvikles i tråd med kravene i en aktuel kultur, som både omhandler livsmønstre, sociale og materielle forhold. Forældrenes omsorgskompetence udvikles som svar på omverdenens krav. En kompetence, inden for et bestemt felt, er en forudsætning for at mestre de specifikke opgaver inden for feltet. At mange af forældrene er traumatiserede, sammenholdt med vanskelige vilkår i asylsystemet, herunder et meget lille økonomisk råderum, og usikkerhed i forhold til fremtiden gør at udgangspunktet for at kunne opretholde og udvikle omsorgskompetencen, i tråd med de aktuelle krav, i en ny aktuel kontekst særdeles vanskeligt. Forældrene har en sårbarhed, der både handler om de belastninger de har været udsat for i hjemlandet og asylsystemets bureaukratiske opbygning, som underminerer opbygningen af ressourcer. Forældrenes omsorgskompetence må, i lyset af dette, ses som svækket i udgangspunktet.

Asylsystemet i sig selv kan argumenteres for at være en væsentlig belastningsfaktor i asylbørnenes liv og direkte medvirkende til at hæmme stabilitet og kontinuitet for asylbørnene. Asylsystemets bureaukratiske opbygning gør at familierne gentagne gange oplever at blive flyttet fra center til center, fordi asylansøgere både skal flytte center afhængigt af hvilken asylfase de er i, samt flytte når centre åbner og lukker grundet varierende indrejsetal. Det kan argumenteres for jf. Vitus og Lidén (2013), at asylbørnene, i denne optik, er ofre for en flygtningediskurs som domineres af indvandringskontrol og regulering, og hvor hensynet til barnets tarv ikke bliver et primært hensyn. Asylbarnet er ikke først og fremmest barn, men er først og fremmest asylansøger når hensynet til barnets behov for stabilitet og kontinuitet, som både følger af Serviceloven og Børnekonventionen, bliver sekundært.

Ifølge Egelund (2006), indgår kollektive trusler mod børns udvikling ikke i dansk lovgivning, men truslen mod barnets tarv ses som individuelt i lovgivningen og behandles derfor individuelt. Dette står i skarp kontrast til målgruppen af tvangsanbragte asylbørn hvor levekår som ringe boligforhold, ringe netværk, lille økonomisk råderum, samt usikkerheden omkring fremtiden, er en væsentlig og kollektiv del af problematikken. Forskning peger på at anbragte børn generelt er børn af marginaliserede forældre, og at der er grund til at tro at fattigdom forringer børns kognitive, emotionelle og sociale udviklingsmuligheder.

Socialrådgivernes beskrivelser stemmer således godt overens med eksisterende forskning på området, blandt andet Røde Kors screeningsundersøgelse af nyankomne asylbørn (2010), hvor over halvdelen af asylbørnene vurderedes at have behov for en koordineret psykosocial indsats, og en tredjedel af asylbørnene i høj risiko for at udvikle psykiske vanskeligheder.

De børn, som anbringes, beskrives med symptomer som: ukritiske i kontakten, nogle har udad-reagerende adfærd, de kommer i mange konflikter, er grænseløse og grænseoverskridende og har svært ved at indgå i sociale fællesskaber med andre børn. Andre børn beskrives som mere indad-reagerende, overdreven tilpassede og nogle er apatiske. Børnene opleves som understimulerede, at der er manglende følelsesmæssig kontakt mellem forældre og barn og at den basale omsorg, i nogle tilfælde, er helt fraværende. Selvom symptomerne angiveligt kan sammenlignes med danske omsorgssvigtede børn, er det særlige for gruppen af asylbørn, mængden, ophobningen og tyngden af belastningerne, samt særdeles vanskelige opvækstvilkår, både i hjemlandet og i asylsystemet, som gør at de er udsat for en særlig ekstrem grad af belastning.

Vi har altså at gøre med en gruppe børn som har et usikkert fremtidsperspektiv, som heller ikke i Danmark kan få opfyldt behovet for kontinuitet og stabilitet og børn, som i asylsystemet fastholdes i en rodløshed og traumatiseres yderligere. Årsagerne til asylbørnenes vanskeligheder, kan på denne baggrund, ikke udelukkende tilskrives belastningsfaktorer på mikroniveauet; forældrenes manglende omsorgskompetence, men må ses i sammenhæng med makroniveauet; de belastninger de tidligere har været udsat for i hjemlandet - og i asylsystemet i Danmark, hvor den bureaukratiske indretning er en væsentlig belastningsfaktor, som får konsekvenser for asylbørnenes aktuelle hverdagsliv og udviklingsmuligheder.

5.4 Afsnit 3. Hvordan adskiller tvangsanbringelsessager om asylbørn sig fra sager om danske børn.

Tyngden og mængden af belastninger er altså særligt for asylbørnene sammenlignet med en dansk målgruppe. At målgruppen adskiller sig fra danske børn giver sig også udslag i tvangsanbringelsessagernes karakter. De kommunale sagsbehandlere sidder både med anbringelser af danske børn og asylbørn og har derfor indsigt i disse forskelle. Nærværende afsnit beskriver og diskuterer forskellene, og afsnittet danner samtidig grundlag for senere diskussion af hvilke dilemmaer det afføder i vurderingen af barnets tarv og indsatsmuligheder.

De kommunale sagsbehandlere mener alle at sagerne omkring anbringelse af asylbørn ofte er voldsommere end sager omkring danske børn. Sagsbehandleren Alice fortæller: *"Men jeg synes sagerne er mere hårde end de danske. Der sker nogle vildere ting derude (på asylcentret red.). Der sker større omsorgssvigt fordi de er så desperate og sidder i så dårlig en situation... F.eks. havde vi en sag med en handicappet pige, en der sad i kørestol ude på et asylcenter. Og i nogle kulturer der er det jo en skam at få et handicappet barn, så de bandt hende til kørestolen og brændte hende med cigaretter. Det er meget, meget voldsomt at sådan nogle ting pågår, og hun blev jo så også anbragt."* Og Alice fortæller om en anden sag: *"Vi havde en mor derude som sultestrejkede, hvor hun havde syet sin mund sammen. Det er jo heller ikke noget man ser i danske familier. Og så sidder hun med de små børn. Det var meget, meget voldsomt..."*

Ifølge sagsbehandleren Bitten er det vanskeligt at sammenligne danske sager med sager med asylbørn, fordi sagerne netop er så voldsomme: *"... På den måde tror jeg virkelig det bliver lidt akademisk at kigge på, forstået på den måde at de omsorgssvigt, de børn er udsat for, det er helt ude i nogle kategorier som... det kan jeg nærmest ikke huske at vi har haft i de danske familier."*

Som eksempel på dette fortæller sagsbehandleren Bitten om en mor og et 6 årigt barn hvor der ingen følelsesmæssig kontakt var imellem dem: *"Så beskriver hun en hverdag med to mennesker som, ja, de lever under samme tag, men de er ikke i kontakt med hinanden. De taler ikke sammen, de spiser ikke sammen. Han går ud og leger når han kommer hjem fra børnehaven. Hun laver aftensmad til ham, men han spiser den alene. Når han skal i seng, så*

siger hun til ham at han skal gå i seng, og så ligger han sig hen i sengen og hun ligger sig ved siden af. Der er ikke nogen fysisk kontakt. Og når det er svært at sove nogle gange, så ligger han og ruller frem og tilbage og så falder han i søvn. Der er ikke noget med godnathistorie, og der er ikke noget med et kram eller et kys, og der er ikke noget med ” hvordan gik det i børnehaven?” Der er simpelthen ingen kontakt imellem dem (...). Det er jo så hjerteskrærende (...) det har jeg ikke mødt før hos en familie Hansen på Sydstranden.” Det ender med at drengen bliver anbragt. ”Og nu er hun (mor red.) så også så dårlig, at hun faktisk knap nok kan have samvær med ham (...). Det er helt ned til, at når man prøver at lave denne her leg med at holde hinanden på hænderne (...) det synes alle børn er sjov. (...) Det kan hun simpelthen ikke, hun kan ikke røre ved ham. Og hun fortæller, at hun faktisk aldrig har skiftet ble på ham, hun har aldrig badet ham, hun har aldrig noget. Og der tænker jeg: Var det et dansk barn - punkt 1. det var aldrig gået så langt. Vi ville ikke tale om et 6-årigt barn som aldrig har været i fysisk kontakt med sin mor. Altså! Og punkt 2, så ville vi nok også, for så vidt at det her forløb fortsætter, at mor ikke bliver bedre (...)... for så vidt at han er god nok til det, så ville man jo nok også tænke en tvangsadoption.”

Socialkoordinatoren Else fortæller også om at sagerne ofte er voldsommere end danske sager. Hun fortæller om en sag hvor en mor og hendes 16 årige søn flyttede ud i et anneks i en nærliggende by: ”... vi får at vide af vagten at sønnen han (...) havde været nødt til at ringe efter ambulancen om natten fordi moderen havde prøvet at slå ham ihjel (...) Hun havde stået med en kniv og truet. Hun fik et psykotisk gennembrud og begyndte så at klippe hans sko i stykker. Han havde været nødt til at låse sig inde, og så ringer han efter politiet (...) Ham fik vi jo anbragt. Altså, det gik lynhurtigt, det gik fra den ene dag til den anden. Hun blev indlagt og lå bæltefikseret en hel uge.”

Sagsbehandleren Bitten fortæller endvidere at sagernes karakter også påvirker hende mere end i de danske sager: ”Det er helt klart noget der rører mere i én i nogle af de her sager end i de danske sager. Det er det ulyksalige i... (...) dels det perspektiv der handler om at voksne mennesker, forældrene, kan have levet så usselt et liv før de kommer hertil, og være så menneskeligt maltrakteret. Og dermed jo heller ikke kunne tage vare på deres børn.”

Sagsbehandlerne Bitten fortæller også at de vilkår familierne lever under i asylsystemet adskiller sig væsentligt fra de danske familiers vilkår, og at dette har betydning for forældrenes varetagelse af omsorgen for deres børn, som eksempel fortæller hun: ”Far han

kommer hertil og han er blevet tortureret (...), men han havde faktisk et rimeligt funktionsniveau og bliver sammenført med sin kone og på det tidspunkt et barn, og der kommer så et barn mere. Og i virkeligheden, det man får beskrevet om denne her familie, det er, at de faktisk har et godt familieliv, de har faktisk også et højt funktionsniveau, også som forældre. Og så i takt med at afslagene tikker ind, så smuldrer det hele. Og nu har de så siddet her i 10 år (...). Og der, tænker jeg, at der skulle man også være et dumt svin for ikke at blive påvirket af det (...). At nogle mennesker, som faktisk havde nogle talenter, havde en gejst og havde et drive i at få et godt liv. At de mister kompetencerne, også som forældre. Og lever det her parallel liv. Ja, det kan da godt være de her børn, de går så i almindelig folkeskole og har absolut nogle intellektuelle og sociale evner... men deres virkelighed og deres udviklingsperspektiv er jo alene fordi deres ophold lige nu er uafklaret. Det giver altså et andet perspektiv på livet. (...). Denne her familie har boet der så længe, så de har jo set x antal børn og familier få opholdstilladelse, og juble op og ned ad gangen, og venskaber som forsvinder. De har så sandelig også set den anden, at politiet, om ikke kommer om natten, men at politiet kommer og henter familier. Så det er jo nogle barske virkeligheder som børn at blive vidner til. Og så bliver det jo absurd at diskutere, altså at parallelisere det liv med Gustav og Ida på Sydstranden, ikke? Det er nogle andre livsvilkår.”

Sagsbehandleren Nora fortæller også om at vilkårene i asylsystemet er en afgørende forskel i sammenligningen mellem danske sager versus sager med asylbørn: *”Hjemrejse fylder rigtig meget i sagerne om anbringelse af asylbørn... Det er fremmed for os at arbejde med nogen som ikke har en fremtid... de har ingen penge, er på cafeteriaordning... De har så lidt råderum. Deres normale forældrefunktioner forsvinder når de ikke engang har mulighed for at lave mad til familien, hvad skal der så arbejdes med i forhold til forældrene?”*

Diskussion og delkonklusion.

Sagerne omkring tvangsanbringelse af asylbørn adskiller sig fra danske sager ved at karakteren af omsorgssvigt er mere ekstremt. Det er omsorgssvigt i en så alvorlig grad at det, for interviewpersonerne, synes umulig at sammenligne med danske sager, og derved omtales de som uden for kategori. Der er tale om decideret fysisk og psykisk vanrøgt, og om manglende, eller slet ingen kontakt, mellem forældre og børn. Inden for Nygrens (1995) begreb om forældre omsorgskompetence, er der således tale om at den helt basale

behovsomsorg i manges tilfælde er fuldstændig fraværende, og dermed er der heller ikke fundament for hverken udviklings- eller opdragelsesomsorg. En enkelt sagsbehandler nævner også at fraværet af forældreomsorg, i nogle sager, er så omfattende, at man i danske sager ville have overvejet tvangsadoption. De vilkår som asylbørnene er flygtet fra, og de vilkår de lever under i Danmark, er markant forskellige fra de vilkår danske børn lever under. Samtidig er ventetidsbelastningen, som er en særlig problematik i asylsystemet, ofte en medvirkende faktor til at forældre mister deres forældrefunktion under deres ophold i asylcentre, og asylsystemet undergraver dermed vilkårene for fastholdelse og udvikling af forældres omsorgskompetence. Asylbørnene har samtidig ingen stabilitet i venskaber da de flyttes fra center til center, og samtidig oplever de, fra tid til anden, at politiet dukker uanmeldt op på centrene og henter familier i forbindelse med tvangsudsendinger.

Usikkerheden i forhold til fremtiden, asylsystemets indretning og den ekstreme grad af omsorgssvigt asylbørnene er udsat for, gør tilsammen at asylbørnene i udgangspunktet er væsentlige ringere stillet end danske børn og særligt sårbare på baggrund af social og samfundsmæssig udsathed. Belastningsfaktorerne på makroniveauet, asylsystemets bureaukratiske indretning, gennemsyrrer således asylfamiliernes liv på mikroniveau og er kun med til at forringe forældrenes generelle funktionsniveau og forældreomsorgskompetence - og underminerer derved opbygning af beskyttelsesfaktorer for børnene.

5.5 Afsnit 4. Forældrenes mestring i tvangsanbringelsessager.

Det, omsorgssvigt asylbørn udsættes for i sager om tvangsanbringelser, er således ekstremt i sammenligning med danske tvangsanbringelsessager. Som redegjort for i afsnit 5.3, hænger dette blandt andet sammen med, en i udgangspunktet, særlig svækket forældreomsorgskompetence. Nærværende afsnit beskriver - og diskuterer forældrenes mestringsstrategier, som kommer til udtryk, når de reagerer på truslen om at få anbragt et barn og truslen om at skulle udrejse. Afsnittet danner desuden baggrund for hvordan vi kan se socialrådgivernes indsatsmuligheder og hvordan de handler i forhold til dette.

Forældrenes mestring ved truslen om at få anbragt et barn.

Samtlige interviewede fortæller at udrejsefaktoren er en væsentlig faktor i det sociale arbejde med anbringelse af asylbørn.

Socialkoordinator Lise fortæller om en sag hvor hun var med til akut at anbringe tre børn fordi forældrene var psykotiske, havde vrangforestillinger om at der kom gasser ind alle veje og alt var tapet til. Men kort tid efter at børnene blev anbragt, ændrer situationen sig markant: *”Og så sker der det at forældrene (...) efter meget få dage siger: (...)”Nu går vi over til politiet og siger, at nu vil vi gerne rejse hjem, så kan vi få vores børn.”(...). De går til politiet for at få ordnet deres udrejsepapirer og frafalde deres asylansøgning og vil rejse hjem. (...) Jeg kan ikke huske om det er inden for en uge eller to, men der er de faktisk på et fly hjem sammen med børnene (...). Men det er en situation (...), der tænker jeg, det er der nogle dilemmaer i. Dels så er der børnenes tarv, og der er en Børnekonvention, ikke? Og man sender børnene ud sammen med nogle forældre, som man ved, og som man har vurderet inden for en uge siden, at de slet ikke kan varetage forældrerollen, at de slet ikke kan varetage ansvaret for de her børn. Men man kan godt sætte dem på et fly sammen? Men hvad gør man når forældrene (...) frafalder deres asylansøgning... Kan man så holde børnene i Danmark? Det er meget vanskeligt, ikke? (...) Jeg synes det er et dilemma, på den måde, at vi svigter. Vi har en lovgivning i Danmark, og jeg mener ikke at vi kan gå ind og sige, at den gælder kun for nogle børn der opholder sig i Danmark, og for andre gør den ikke. Det synes jeg ville være meget problematisk.”*

Socialkoordinator Maria fortæller om en dreng der blev tvangsanbragt fra sin bedstemor, hvor relationen og omsorgssvigtet var så alvorligt at han blev anbragt på en hemmelig adresse. Bedstemoren reagerede på tvangsanbringelsen på denne måde: *”Bedstemoren siger jo: (...)”Jeg vil meget gerne frivilligt samarbejde omkring denne her sag (udrejsesag red)”. Det er jo fordi i roma-kultur er det værste du overhovedet, overhovedet, overhovedet kan komme ud for det er, at dit barn bliver anbragt. Så hun vil hellere hjem (...) med sit barn, end at blive her i Danmark og søge ophold. Fordi, nu havde sagen udviklet sig så meget at denne her anbringelsessag gjorde at der ikke var noget liv for hende i Danmark mere. (...) Så det var jo så det, hun meddelte advokaten og myndighederne (...). Og så tager sagen simpelthen en kraftig drejning (...). Han bliver sendt hjem sammen med sin bedstemor (...) Det var meget,*

meget voldsomt for alle parter. (...). Maria fortæller endvidere, at drengen var vokset op under svært socialt belastende vilkår, og drengen besad ikke helt bassale færdigheder, da han kom til Danmark: "Altså, han skulle lære at tisse på et toilet og (...) han kunne intet. Han har boet ude i et skur, ude på en mark, langt ude i en skov, mens hans familie har været slaveagtige romaer. Lavest, lavest, lavest i hierarkiet (...) Så det er jo alt det, som man forsøgte at arbejde med ham om. Og han slugte jo viden til sig. Jeg tror at det knækkede så meget for mange personaler herude, hvad er det vi gør det her for?"

Socialkoordinator Else fortæller om en mor med to børn, hun blev opmærksom på: *"Den lille falder ligesom hurtigt ud af reden. Han forsvinder ligesom ud af moderens synsvinkel og vandrer rundt, og han er jo bare en lille baby (...). Det bliver værre og værre (...), hun koger spaghetti og stiller det rundt omkring i hjørnerne (...). Den store dreng er oppe om natten og vækker de andre beboere."* Der bliver truffet beslutning om at familien skal anbringes samlet på en familieinstitution, så man kan observere og vurdere mors forældrefunktion: *"Og det ender med, da der er gået en uge.. to uger.. tre uger ... så pludselig en dag er hun væk, moderen, hun er hoppet ud af et vinduet med begge børn og draget af sted og vi så hende aldrig mere (...). Og det er jo også noget man skal leve med (...)... så står man der... hvad nu med børnene, og hvordan skal det gå?"*

Forældrenes mestring ved truslen om udrejse.

På Omsorgscentret, og den tilhørende kommune, har de også oplevet det omvendte, at det ikke er truslen om at få anbragt et barn, som er nærværende, men truslen om at skulle udrejse, at skulle tilbage til det man flygtede fra, som afføder forskellige mestringsstrategier hos forældrene.

Socialkoordinator Maria fortæller om en mor som, efter sit endelige afslag på asyl, forsøgte at begå selvmord med det formål at sikre sin 3-årige datter et liv i Danmark: *"Hendes selvmordsforsøg var et udtryk for (...) hun turde nærmest ikke, ikke at gøre det. Hun er simpelthen så bange for at blive sendt tilbage (...). Det er livsfarligt, ikke?(...). Fordi hvis mor dør, så kan man jo ikke sende denne her 3-årig pige tilbage (...). Det har hun snakket med mig om i 2 år nu. (...) Hun har hele tiden sagt at: "Hvis jeg får det endelig afslag og skal rejse ud, så min eneste sidste udvej, det er, at slå mig selv ihjel. Og så kan jeg give min*

datter et liv.” I forbindelse med selvmordsforsøget indlægges moren på psykiatrisk afdeling og barnet bliver tvangsanbragt. Noget tid efter at mor er blevet udskrevet, vurderes det i samråd med hende, at barnets tarv varetages bedst ved at mor og barn anbringes sammen. Men så ændrer situationen sig pludseligt fortæller socialkoordinator Maria: ”Mor vurderer, i samråd med advokaten, at hun har størst chance for at få en opholdstilladelse hvis barnet fortsat er tvangsanbragt. (...). Advokaten skriver en erklæring om at mor ikke længere vil samarbejde omkring anbringelsen. Og det er jo det jeg også forklarede advokaten, at jeg tidligere i 2011 har haft en sag hvor der skete fuldstændigt det modsatte. Hvor barnet blev hentet på anbringelsesinstitutionen.”

Sagsbehandler Bitten fortæller om samme sag: ”Altså her, der adskiller man mor og barn yderligere, egentlig mere med hensyntagen til et asylperspektiv end et barneperspektiv. Hvor, hvis man tager de briller på, så bliver Børn- og Ungeudvalget jo gidseltaget i et parallelt forløb i forhold til asyl. (...) Barnet bliver undersøgt og mors forældrekompetence bliver så undersøgt i et andet regi (...). Vi får ikke den der daglige, både vejledning, men også vurdering af, hvad det er mor kan og mor ikke kan. Og sidst, men ikke mindst, er mor og barn jo også adskilt. Og for så vidt, at vi taler om, at de på et eller andet tidspunkt skal udvises af landet sammen, så er deres kort jo også, i forhold til deres indbyrdes relation, dårligere ved, at de nu har været adskilt.”

Socialkoordinator Maria fortæller videre om morens baggrund for at modsætte sig en frivillig anbringelse og lade sin datter være fortsat tvangsanbragt: ”Jeg kan godt forstå hun synes det er vildt, vildt mærkeligt at myndighederne vil sende hende derned med en 3-årig pige, når (...) det er dokumenteret at der er vold og alle de her ting. De siger så bare, at så må hun henvende sig til myndighederne i hjemlandet. Altså, det kan jeg jo godt se. På papiret kan jeg jo godt se det. Der er også politi i hjemlandet og der er også krisecentre i hjemlandet (...). Men sådan hænger verden bare ikke sammen i hendes familie, som også er romaer.”

Sagsbehandleren Bitten har også oplevet andre sager hvor der har været konkurrerende dagsordner i spil, i forhold til anbringelse af asylbørn: ”Jeg kunne være i tvivl om hvor psykisk syg mor var. Fordi der jo, parallelt med vurderingen af omsorgsevnen, også kører hele denne her asylsag, hvor nogen jo kan vælge at gøre sig mere psykisk syge end de er. At det kan tælle, uden at jeg skal kloge mig på det, (...) i forhold til opholdstilladelse. Hvis du er så psykisk syg og muligvis ikke kan få din medicin derhjemme, er der så et grundlag?(...). Det

er noget af det vi sådan indimellem kan have svært ved at få et billede af. Det er i hvert fald noget af det vi har mødt i flere omgange. At når vi er der, så er der ingen kontakt, og så kan man alligevel have en oplevelse af at børnene går til mor f.eks. og spørger om dit, dat, dut og mor, imens vi er der, afviser (...)kontakt. Men man får en fornemmelse af, at når barnet går til mor, så er det jo nok fordi at for en halv time siden, da jeg ikke var der, så svarede mor nok. Og det er jo noget (...), hvor nogle dagsordner til tider kan fylde mere end andre.”

Bitten siger samtidig at selvom der muligvis kan være flere dagsordner i spil i en børnesag, så betyder det ikke at børnene ikke skal have hjælp: ”Altså, hvis du reelt ikke er psykisk syg, men bliver pumpet med medicin, så bliver du nok lidt sløv, ikke? Altså hvor meget er så det ene og det andet? Det vi må konstatere, det er, at der ikke er kontakt mellem forældre og børn. Eller at de ikke er i stand til at få fulgt barnet i børnehaven, så er det det vi forholder os til. Om det er medicinen eller det rent faktisk er din psykiatriske diagnose, der gør det. Ja, det må i sidste ende være lige meget. Du gør det ikke godt nok i forhold til hvad dit barn har krav på. Og så er det det vi tager udgangspunkt i. Men noget af det andet kan godt give lidt knas på ledningen i forhold til, hvad vi har gang i her?”

Socialkoordinator Maria fortæller sammenstemmende at det, til tider, kan være svært at gennemskue om der er flere dagsordner i spil: ”Fordi man nogle gange ser noget adfærd, hvor det simpelthen ikke stemmer overens (...). Du bekæmper alt i hele din krop for at være en ordentlig mor. Det er modsat det vi er vant til. Vi er vant til at folk prøver da i det mindste: ”Jeg vil ikke have mit barn anbragt. For satan, nejnejnejnej!” (...). Det dilemma havde man jo ikke ude i kommunen, vel (i sager med danske børn red.)? Der gjorde familierne jo alt for at skjule at de ikke kunne tage sig af deres børn. Her er det omvendt.”

Som eksempel fortæller socialkoordinatoren Maria om en anden sag, hun fik overdraget fra Modtagecentret, hvor moren gav udtryk for at være fysisk voldelig overfor sin datter: ”Og det er fuldstændig modsætningsfyldt af, hvad vi får at vide af skolen og klubben om pigens adfærd. Altså, det er klart nok at (...) pigen har været udsat for mange ting, når hun skal flytte rundt i hele sit liv på asylcentre og i hjemlandet (...), men det er en helt anden historie. Men decideret vold?(...) Så sætter vi støtte på for at overvåge (...). Vi har aldrig, aldrig, aldrig set skyggen af noget helst. Og psykologen og kommunen taler med barnet alene, for vi er ude i om vi skal lave sådan en risikopakke... er hun i fare? Altså livsfare? (...). Og der fortæller datteren fuldstændig med direkte åbne øjne: ”Min mor har slået mig for mange år siden, et

par gange kan jeg huske, da vi var dér og dér og dér” (...) ”Men hun slår mig da overhovedet ikke nu” (...) Hun (mor red.) har også sagt: ”Jeg vil gerne have mit barn væk og kan I ikke finde en familie til hende”(…). Det synes jeg var vildt mærkeligt. Vi siger: ”Nej, vi skal da ikke have dit barn fjernet. Det fungerer da... altså, hvad er problemet?” Vi kunne slet ikke finde ud af det.”

Diskussion og delkonklusion.

Forældrene til de tvangsanbragte asylbørn har forskellige mestringsstrategier. Fælles for strategierne er at udrejsefaktoren er en afgørende faktor som ofte gør forældrenes mestring desperat. Der er, på den ene side de forældre som vælger at trække asylansøgningen tilbage, og afviste asylansøgere der pludselig medvirker til udrejse, for at få deres børn hjemgivet fra en anbringelse, og andre som vælger at forsvinde med deres børn. På den anden side er de, hvor truslen om hjemsendelse er så altoverskyggende, at de vil gøre alt for ikke at blive udsendt - som i desperation tyr til strategier som selvmord for at sikre et barns fremtid i Danmark. Enkelte fingerer sygdom, eller omsorgssvigt af børn, for at få dem anbragt i håbet om en opholdstilladelse for den samlede familie på sigt.

I Antonovskys (2000) teori om Oplevelse Af Sammenhæng kan der argumenteres for at særligt ”håndterbarheden” er en udfordring for forældrene til de tvangsanbragte asylbørn. Både fordi forældrene selv er traumatiserede og fordi de ofte intet, eller kun et spinkelt netværk har, gør at der ikke er ressourcer til rådighed i form af fx omsorgspersoner der kan gå ind og kompensere for forældrenes manglende kompetence til at varetage omsorgen for deres børn.

Nygren (1995) taler om forældrenes omsorgskompetence som noget dynamisk og kontekstuel, som udvikles som svar på omverdenens krav og på de krav den aktuelle situation opstiller. Man kan se forældrenes mestring ,ved truslen om udrejse og truslen om at få tvangsanbragt et barn, som netop en måde at mestre omverdenens og den aktuelle situations krav på. Sat på spidsen, kan man diskutere om forældrenes mestringsstrategier er beskyttelses- eller belastningsfaktorer for barnet, men hensigten med eksempelvis at slå sig selv ihjel for at give sit barn liv, eller at fingere omsorgssvigt så barnet kan blive anbragt, må

antages fra forældrens side at være i en overbevisning om at det er den bedste beskyttelse af barnet på sigt.

Forældrenes mestringsstrategier på mikroniveau ser jeg som en direkte konsekvens af forhold på makroniveauet; udlændingepolitikken i Danmark. At det, som beskrevet af Vitus og Lidén (2013), først og fremmest er det indvandringsregulerende hensyn som er det primære hensyn i Danmark, og ikke hensynet til barnets tarv, betyder at tvangsanbragte børn hjemgives til de forældre, myndighederne kort forinden har fjernet dem fra, udelukkende for at effektuere udrejse. At det er det indvandringsregulerende hensyn, der er det primære hensyn, gør at forældrene til de tvangsanbragte asylbørn rent faktisk har muligheden for at få deres anbragte børn hjemgivet, uden at der tages stilling til om målet for anbringelsen er nået, og uden at der bliver foretaget en hensigtsmæssig hjemgivelsesplan i tid og omfang, jf. Servicelovens principper. Dette ville ikke kunne lade sig gøre for danske forældre. På den måde kan man, lidt paradoksalt sige, at disse asylforældre er gode til at mestre aktuelle udfordringer som svar på omverdenens krav. Som tidligere nævnt i afsnit 5.2 bliver det relevant at stille spørgsmålet; om ikke Danmark er på kant med intentionerne i Børnekonventionens artikel 2 - om at børn skal sikres mod forskelsbehandling. Danske børn, er modsat asylbørn, sikret gennem Servicelovens paragraffer; at hjemgivelse først kan ske når målet for anbringelse er nået, samt er sikret en hensigtsmæssig hjemgivelsesplan. Samtidig kan der stilles spørgsmålstejn ved, om den Danske stat er på kant med intentionerne i Børnekonventionens artikel 12, når det ikke tyder på, at asylbørnene bliver hørt i sager om hjemgivelse fra en tvangsanbringelse.

Der kan desuden stilles spørgsmålstejn ved om barnets tarv bliver varetaget når myndighederne hjemgiver et barn, til de forældre man netop har fjernet dem fra, for at effektuere en udrejse. Om det i virkeligheden er en krænkelse af børnenes rettigheder, en tilsidesættelse af barnets tarv i henhold til Børnekonventionens artikel 3. Man kan argumentere for, at det er en krænkelse af asylbørnenes rettigheder, at der ikke pr. automatik foretages en vurdering af barnets tarv i udsendelsessager af familier hvor et barn er tvangsanbragt. Da det er Udlændingemyndighederne der godkender og betaler for tvangsanbringelserne, og samtidig Udlændingemyndighederne der afgør om en familie skal udrejse, stiller det spørgsmål ved om Udlændingemyndighedernes manglende handling, i forhold til at vurdere barnets tarv i udsendelsessager, er på kant med intentionerne i Børnekonventionen. Det bliver vanskeligt at argumentere for det modsatte.

Desuden er det relevant at komme ind på en principafgørelse i Ankestyrelsen C-32-00, som stadfæster at det er muligt at tilbageholde et anbragt barn i Danmark, selvom forældremyndighedsindehaveren ønsker at rejse til sit hjemland. Sagen omhandler en udenlandsk forældremyndighedsindehaver med lovligt ophold i Danmark, som efter at hendes børn blev tvangsanbragt, ønskede at rejse til sit hjemland med børnene. Ankestyrelsen afgørelse lød: *”Selvom forældremyndighedsindehaveren ønskede at rejse til sit hjemland med børnene, gjorde det ikke den iværksatte tvangsfjernelse uden for hjemmet uforenelig med artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention eller artikel 8 i FN's konvention om barnets rettigheder (Statens forpligtelse til at beskytte og om nødvendigt genskabe barnets grundlæggende identitet, herunder familierelationer).”* Ankestyrelsens afgørelse blev senere stadfæstet i Østre Landsret (Ankestyrelsen 2000).

Principafgørelsen er relevant, selvom min målgruppe adskiller sig ved ikke at have lovligt ophold i Danmark. Principafgørelsen understøtter at det er muligt at tilbageholde et barn med udenlandsk statsborgerskab i Danmark, selvom forældremyndighedsindehaveren ønsker at rejse tilbage med barnet til sit hjemland. Principafgørelsen understøtter derved at der bør tages hensyn til barnets tarv ved forældres ønske om udrejse.

Samtidig tegner der sig et billede af en særlig problemstilling omkring romafamilier. Romafamilier er udsat for den særlige ÅGH procedure, hvilket betyder at asylansøgningen vurderes som åbenbart grundløs og hastebehandles. Romafamilier hører derfor, som udgangspunkt, ikke under Flygtningekonventionen; de er flygtet fra fattigdom og socialt belastede vilkår. For børnene har ÅGH proceduren den konsekvens at de flyttes hurtigt mellem asylcentre, de når ikke at få tilknytning til børnehaver, skole og venner; familierne får ingen kontante ydelser og er på cafeteria ordning. Romabørnene er derfor særligt udsatte, både på grund af deres baggrund, og fordi familierne stresses i asylsystemets ÅGH procedure. Erfaringen, fra en af socialrådgiverne, er at det værste for romafamilier er at få anbragt et barn, hvorfor romaforældre ofte mestrer truslen om anbringelse ved at medvirke til udrejse. Romabørnene er altså en gruppe af udsatte børn, som i særlig grad synes ofre for, at hensynet til indvandringsregulering står over hensynet til barnets tarv i dansk udlændingepraksis.

5.6 Afsnit 5. Indsatsen.

Dilemmaerne, mellem Serviceloven og Udlændingelovens retlige område, aktualiseres når vi ser på forældrenes mestringsstrategier. Socialrådgiverne må bevæge sig i et felt hvor flere dagsordner kan være i spil hos forældrene når vurderingen, af om et asylbarn skal anbringes, skal fortages. At Udlændingeloven står over Serviceloven får afgørende betydning for socialrådgivernes indsats overfor omsorgssvigtede asylbørn. Nærværende afsnit beskriver og diskuterer de kriterier socialrådgiverne anbringer efter samt hvordan socialrådgiverne forholder sig til, og handler i, spændingsfeltet mellem Udlændingelovens indvandringsregulerende hensyn, og Servicelovens hensyn til barnets tarv, samt hvilke konsekvenser det har for asylbørnene.

Indsats før anbringelse.

Socialrådgiverne mener alle at der som udgangspunkt skal sættes ind med massiv støtte i familien, inden man skrider til en anbringelse, fordi det altid er usikkert om og hvornår en familie eventuel skal udrejse. Alice fortæller om en sag hvor der har været iværksat massiv støtte i familierne: *”Lige for øjeblikket har jeg en familie derude hvor der er sat 15 timers pædagogstøtte på, og så er der psykolog på nogle gange om ugen også... (...) Vi har også haft eksempler hvor der har været pædagogisk døgnstøtte, når forældrene har været psykisk syge.”*

Alice fortæller om baggrunden for at iværksætte massiv støtte fremfor anbringelse: *”Jeg gør mig den overvejelse, at det jo er traumatisk for et barn at blive anbragt, og for at undgå den belastning for barnet, hvis barnet alligevel bliver sendt ud med forældrene. Så i stedet for kan man jo så vælge at lave en massiv indsats på centret. Hvor man måske ikke ville have gjort det, hvis det havde drejet sig om en dansk familie, der skulle blive i Danmark.”*

Socialkoordinatoren Lise fortæller også om en sag hvor støtten var så omfattende at man sandsynligvis ville have anbragt børnene, hvis det havde været en dansk familie: *”... Hvor vi har haft drøftet det med den kommunale sagsbehandler, og hvor vi var enige om at hvis det havde været en dansk familie der havde et stabilt ophold her i Danmark, og en stabil situation, så ville man formentlig have anbragt et af børnene. Men hvor man tænkte, ud fra familiens situation, og hvor traumatiseret drengen var i forvejen, og hele familiens indbyrdes*

samspil ... har man simpelthen vurderet at det var bedre at sætte ind (...) ja, helt massivt. En dreng der har haft over 30 timers støtte om ugen, plus dagbehandlingstilbud. Hvor man har forsøgt at opveje det fremfor at adskille ham fra familien, fordi (...) jeg har i hvert fald ikke vurderet heller, at man ville kunne opretholde sådan en anbringelse.”

Socialkoordinatoren Lise fortæller endvidere at der er mange faktorer der spiller ind i vurderingen af hvilken indsats der skal iværksættes. *”Det kan dels være familier som har været udsat for (...) adskillelse, separation og traumatiserende oplevelser i forvejen, hvor der er nogle overvejelser omkring, hvad ville det gøre? Ville det skade barnet yderligere at blive anbragt og adskilt fra forældrene igen? Og opveje det i forhold til (...) hvor dårlig er forældreevnen, barnets behov og hvilken situation står de i, i forhold til at skulle udrejse. Jeg synes der er mange faktorer, mange dilemmaer i det.”*

Socialkoordinator Else fortæller at udrejsefaktoren er væsentlig i vurdering af indsatsen, og at man derfor skal satse på at holde familierne samlet: *”... Men det er jo det vi skal stræbe efter. Det skal helst vært formålet at de også kommer hjem igen og kan fungere (...). Forældrene har jo ligeså meget brug for behandling... det er den samlede familie der har brug for behandling (...). Jeg tror heller ikke vi hjælper børnene uden at hjælpe forældrene, fordi, så ville det jo stadigvæk være det samme når de kommer hjem igen.”*

Socialkoordinatoren Lise fortæller at det er afgørende, i den samlede indsats, at arbejde på at give forældrene redskaber til at drage omsorg for børnene fordi familien skal rejse hjem sammen: *”Jeg tænker så vidt som muligt, at prøve at give familien eller forældrene redskaber til at kunne varetage omsorgen sådan at de kan tage de redskaber med sig (...) når de skal rejse hjem. Hvis man anbringer dem (børnene red.), så kan man komme til at afskære dem fra det. Når man sætter dem sammen og de rejser hjem, så ville de jo være lige vidt. Så ville det være den samme situation, som da barnet blev anbragt. Så derfor tænker jeg at det er meget vigtigt at arbejde på at give forældrene nogle redskaber, også selvom barnet anbringes.”*

Sagsbehandleren Bitten fortæller at der altid er fokus på styrkelse af forældrenes funktionsevne som en del af den samlede indsats: *”Så noget af det vi har fokus på, det er jo også at opretholde mor og fars, en eller anden grad, af funktionsevne og gerne at vi højner den. Og det betyder jo at de f.eks. kommer i skole eller at de skal sørge for deres indkøb. At de selv har nogle opgaver (...) Det er vi meget bevidste om også at få skrevet ind i handleplanen*

at ”der er altså nogle opgaver, som du skal mor. Du skal gå til danskundervisning og du skal gå til gymnastik”. (...) Men det sker jo i samråd med hvilke muligheder der er ude på Omsorgscentret.”

Indsats anbringelse.

Sagsbehandleren Alice fortæller om kriterierne for anbringelse: ”Men vi følger jo selvfølgelig Serviceloven, og der er jo selvfølgelig tilfælde hvor man bliver nødt til at foretage en anbringelse. Men jeg synes at vi giver lidt mere elastik end man ville gøre i forhold til danske sager, af det hensyn (udrejserisiko red.)” Sagsbehandleren Alice fortæller at der oftest forsøges med massive indsatser, men...: ”Men der er jo selvfølgelig en grænse, når den grænse er nået i forhold til Børne-linealen¹⁰, så er grænsen nået, og så er vi selvfølgelig nødt til at anbringe.”

Modtagecentret, hvor Socialkoordinatoren Lise er ansat, er et asylcenter for nyankomne asylansøgere. Der er derfor ofte ikke et forhåndskendskab til familierne, så derfor sættes der ofte ind med massiv støtte i udgangspunktet: ”Så vi har jo ikke noget forhåndskendskab til dem så... jeg synes også der er oparbejdet en vis rutine i, og kendskab til, hvornår er det vi virkelig skal være opmærksomme. Men det har så været nogle af dem, hvor der har været nogle signaler, og hvor der har vist sig at være alvorlig psykisk sygdom hos forældrene. Eller også så har det været nogle længere forløb, hvor kommunen har forsøgt med massiv indsats igennem noget tid. Hvor det nærmest har lignet alternativ til anbringelse uden for hjemmet. (...). Hvor man har (...) haft bemanning på i hjemmet i alle børnenes vågne timer f.eks. og har gjort det i nogen tid. Og så har man vurderet, at det her, det er simpelthen ikke tilstrækkeligt. Og så har man valgt at anbringe dem med eller uden samtykke ikke?”

Socialkoordinatoren Lise fortsætter: ”Men jeg vil også sige i de tilfælde, hvor der så har været massiv støtte, hvor der har været støtte på i alle børnenes vågne timer og nogle gange (...) hvor der har været døgnbemanning på (...), så ved man jo at det ikke hænger sammen (...) Men så er der i hvert fald en sikring af barnets omsorgssituation ved at der er nogle andre voksne til stede, at de ikke kan komme til skade. Det er jo så det, det reelt handler om når man gør sådan, men der er jo ikke nogen udvikling i det. Når man så har været inde at

¹⁰ Metodisk redskab til blandt andet risikovurdering af børn, udviklet af Lis Hillgaard.

anbringe, så er det fordi at der ikke har været nogen udvikling. At forældrene ikke har været i stand til at modtage og omsætte den vejledning og behandling de får.”

Sagsbehandler Alice medgiver at det, ofte manglende forhåndskendskab til familierne, gør at der sættes massivt ind med støtte inden der skrives til anbringelse, men at der også er sager som har mere akut karakter: *”Og det er noget, der er sket meget, meget hurtigt. Det har ikke været noget hvor man bygger en langsom undersøgelse op og så kommer til en konklusion efter at man har lavet 50-undersøgelsen. Det har været så umiddelbart at man har kunnet se det ud fra nogle ganske få udtalelser, hvor man har været nødt til at skride til handling meget hurtigt.”*

De akutte tvangsanbringelser opleves, af socialrådgiverne, ikke som dilemmafyldte.

Socialkoordinator Lise fortæller: *”De (akutte red.) anbringelser jeg har oplevet eller været med til (...) har været på et stadie hvor der var åbenbar risiko for at barnets udvikling og sundhed var truet. Det har været helt tydeligt. Der var ikke andet at gøre.”*

Socialkoordinator Maria har det på samme måde, og henviser til de sager hvor forældrene er indlagte på grund af selvmordsforsøg: *”Der er jo mange dilemmaer men (...), hvis mor er væk, så er der ikke så meget kan man sige, så er vi jo nødt til at finde et sted til det her barn.”*

På den anden side er der sager hvor omsorgssvigtet er så alvorligt at der ville være grundlag for en tvangsanbringelse, hvis ikke forælderen havde samtykket til en frivillig anbringelse. Som eksempel nævner Socialkoordinatoren Lise: *”Det var en dreng, der var så skadet og hun (mor red.) kunne slet ikke styre ham. Så det hun gjorde var, at hun bandt ham simpelthen til sengebenet for at kunne holde styr på ham. Slog ham...(...) Det var hendes måde at prøve at håndtere det på. Hun magtede det slet ikke. Og hun samarbejdede med både støttepersoner, familiebehandlere, med mig og med kommunen, men hun kunne ikke (...) Det var for meget for hende. (...). Hendes redskaber, hendes mestringsmetoder var simpelthen ikke tilstrækkelige og meget uhensigtsmæssige. Og hun kunne ikke lære (...) at anvende andre. Og så havde hun også 5 børn og var alene med dem.”*

Selvom der er mange dilemmaer ved at anbringe asylbørn, mener informanterne stadig at asylbørn bør anbringes i henhold til Servicelovens principper. Sagsbehandleren Alice fortæller: *”Jeg mener man skal anbringe asylbørn. Når de opholder sig i Danmark, så har vi jo nogle niveauer for hvordan man skal have det når man bor i Danmark som barn. (...)*

Sådan skal det selvfølgelig også være overfor asylbørn. Selvom de er asylbørn, så er de jo en del af det danske samfund, på en eller anden vis. Og vi har da pligt til at tage os af dem på bedst mulig vis.” Og på spørgsmålet om, hvorvidt hun har oplevet at hun ikke burde have anbragt, svarer sagsbehandleren Alice: *”Tværtimod tænker jeg at vi måske skulle have anbragt lidt mere. Nej jeg kan slet ikke se nogen der ikke skulle have været anbragt af dem, der er blevet anbragt.”*

Socialkoordinatoren Lise mener også at man skal passe på ikke at gå for langt i bestræbelserne på at holde familier samlet: *”Og jeg tænker at man bør forsøge, (...) som jeg synes kommunerne langt hen ad vejen gør (...) virkelig går langt. Måske også nogle gange for langt i forhold til en anbringelse, men netop af hensyn til at det er familier som skal udrejse sammen.”*

Sagsbehandleren Bitten fortæller også at det er dilemmafyldt. Hun nævner en sag hvor et anbragt 3-årigt barn har samvær med en mor, som er så dårlig, at man i danske sager ville have overvejet om samværet var til barnets bedste: *”På den måde kan man overveje om barren nogle gange bliver lagt lavere i forhold til hvor rask du som forældre skal være i forhold til at have samvær med dit barn. Forstået på den måde, at vi hele tiden har det her perspektiv om, hvis de bliver sendt ud sammen, at så skal der også være en kontakt og måske skal de her børn betrykkes om, mor er punkt 1 stadig i live og punkt 2 ja, så er mor, mor.”* Og Bitten fortæller videre: *”Men man kunne godt forestille sig, at var det et dansk barn, som til trods for nogle hårde opvækstbetingelser, faktisk var i stand til at knytte sig til en plejefamilie, så ville du måske også overveje en tvangsadoption. Over tid, det er jo ikke noget man gør sådan lige, vel? (...). Men det er jo slet ikke noget man diskuterer her, for det kan man ikke. Så (...) ud fra barnets perspektiv, hvad er det så for nogle overvejelser der ligger i det.”*

Socialkoordinatoren Maria henviser til den sag, hvor advokaten rådede moren til at opretholde en tvangsanbringelse, selvom sagsbehandler havde vurderet at et ophold for mor og barn på en familieinstitution var det mest hensigtsmæssige. Socialkoordinatoren Maria henviser til en telefonsamtale, hun havde med advokaten, hvor de diskuterede barnets tarv: *”Og jeg kan huske at jeg var meget, meget vred på ham i telefonen (...). Jeg blev vred på ham over at han tilsidesatte barnets tarv (...) i så høj en grad (...) lige nu og her. Hvor han så siger til mig at” jamen, det kan godt være du synes det lige nu Maria, men hvad nu hvis de får en*

opholdstilladelse ud af det her. Hvem er det så der har tilsidesat barnets tarv”. (...) Så siger jeg, ”jamen, så har vi jo et barn der har været anbragt i årevis, når vi når dertil.” ”Ja”, siger han, ”men vi har stadigvæk sikret barnets liv ved at de kan blive her.” Altså, sådan ser han på det. Og, når jeg ser på det nu, adskiller vi en mor og et barn (...)... det er jo også mod mors vilje dobbelt op (...). Jeg kan ikke finde ud af om det her er den rigtige løsning (...) at man fortsætter tvangsanbringelsen af det her barn. Fordi jeg synes man gør det ud fra nogle grunde, som jeg er i tvivl om, om mor har styr på, hvad betyder en anbringelse for et barn for det første? (...) Men hvis man så går ind og snakker om, hvad sker der med denne her pige i det her år, eller hvis det tager et år eller halvandet år før de får en afklaring.”

Sagsbehandleren Bitten mener at indsatsen omkring asylbørnene, i sig selv, er dilemmafyldt fordi asylbørnenes situation er så markant forskelligt fra de danske børn: *”Vi har nogle børn som lever under nogle, i hvert fald meget alternative, vilkår i Danmark. Vi ved ikke om de bliver sendt ud, vi ved ikke om de får lov til at blive. De er i høj grad selvhjulpne, de har nogle bekymringer, nogle store livsbekymringer i virkeligheden ikke? Hvor skal jeg bo, hvor skal jeg gå i skole næste år eller bliver vi sendt tilbage til Afghanistan eller... og hvordan kan man kompensere for det?”* Og Bitten fortsætter: *”Det gør indtryk. Det kan jeg godt blive meget berørt af. Og omvendt så tænker jeg, det skulle jeg også gerne blive. Altså, at det her, det er så fuldstændig essentielt, og så bliver jeg jo også bare en brik i et spil som jeg jo ikke har nogen indflydelse på. Jeg kan prøve at være der og lytte til det og kompensere lidt histen og pisten, men der er ikke vilkår.”*

Socialkoordinatoren Maria fortæller om de refleksioner hun har i forhold til konsekvenserne for asylbørnene ved en anbringelse. Hun drager et eksempel frem, om en tvangsanbringelse af en 3-årig pige, som ved interviewets afholdelse havde været anbragt et halvt år, og hvor Børn og Ungeudvalget fornylig besluttede at opretholde anbringelsen i foreløbigt et år endnu: *”Men jeg er da bekymret for (...), hvad sker der med anbragte børn, altså hvad er det for nogle mekanismer der sker, uagtet at de er anbragte selvfølgelig og de får en masse hjælp. Men der sker jo det der brud af tillid i forhold til forældrene. (...). Jeg tror der sker det med denne her pige,(...) jeg tror simpelthen hun er skadet for livet. (...) Ikke fordi vi har anbragt hende, fordi der kan være en masse professionelle der kan hjælpe hende, men fordi at hende og hendes mor er jo de eneste i verden ikke? (...). Den eneste hun har haft et tillidsbånd til.”*

Sagsbehandleren Nora supplerer i forhold til de overvejelser der er i forbindelse med at anbringe et barn: *”Anbringelse udløser jo en krise – et traume. Og så er der jo altid overvejslen, hvor mange af disse skal børnene påføres?”*

Socialkoordinatoren Maria fortæller at det ofte er vanskeligt at vurdere hvad barnets tarv er, i det samlede perspektiv, fordi man aldrig kan vide om, og hvornår, familien eventuelt skal udrejse. Hun fortæller om en sag hun fik overdraget fra en anden kommune/ asylcenter hvor man ikke havde villet anbringe et barn fordi familien stod til snarlig udrejse: *”Fordi hun er i (...) kommunens ord... udrejsefase, at det nærmest kan være i morgen. Der ved vi jo så bare, os der har været i det her asylsystem i mange år, at i morgen kan også være om 6 år. Der er bare ikke noget der er givet.”* Socialkoordinatoren Marias vurdering er at der er grundlag for anbringelse af barnet, men hun synes stadig det er en dilemmafyldt beslutning: *”Så kommer vi ud i denne her dobbelt overgrebsfase igen. Hvis vi så anbringer ham langt væk fra mor. Det er kun mor og søn denne her familie består af. Dvs. han har ikke andre relationer. Så bliver det ligesom at fjerne relationen imellem de to. Og hvad så om 3 måneder? Så skal de, klask, sammen tilbage (...) et eller andet sted langt væk. I(...) fattigdom, krig (...). Hvad er det for noget vi gør?”*

Diskussion og delkonklusion.

Socialrådgiverne medgiver alle at de kriterier de anbringer efter er Servicelovens paragraffer. Samtidig er det væsentligt at nævne, at trods vidt forskellige kommuner, handler socialrådgiverne stort set ens, de går ud over servicelovens rammer og sætter tidligt ind – iværksætter, i udgangspunktet, massive indsatser før der skrives til anbringelse. De massive indsatser har så omfattende karakter at de ikke ville have været iværksat i danske familier, dér ville man have skredet til anbringelse. Rationalet, bag dette, er et ofte manglende forhåndskendskab til asylfamilien, at asylbørnene ofte tidligere har været udsat for separation fra forældrene, en vurdering af at endnu en separation fra forældrene kan udløse et ekstra traume for børnene. Ligeledes er udrejsesrisikoen en væsentlig faktor som hele tiden spiller ind i socialrådgivernes overvejelser. Selvom de massive indsatser synes meningsfyldte for socialrådgiverne stiller de samtidig spørgsmålet, om der gives for meget elastik i sagerne, om man strækker sig for langt for at holde familien samlet - og at dette ikke nødvendigvis altid er til barnets bedste. Og, de stiller sig selv det spørgsmål om man i virkeligheden burde anbringe

noget mere? Socialrådgiverne nævner desuden, at der ville have været flere tvangsanbringelser, hvis ikke forældre havde samtykket til en frivillig anbringelse.

Det er barske vilkår mange af familierne kommer fra, og også skal tilbage til. At forsøge at slå sig selv ihjel for at sikre sit barns liv, at få sit barn tvangsanbragt i et spinkelt håb om ophold, vidner om en desperation hvor diskussionen om barnets tarv også bliver sat på spidsen. Med udgangspunkt i eksempelvis sagen, hvor advokaten går ind og anbefaler tvangsanbringelse i håbet om at familien kan få ophold, kommer barnets tarv, set i et tidsperspektiv, ind som et væsentligt element. Skal barnets tarv ses i en aktuell kontekst – altså at barnet ikke anbringes væk fra mor, at fokus bliver varetagelse af barnets tarv ved at bevare kontinuiteten i tilknytningen til mor? Kan tilknytningen opvejes af det forhold at familien vil blive udsendt til et land hvor risikoen for at barnet ikke kan beskyttes mod vold, et liv i fattigdom og herunder mangelfuldt adgang til skole, sundhedsydelser og sociale foranstaltninger er overhængende? Eller er den tvangsanbringelse, som blev iværksat, hvor barnet i en periode er adskilt fra mor, en større beskyttelsesfaktor for barnet på sigt, fordi familien måske kan få ophold, og derved måske undgå at vende tilbage til barske levekår at vokse op under.

Ifølge Brantes model kan man argumentere for at barnets tarv ikke kan ses isoleret fra de vilkår som omgiver og er en del af barnet. Barnets tarv kan derfor ikke alene ses ud fra mikroniveauet hvor et ensidigt fokus, på fx tilknytning mellem mor og barn, vil overse de faktorer der gør sig gældende på makroniveauet. Modsat kan barnets tarv ikke alene ses ud fra makroniveauet – at sikre barnet ophold i Danmark, da individuelle forhold, som tilknytning til mor, også er afgørende for at anskue barnets tarv i en helhed.

Hoveddilemmaerne i indsatsen relaterer sig derfor til samspillet mellem alle niveauerne. Socialrådgiveren må forholde sig til både at skulle kompensere for belastninger på mikroniveau, forældrenes manglende omsorgskompetence og kompensere for lovgivning på makroniveau, usikkerheden om udrejse og asylsystemet bureaukratiske opbygning. Samtidig skal socialrådgiveren forholde sig til at de handlinger hun foretager på mesoniveau, kan have konsekvenser for forældrenes mestringsstrategier på mikroniveau, når forældre fx vælger at udrejse når de får tvangsanbragt et barn.

Socialrådgiverens vurdering af hvilken indsats der bedst imødekommer barnets tarv bliver desuden vanskelig at foretage, fordi socialrådgiveren kundskabsgrundlag samtidigt er usikkert

,sammenlignet med hendes kundskabsgrundlag i sager om tvangsanbringelse af danske børn. Socialrådgiverens kundskabsgrundlag er usikkert fordi hun mangler forhåndskendskab til asylfamilien, aldrig kan vide sig sikker på om en familie pludselig udrejser eller bliver hjemsendt, ikke kan vide sig sikker på hvordan forældrene mestrer at få deres barn anbragt, ikke kender til hjemlandsforhold, ikke kan vide sig sikker på om forældrene taler sandt og hvilke dagsordner der er i spil hos forældrene.

At forældrene ikke altid taler sandt er ikke nødvendigvis anderledes end ved anbringelser i danske familier. Sagsbehandleren er derfor vant til at skulle undersøge grundlaget for de underretninger der fx er modtaget. Det, som adskiller sig i sagerne om tvangsanbringelse af asylbørn er, at sagsbehandleren samtidig ikke har et forhåndskendskab til familien. Samtidig skal sagsbehandleren forholde sig til hvad der måske kommer til at ske, hvis barnet udsendes med forældrene. Uagtet, at det er vurderet, at forældrene ikke kan varetage omsorgen for asylbarnet her i landet kan man jo aldrig vide om barnets tarv er bedre varetaget i hjemlandet, end i en dansk plejefamilie/ institution – måske står der en storfamilie, bedsteforældre mv. klar i hjemlandet og som har kompetence til at varetage omsorgen for det aktuelle barn. Dette også set i lyset af at undersøgelser viser at der statistisk set er mange sammenbrud i anbringelser; anbringelse er ikke altid løsningen på omsorgssvigtede børns problemer.

For sagsbehandleren er det derfor vanskeligt overhovedet at vurdere barnets tarv, fordi hun skal forholde sig til barnets tarv i to vidt forskellige kontekster, hvor hun ikke kender til eller kan vide sig sikker på hjemlandskonteksten. Dette sammenholdt med at sagsbehandleren ikke kan forudsige forældrenes ofte desperate mestringsstrategier, som er et udslag af udrejsefaktoren, og som gør at forældrene har mulighed for at få det tvangsanbragte asylbarn hjemgivet nærmest fra den ene dag til den anden. Denne mulighed er en direkte konsekvens af at hensynet til indvandringsregulering står over hensynet til barnets tarv i dansk udlændingeret og praksis; den mulighed er der ikke i danske anbringelsessager. Det er dette spændingsfelt som sagsbehandleren står i når vurderingen af, om et asylbarn skal anbringes, skal foretages. Er det mest hensigtsmæssigt at anbringe barnet, når det indenfor en kort periode kan risikere at blive hjemgivet til forældrene igen, fordi de fx medvirker til udrejse, med den konsekvens at asylbarnet tilføres et unødvendigt traume? På den anden side bliver det vanskeligt at forsvare at lade børn blive i et miljø, hvor de åbenlyst tager skade, ved ikke at anbringe.

Fordi socialrådgiverens handlinger, i forhold til indsatsen, kan have konsekvenser for forældrenes mestringsstrategi, og fordi Udlændingemyndighederne ikke pr. automatik foretager en vurdering af barnets tarv inden udrejse, gør det at socialrådgiveren befinder sig i et særligt felt hvor hendes handlinger kan have afgørende og negative konsekvenser for asylbarnet. Derfor bliver sagsbehandlerne mere påvirket af sagerne, føler sig magtesløse og oplever at de blot reduceres til at være en brik i et spil, uden reel indflydelse på indsatsen omkring asylbarnet, fordi makroforholdet faktor om udrejse altid er i spil.

På baggrund af sagsbehandlerens ofte usikre kundskabsgrundlag, forældrenes ofte desperate mestringsstrategier og udrejsefaktoren, synes det meningsfuldt og relevant at sagsbehandlerne, alle som udgangspunkt, sætter ind med massive indsatser og forsøger så vidt muligt at holde familier samlet. At skønnet privatiseres, ifølge Egelund (2006), med fare for at børn ikke ligestilles, har jeg ikke fundet grundlag for i min undersøgelse. Tværtimod har jeg fundet at socialrådgiverne trods stor geografisk spredning, og forskellige arbejdspladser og organisering af arbejdsindsatsen, handler overvejende ens og må dermed slutte at de ligestiller asylbørnene i deres indsatser og handler ud fra en faglig vurdering, som relevant tager højde for usikkert kundskabsgrundlag, forældres mestringsstrategier og usikkerhed i forhold til udrejse.

5.7 Afsnit 6. Selvstændigt ophold til asylbørn.

Som tidligere nævnt, fremstår asylbørn i Udlændingeloven ikke som selvstændige aktører og rets subjekter, men blot som forældrenes vedhæng. Udlændingelovens § 9c stk. 1 er den eneste paragraf hvor barnets tarv er nævnt, og derfor er den interessant i forhold til målgruppen af tvangsanbragte asylbørn. Paragraffen giver mulighed for at søge ophold af ganske særlige grunde. I paragraffen skrives: *”Der kan efter ansøgning gives opholdstilladelse til en udlænding, hvis ganske særlige grunde, herunder hensynet til familiens enhed og, hvis udlændingen er under 18 år, hensynet til barnets tarv taler derfor.”* Denne paragraf, har i nogle sager om tvangsanbragte asylbørn, været brugt til at søge om selvstændigt ophold til asylbørn. Det er dog vanskeligt for sagsbehandlerne at få viden om hvordan - og hvornår det gøres i praksis, og der er ikke meget hjælp at hente fra udlændingemyndighederne.

Sagsbehandler Alice fortæller om hvor vanskeligt det er at navigere i feltet omkring selvstændigt ophold til asylbørn: *”Jeg har brugt flere dage på at ringe rundt til Udlændingestyrelsen for at finde ud af hvordan jeg gør. (...). Jeg har så fundet frem til at jeg bare skulle have sendt en mail til en mailadresse der hedder børn.us.dk. Så nu har jeg sendt en mail dertil. Så har jeg fået en autogenerated mail tilbage med en kvittering. Men jeg har også søgt om at ansøgningen kan have opsættende virkning, men jeg ved ikke om den er modtaget og jeg ved ikke hvem der modtager den (...). Jeg har ringet og talt med flere (...) men der har ikke været nogen retningslinjer for hvordan man gør (...), og det har jeg virkelig manglet (...). Og så tænker jeg, hvornår søger man hos Ombudsmanden, hvornår søger man hos Udlændingestyrelsen? Og jeg kan også se at min anden kollega, der har haft en sag, hvor det endte med at drengen fik selvstændigt ophold, hun har også været i dialog med Justitsministeriet. Jeg synes det er en jungle at finde rundt i, og jeg synes der mangler nogle retningslinjer på området. For hvordan man skal gebærde sig?”*

Sagsbehandleren Alice fortæller om en sag hvor en far spillede sin 16-årig pige væk til et gitemål med en ældre mand i hjemlandet. Den samlede familie flygtede efterfølgende til Danmark. Når familien har fået afslag på ansøgning om ophold har pigen hver gang forsøgt selvmord; pigen er nu er anbragt. Alice er i tvivl om hvordan hun skal agere i forhold til pigen, om hun skal søge selvstændigt ophold til hende, da Dansk Flygtningehjælp har søgt humanitært ophold på den samlede familie: *”Men der er jeg også i tvivl, i forhold til samarbejdet med Udlændingestyrelsen, fordi nu ligger der så en ansøgning fra Dansk Flygtningehjælp. Men den har ikke opsættende virkning. Det har den type ansøgninger ikke. Så jeg tænker også, burde jeg have søgt om selvstændigt ophold? Men den ville heller ikke få opsættende virkning. Kan jeg risikere at de lige pludselig bliver sendt hjem? Og jeg ved det ville være fatalt. Jeg ved at hun vil tage sit liv. Jeg har haft mange samtaler med hende hvor (...) hun har sat nogle datoer. Jeg har forhandlet i forhold til de datoer med hende. Og hun har en helt klar plan.”*

Socialkoordinatoren Else, fra det kommunale asylcenter, havde ikke viden om at det var muligt at søge selvstændigt ophold til tvangsanbragte asylbørn: *”Det har jeg har ikke hørt om...”* Og da jeg refererer til en sag hun har nævnt, om hun, hvis hun havde haft viden om muligheden for at søge selvstændigt ophold, ville have gjort det, svarer hun: *”Ja, det ville jeg... og jeg ved at de stod til udrejse...”*

Socialkoordinatoren Lise fortæller om en sag, hvor ansøgningen om selvstændigt ophold til en tvangsanbragt dreng, blev forlagt af Udlændingestyrelsen, hvilket fik fatale konsekvenser. Sagen omhandler en Bedstemor, som da barnet blev tvangsanbragt pludselig medvirkede til udrejse, for at få barnet hjemgivet: *”Kommunen begyndte at rykke (...) Udlændingestyrelsen og Ministeriet. (...). Der var noget med at så kunne de ikke finde den derinde og ”hvordan nu lå hun?” (...). Hun (sagsbehandleren red.) nåede simpelthen ikke at få svar på ansøgningen inden familien blev udrejst. Og hun forsøgte alt muligt. Hun ringede til politiet, Udlændingestyrelsen, ministerier osv. osv... (...). Syv dage efter, eller sådan noget lignende, at familien var udrejst fik hun et brev om at hendes ansøgning havde fået opsættende virkning (...). Det var fuldstændigt meningsløst. (...) Altså, der var nogle ting i udlændingemyndighederne og systemerne der ikke hang sammen. At man ikke havde fået taget stilling til de her ting, inden man rent faktisk havde udrejst dem (...). Vi var alvorligt bekymret for hvilke forhold drengen, han ville leve under i hjemlandet sammen med hende. Og der sås en progression i hans udvikling og en forbedring af hans tilstand i øvrigt, ikke? Så det var bare... det var tabt på gulvet.”*

Socialkoordinatoren Lise reflekterer endvidere: *”Men hvis man har vurderet at et barn skal tvangsanbringes (...) så tænker jeg at konsekvensen må være, at man heller ikke kan give barnet tilbage når de sættes på et fly. Altså, for mig er det logisk.”*

Sagsbehandleren Alice fortæller om en tvangsanbringelsessag med en 1-årig dreng, hvis far er fængslet og mor står til udrejse. På baggrund af blandt andet udtalelser fra sundhedsplejersken sættes ind med døgnstøtte for at observere mor og barn: *”Det viste sig at hun også slog og ruskede ham. Og det endte med at vi gik ind med en tvangsanbringelse (...). Jeg tænker det er fatalt for det barn, hvis det bliver udsendt med moren, fordi der er ingen tvivl om at hun er meget, meget voldsom over for barnet. (...). Vi har haft barnet igennem nogle undersøgelser for om der kan være brug (...). Hun har ikke nogen forståelse for at et barn på et år ikke kan være ladet alene. Hun har f.eks. også sat barnet på køkkenbordet og gået fra barnet, hvor han er faldet ned og slået hovedet og benet. Han er faldet ud af barnevognen. Der er sket rigtig, rigtig mange ting for ham i hans lille liv, og jeg mener at det ville være forfærdeligt hvis han blev sendt ud med moren. Så ville han virkelig være meget, meget dårligt stillet, fordi hun ikke har den omsorg for ham som man normalt har for et barn (...). Nu er han i gang med en psykologisk udredning. Vi har været ved at undersøge alt med*

røntgen, og vi har fået tjekket hans øjne for at se om der kan være rysteskader (...). Og så er planen, når der er kommet lidt mere ro på, at han skal ud i en plejefamilie.” I Børn og Ungeudvalget blev det besluttet at opretholde tvangsanbringelsen i et år med overvåget samvær, og Alice har søgt selvstændigt ophold til drengen, men som Alice siger: ”Det er jo ikke en garanti for, at politiet ikke kommer og henter barnet, når hun bliver udsendt. Og det er det, der er bekymringen i den type sager. Jeg synes man mangler noget samarbejde mellem politi, Udlændingestyrelsen og kommunen.”

I et opfølgende telefoninterview fortæller sagsbehandleren Alice at hun pludselig fik kendskab til at den tvangsanbragte dreng og hans mor stod til udrejse indenfor en uge, uden at hun havde fået afgørelse omkring selvstændigt ophold til barnet. Hun kontaktede Udlændingestyrelsen, som fortalte at de ikke havde set ansøgningen endnu, da de ansøgninger der bliver sendt til adressen børn@us.dk, som Alice havde fået vejledning om at sende til, blot bliver lagt i en bunke og at der for denne bunke ingen servicetid er. Alice kontaktede Røde Kors Asylafdeling, som tog sagen op med Udlændingestyrelsen, og drengen blev herefter meddelt midlertidigt selvstændigt ophold¹¹.

I nogle tilfælde meddeles selvstændigt ophold til et tvangsanbragt asylbarn, og i disse sager bliver forældrene ikke tvangsmæssigt udsendt. Der er dog tvivl om på hvilket lovgrundlag forældrene får lov at blive i landet. Socialkoordinatoren Lise fortæller: ”Og hun (sagsbehandleren red.) havde jo undersøgt at man kunne faktisk ikke søge opholdstilladelse på forældrenes vegne, men det at hvis barnet fik meddelt opholdstilladelse (...) ville det også have en opsættende virkning på den måde, at forældrene ville have ret til at blive i landet (...). Men jo ikke opholdstilladelse. Så jeg tænker (...) hvad så? Skulle de så leve som afviste asylansøgere (...) på et asylcenter, i 18 år? Eller hvad har man tænkt? Det synes jeg er meget problematisk. (...) Fordi, jeg tænker heller ikke, at man kan skille børn og forældre ad. At man kunne gå hen og udvise forældre, og børnene skulle blive her, ville for mig være utænkeligt i forhold til de konventioner der er. Man kan jo ikke skille familier ad.”

Socialkoordinatoren Maria fortæller om en sag hvor et barn fik selvstændigt ophold, men hvor morens ophold stadig er uvis. Sagen omhandler en pige på 14 år som flygtede med sin mor til Danmark. I Danmark indleder moren et forhold til en mand som efterfølgende udsætter den 14-årige pige for seksuelle overgreb. Pigen bliver anbragt og bliver herefter gravid som 16

¹¹ Telefoninterview afholdt 12.9.2014

årig: ”Og lige da hun har født, af en eller anden årsag, jeg ikke ved hvorfor, så forsøger hun at slå barnefaren ihjel. Og hun kommer så (...) på en sikret institution for mindreårige. Og barnet bliver anbragt og har været anbragt lige siden. Jeg tror aldrig hun får det barn igen. Maria fortsætter: ”Advokaten har jo, samtidig med at barnet fik opholdstilladelse, søgt at mor kunne blive familiesammenført med barnet, så de i hvert fald kunne have det overvågede samvær. Og det er så ved at være 8 måneder siden, og hun har ikke fået svar endnu.”

Socialkoordinatoren Lise fortæller også om en sag hvor barnet fik selvstændigt ophold, men hvor moren stadig venter på svar i forhold til sit opholdsgrundlag: ”Det var en mindreårig pige, som selv havde været anbragt igennem nogle år, som fik et barn, da hun var 16. Hun var anbragt sammen med faren til barnet. Og da så faren fik ophold flyttede han fra asylcentret til en kommune i Danmark og hun forblev anbragt med barnet. Der blev iværksat psykologisk undersøgelse og mor-barn relationsundersøgelse osv. igennem nogle måneder, og det viste sig at hun simpelthen ikke var i stand til at varetage omsorgen for barnet (...). Barnet blev så anbragt og forældrene ville ikke give samtykke til det, så barnet blev anbragt med tvang i plejefamilie. Og der søgte kommunen opholdstilladelse på barnets vegne og det fik barnet. Moren har så ikke fået endnu.”

Spørgsmålet omkring muligheden for selvstændigt ophold til børn som er tvangsanbragt, har tidligere affødt en diskussion i medierne om, hvorvidt det kunne have den konsekvens at forældre spekulerer i at omsorgssvigte deres børn for at få ophold. På det svarer socialkoordinatoren Lise: ”Nej, jeg oplever ikke decideret at der er nogen der omsorgssviger deres børn for at få ophold (...). Altså, det er jo ikke noget man vejleder i, at der en mulighed, fordi det må under ingen omstændigheder være årsagen til at man ikke tager ordentligt vare på sine børn. Eller fralægger sig ansvaret overfor børnene (...). Der er jo tale om, mange gange, nogle meget desperate mennesker som næsten vil gøre hvad som helst for at få opholdstilladelse i Danmark (...). Jamen, de vil jo nærmest... de har truet med selvmord fordi, så kan deres børn få lov til at blive her, eller efterlade dem, eller: ”Kan I ikke anbringe dem (...) så ville der være nogen der tager vare på mine børn, hvis jeg forsvinder eller hvis jeg dør”. (...) Så det er virkelig nogle mennesker som der er meget, meget desperate. Så jeg tænker, det må aldrig indgå i hele den proces. Det må være noget man tager stilling til efterfølgende hvis det er. (...) For jeg kan godt følge opmærksomheden omkring, kan det blive et issue? (...) Men det er også fordi jeg har set så meget (...). En af vores tidligere kollegaer

har stået og set på at en familie har videofilmet deres pige, som lå fuldstændig apatisk i sengen, og bagefter udstillet det til offentligheden. Altså... folk vil gøre næsten hvad som helst i desperation, tænker jeg. Man kan jo ikke bebrejde dem, men det går ud over børnene nogle gange.”

Diskussion og delkonklusion.

Udlændingestyrelsens behandling af ansøgninger om selvstændigt ophold til tvangsanbragte asylbørn opleves i flere tilfælde problematisk. Der er ingen retningslinjer på området, og det er uigennemskueligt hvordan der søges, hvor ansøgningen skal sende hen og hvilke principper myndighederne behandler ansøgningerne efter. De forvaltningsretlige uklarheder, myndighedernes sjuksk og manglende koordinering, gør at tvangsanbragte asylbørn ved en fejl er blevet hjemgivet og udsendt af landet. Udlændingemyndighedernes uklare forvaltningsprincipper resulterer desuden i en usikkerhed hos sagsbehandlerne, i forhold til om de har ansøgt rigtigt og om deres handling eller manglende handling kan have fatale konsekvenser for det tvangsanbragte asylbarn.

Det må antages at Udlændingemyndighederne forholder sig relevant til Børnekonventionens artikel 8, om barnets ret til at bevare familieforhold, når Udlændingemyndighederne ikke udsender forældre til asylbørn med selvstændigt ophold, til hjemlandet. Der er dog tvivl om, for alle socialrådgivernes vedkommende, hvordan Udlændingemyndighederne behandler forældrenes sager om ophold, når et anbragt asylbarn har fået selvstændig opholdstilladelse. Flere forældre venter i lang tid på en afgørelse, og det diskuteres om forældrene mon skal bo som afviste asylansøgere på et asylcenter indtil barnet fylder 18 år.

Udlændingemyndighedernes manglende forvaltningsretlige principper, gør at disse forældre lever i ingenmandsland på uvis tid.

Muligheden for at søge selvstændigt ophold til et tvangsanbragt asylbarn er ikke en viden som socialrådgiverne nødvendigvis har. De kommunale sagsbehandlere navigerer efter Servicelovens paragraffer, og har som udgangspunkt ikke et indgående kendskab og viden om Udlændingelovens retlige område. At tilsynskommunen har ansvar for at søge om selvstændigt ophold til et asylbarn, når hensynet til barnets tarv taler herfor, kommer af kommunens generelle tilsynsforpligtelse jf. Servicelovens § 146. Man kan diskutere om det herefter ikke er kommunernes forpligtigelse at uddanne deres sagsbehandlere i

Udlændingelovens retlige område, så det sikres at de sagsbehandlere, der sidder med sociale foranstaltninger til asylbørn, har et indgående kendskab til det særlige felt der ligger mellem Serviceloven og Udlændingeloven. Det vil jeg ikke anfægte. Samtidig kan man dog argumentere for at skulle man uddanne sagsbehandlere i Udlændingelovens retlige område vanskeliggøres dette af uigennemskueligheden i Udlændingemyndighedernes praksis og forvaltningsretlige principper, som gør det et næsten umuligt felt at navigere i.

Som tidligere nævnt fremgår muligheden for at søge selvstændigt ophold til et asylbarn ikke direkte af lovgivningen, men muligheden er omfattet af Udlændingelovens § 9 c stk. 1. Det eneste sted jeg har kunne finde ”selvstændigt ophold til asylbørn” direkte omtalt, er i en skrivelse fra Indenrigsministeriet 2008, hvor det fremgår at Allerød kommune har rejst spørgsmål om anbragte asylbørns retsstilling i situationer hvor forældrene har fået afgørelse om udrejse. Indenrigsministeriet henviser, blandt andet til, at det er muligt at søge midlertidigt ophold til et asylbarn, hvis ganske særlige grunde taler herfor og nævner at et eksempel kunne være ”... hvis en udsendelse af barnet vil bevirke, at Danmark kommer i konflikt med landets internationale forpligtelser efter f.eks. FN’s børnekonvention.” Det fremgår desuden af skrivelsen at det er tilsynskommunens forpligtelse at ansøge om ophold til asylbarnet når der foreligger særlige grunde herfor (Indenrigsministeriet 2008:1). Jeg har ikke kunne finde anden dokumentation, eller skrivelser, som indikerer hvem der har pligten til at søge selvstændigt ophold til asylbørn. Men det kan undrer mig hvis det udelukkende er tilsynskommunens forpligtelse. Det er Udlændingemyndighederne der godkender og betaler for sociale foranstaltninger til asylbørn, og spørgsmålet bliver om de ikke også er forpligtede til at undersøge barnets tarv ved udrejse, og om nødvendigt af egen drift søge om selvstændigt ophold til et tvangsanbragt asylbarn, hvis hensynet til barnets tarv afgørende taler herfor.

Ifølge Børnekonventionens artikel 3, skal barnets tarv komme i første række i alle foranstaltninger vedrørende børn. Man kan diskutere om en afgørelse om udrejse er en ”foranstaltning vedrørende børn,” men FN’s Børnekomité operationaliserer Børnekonventionens artikel 3’s formulering således “*The legal duty applies to all decisions and actions that directly or indirectly affect Children (Committee on the rights of the children 2013:7).*” En afgørelse om udrejse må derfor, i det mindste, ses som en afgørelse som indirekte vedrører børn, og derved må Udlændingemyndighederne vel også have ansvar for at

vurdere barnets tarv ved udrejse af familier - og om nødvendigt, af egen drift, søge om selvstændigt ophold til et tvangsanbragt asylbarn.

Samtidig rejser der sig et andet spørgsmål. De asylbørn, som socialrådgiverne fortæller om, som har fået selvstændigt opholdstilladelse, har alle været tvangsanbragte. Samtidig fortæller socialrådgiverne jf. afsnit 5.6 at flere frivillige anbringelser ville have været tvangsanbringelser hvis forældrene ikke havde samtykket. Betyder det i praksis at der ikke søges/ gives selvstændigt ophold til frivilligt anbragte børn, uagtet at de er udsat for samme grad af omsorgssvigt, forskellen er blot at forældrene har samtykket? Dette stiller spørgsmålstejn ved om de anbragte asylbørn retssikkerhedsmæssigt stilles lige for loven.

5.8 Afsnit 7. Samarbejde myndighederne imellem.

De forrige afsnit redegør, blandt andet for, det særlige felt socialrådgiverne arbejder indenfor, samt vanskelighederne ved at navigere mellem to sæt lovgivninger; Serviceloven og Udlændingeloven. Socialrådgivernes samarbejde med andre instanser bliver derfor afgørende for at nå til en helhedsvurdering af asylbarnets situation, og derfor afgørende for vurderingen af barnets tarv og hvordan der handles omkring asylbarnet. Nærværende afsnit omhandler socialrådgiverens centrale samarbejdspartnere og organisatoriske rammer.

Kommunerne har, i de fleste tilfælde, valgt at dele sager om asylbørn mellem flere sagsbehandlere. Sagsbehandleren Nora fortæller at det er afgørende at dele opgaven omkring asylbørn mellem flere sagsbehandlere, hvilket også var praksis i den kommune hun arbejder i: *"Det er alt for hårde sager at sidde med alene."*

Sagsbehandleren Bitten fortæller sammenstemmende at de deler sagerne med asylbørn imellem sig: *"Vi er 4 sagsbehandlere i alt, hvoraf de 3 af os har opgaverne derude (på Omsorgscentret red.), så følger vi jo meget med i hinandens sager."*

Sagsbehandleren Alice fortæller at det har været forskelligt hvor mange der har delt opgaven i hendes kommune, men at det startede med at hvile på én sagsbehandler, men at hun blev sygemeldt med stress på baggrund af det: *"Ja, det var for hårdt, og for intensivt og den sagsbehandler der havde haft det synes at det var alt for svært. Så blev det delt ud på 3."*

Grundet omstruktureringer i kommunen er Alice pt. alene om opgaven: *"Og så siden oktober sidste år, har jeg haft det hele."*

Socialkoordinatoren Maria supplerer også, i forhold til, at det er hårde sager at sidde med selv. Hun fortæller om hvordan det påvirkede de professionelle i den sag hvor drengen blev udrejst med sin bedstemor, inden der var taget stilling til ansøgning om selvstændigt ophold til drengen: *"Det knækkede så meget for mange personaler herude, hvad er det vi gør det her for?"* Socialkoordinatoren Lise fortæller om samme sag: *"Kommunen gjorde virkelig alt hvad der overhovedet var muligt med denne her dreng, men hvor der var et andet sted tingene svigtede."*

Sagsbehandlerne ser alle socialkoordinatorerne som vigtige samarbejdspartnere. Alice fortæller at samarbejdet er vigtigt, når man som hende sidder som ene sagsbehandler på sagerne: *"Det er jo fordi, det er meget voldsomme situationer der pågår ude på Asylcentret og det er jo en meget hård kaliber af sager (...). Men nu har jeg gudskelov også et rigtig godt samarbejde med socialkoordinatoren ude på Asylcentret, hun er dygtig og rigtig god at sparre med."*

Socialkoordinatorerne ser også samarbejdet med de kommunale sagsbehandlere som godt. Else fortæller om sit samarbejde med de kommunale sagsbehandlere: *"Jeg synes de er gode til at opfange hvad det er, jeg siger (...), de er imødekommende."*

Socialkoordinatoren Else fortæller desuden at der arbejdes på at etablere erfaringsudvekslingsmøder med kommunale sagsbehandlere og socialkoordinatorer på landets asylcentre: *"Vi skal mødes et par gange om året og bruge hinanden som sparringspartnere, og det er en rigtig god idé (...), fordi man kan også blive en smule ensom (i arbejdet red.)."*

Sagsbehandleren Alice fortæller at samarbejdet myndighederne imellem til gengæld bør styrkes: *"Jeg synes det er rigtig, rigtig vigtigt at have det samarbejde mellem kommune, Udlændingestyrelsen og politiet så vi sikrer os at børn ikke bare bliver udsendt ved en fejl. At sagen når at blive vurderet på et tilstrækkeligt grundlag inden man bare udsender folk."*

Diskussion og delkonklusion.

Sagsbehandlerne er enige om at det er vigtigt ikke at sidde som enesagsbehandler, med sager om asylbørn, på grund af sagernes ofte hårde karakter. Kommunerne har derfor også organiseret indsatsen på en måde, hvor sagerne deles ud mellem flere sagsbehandlere. Dog sidder sagsbehandleren Alice pt. som enesagsbehandler på sager om asylbørn i sin kommune. Det kan undre mig, at kommunen har valgt denne organisering, når det tidligere i selvsamme kommune har vist sig at det var u hensigtsmæssigt at kun én sagsbehandler sad med sagerne; hun blev sygemeldt med stress.

Socialrådgiverne har forskellige roller; sagsbehandlerne som har myndighedskompetence, og socialkoordinatorerne som ikke har, men er samarbejdspartnere. Dette skel i roller kunne med rette tænkes at være genstand for konflikt, at socialrådgivere uden myndighed kunne anfægte myndighedssagsbehandlere for manglende indsatser, at de ikke forholder sig til de samarbejdende socialrådgiveres syn på en konkret sag osv. Og omvendt kunne myndighedssagsbehandlere anfægte socialrådgivere uden myndighed, som nogle der ikke giver tilstrækkelige oplysninger, og som nogle der ikke respekterer kommunens beslutninger. Dette konfliktfelt er ikke nærværende hos de interviewede socialrådgivere. Tværtimod ser socialrådgiverne alle deres samarbejdsrelation som værdifuld og som afgørende i indsatsten omkring asylbørn. At der ikke eksisterer denne rollekonflikt kan hænge sammen med at socialrådgiverne i en særlig grad er afhængige af hinandens viden, fordi de ofte ikke har et forhåndskendskab til asylfamilierne. Samtidig er sagerne ofte hårdere end de danske sager - og sparring og samarbejde, en måde at kunne dele ansvaret på. Dette set i lyset af at Udlændingemyndighedernes, til tider, sjusk og manglende koordinering har haft afgørende negative konsekvenser for asylbarnet; asylbørn er ved en fejl blevet hjemgivet og udsendt af landet. At dette, i nogle tilfælde, er sket har gjort at flere professionelle omkring asylbarnet er gået psykisk ned, blandt andet fordi den foregående sociale indsats dermed opleves som meningsløs. Udlændingemyndighedernes manglende samarbejde - og uklarheder i de forvaltningsretlige principper, påvirker desuden socialrådgiverne i forhold til en usikkerhed omkring at barnets tarv ikke bliver et væsentligt hensyn hos Udlændingemyndighederne. Derfor er et godt samarbejde mellem kommunale sagsbehandlere og socialkoordinatorer på landets asylcentre, i min optik, afgørende for at kunne mestre feltet omkring udsatte asylbørn.

5.9 Afsnit 8. Forslag til indsatser.

Socialrådgiverne tager udgangspunkt i oplevede dilemmaer, i praksis, når de kommer med forslag til indsatsmuligheder i forhold til at styrke varetagelsen af barnets tarv i sager om tvangsanbringelse af asylbørn.

Fælles for socialrådgiverne er at de alle taler om at styrke samarbejdet, myndighederne imellem, for at sikre at de tvangsanbragte asylbørn ikke udsendes ved en fejl og for at styrke kommunens arbejde i forhold til varetagelsen af barnets tarv. Sagsbehandleren Alice fortæller:

”Det synes jeg er problematisk i de her børnesager, at der ikke er (...) en form for samarbejde. Jeg ved selvfølgelig godt at kommunerne ingen indflydelse har på opholdstilladelser, men der kunne være et samarbejde (...), en dialog, så man kunne vide, hvor langt de var i sagen, og hvordan man forventede at det ville komme til at se ud.”

Sagsbehandleren Alice mener samtidig at der bør være klare retningslinjer for selvstændigt ophold til børn: *”På en eller anden måde må man overordnet prøve at lave nogle retningslinjer for arbejdet i kommunerne med de her sager, i forhold til hvem søger om opholdstilladelser, hvem søger om selvstændigt opholdstilladelse, hvilke ansøgninger har opsættende virkning og hvilke ansøgninger har ikke opsættende virkning. Så man får en gennemsækelighed. Og så er der dialogen mellem Udlændingestyrelsen, politiet og kommunen, som jeg synes der mangler.”*

Socialkoordinator Lise er inde på at Udlændingemyndighederne bør have pligt til at undersøge hjemlandsforhold inden udrejse af familier, hvor et barn er anbragt: *”Hvis de beslutter at en familie skal udrejse, og det går jo egentlig imod de foranstaltninger eller de beslutninger der er truffet i forhold til Serviceloven (...). Kunne udlændingemyndighederne også have en forpligtelse i (...), have et ansvar i forhold til det her barn der bliver sendt hjem, og på en eller anden måde have kontakt med myndighederne i hjemlandet? (...) Ligger der nogle muligheder vi ikke har set... hvis man endelig vil sende familierne hjem.”*

Socialkoordinatoren Lise mener samtidig at man i højere grad bør søge ophold på de tvangsanbragte asylbørn: *”Men jeg tænker at man i langt højere grad kunne søge om ophold på barnets vegne. Men så skal man også styrke forældrenes mulighed for at blive her af hensyn til den tilknytning der er.”*

Socialkoordinatoren Lise mener desuden at man bør satse mere på at anbringe familierne samlet. Hun fortæller med udgangspunkt i et eksempel: *”Moren og de tre børn blev anbragt sammen i et enkeltmandsprojekt (...) i et sommerhus med døgnbemanding. Der vidste man at de skulle udrejse. Men jeg tænker at man måske i højere grad skulle tænke i... (...) kunne det gøre gavn at anbringe familien sammen? I hvert fald, om ikke andet, så forsøge det (...)inden man skiller familien ad.”*

Sagsbehandleren Bitten mener at der skal gøres noget i forhold til ventetiden i asylsystemet: *”Noget af det, jeg sådan indimellem kan sparke i nogle køkkenlåger over, så er det, hvad laver de familier derude så længe. Altså få det afsluttet! Det kan jeg blive vældig frustreret over. Hvis der er noget jeg tror på er skadeligt, så er det i virkeligheden den ventetidsbelastning, måske i særdeleshed for børnene. Og nogle forældre som langsomt bliver dårligere og dårligere og de lever i et miljø med psykisk syge mennesker. End of story. Det skal forkortes så meget som muligt.”*

Diskussion og delkonklusion.

Socialrådgivernes forslag til indsatser tager udgangspunkt i de dilemmaer de oplever i praksis. Det relaterer sig til en indsats der tager højde for udrejsefaktoren ved fx at satse på i højere grad at anbringe familier samlet. Desuden at forkorte ventetiden i asylsystemet fordi ventetidsbelastningen ses som en afgørende faktor i at børn og forældre langsomt bliver dårligere under deres, for nogles vedkommende, mange års ophold på asylcentre. Samtidig foreslås et styrket samarbejde myndighederne imellem, herunder klare retningslinjer for at søge selvstændigt ophold til asylbørn, og at Udlændingestyrelsen får pligt til at gå i dialog med hjemlandets sociale myndigheder så det sikres at barnets tarv kan blive varetaget i hjemlandet.

Forslaget om at Udlændingemyndighederne skal gå i dialog med hjemlandets myndigheder i en sikring af barnets tarv, er forslag som også tidligere har været til debat i Folketinget og i medierne. Som tidligere nævnt, foreslog Radikale Venstre og SF tilbage i 2008 at anbragte asylbørn og forældre skulle kunne blive i Danmark, indtil myndighederne kunne sikre, at asylbørnene ikke blev udsat for yderligere omsorgssvigt ved udrejse. Røde Kors foreslog at man kunne udsætte familiers udrejse indtil situationen var normaliseret, samt at gå i dialog med hjemlandets myndigheder. I 2010 fremsatte Radikale Venstre og Enhedslisten forslag om

at der skulle gennemføres en børnefaglig undersøgelse for at sikre inddragelse af barnets tarv i tvangshjemsendelsessager. Socialrådgivernes, i nærværende undersøgelse, forslag om sikring af barnets tarv ved udsendelse, samt øget samarbejde med hjemlandets myndigheder, er derfor ikke forslag der kommer ud af det blå. Det er forslag baseret på erfarede dilemmaer fra mange års praksis. Set i lyset af at der tydeligvis ikke er ændret på Udlændingemyndighedernes praksis efter flere politiske debatter omhandlede samme emne, understøtter det kun relevansen af forslagene, idet det fortsat er problematikker som eksisterer i det sociale arbejde omkring asylfamilier. Forslagene relaterer sig langt hen ad vejen til en ændring på makroniveauet, et niveau, som socialrådgiverne har ringe indflydelse på, og som måske også derfor, af socialrådgiverne, opleves som særligt belastende. Til gengæld er forslaget om, i højere grad, at anbringe familier samlet, et forslag der også relaterer sig til mesoniveauet, et niveau som socialrådgiverne kan have indflydelse på og har mulighed for at videreudvikle i deres praksis.

6. Konklusion.

I problemformuleringen stillede jeg spørgsmålet: ” Hvilke faglige dilemmaer oplever socialrådgiverne når de skal tage stilling til om et asylbarn skal tvangsanbringes, og hvordan handler socialrådgiverne i forhold til disse dilemmaer?”

Overordnet set har jeg fundet at hoveddilemmaet for socialrådgiverne relaterer sig til, at hensynet til indvandringsregulering står over hensynet til barnets tarv i dansk udlændingepraksis. Baggrunden for dette fund finder jeg i svarene, og i analysen af mine underspørgsmål, som følger af delkonklusionerne. Jeg har på denne baggrund gjort følgende fund:

Jeg har fundet at graden af omsorgsvigtet - alvoren og ophobningen af belastningerne adskiller de tvangsanbragte asylbørn fra en dansk målgruppe. De tvangsanbragte asylbørn har været udsat for en så ekstrem grad af omsorgssvigt, at de interviewede finder det absurd sammenligne sagerne. Omsorgssvigtet omhandler flere niveauer jf. Brantes niveaumodel. På mikroniveau omhandler omsorgsvigtet forældrenes svækkede omsorgskompetence - som dels har noget at gøre med forældrenes baggrund fra krig, fattigdom og socialt belastede levekår i hjemlandet - og forældrenes traumatisering. Samtidig er ventetidsbelastningen for familierne, og usikkerheden i forhold til fremtiden, en konsekvens af lovgivning på makroniveau og en særlig problematik for asylfamilier sammenlignet med danske familier - og en afgørende faktor for at forældres funktionsniveau og omsorgskompetence langsomt forsvinder. Samtidig er asylsystemets bureaukratiske indretning i sig selv underminerende i forhold til opbygningen af beskyttelsesfaktorer for asylbørnene, fx når familier ofte skal flytte asylcenter på baggrund af asylfaserne, og på grund lukning af asylcentre og etablering af nye på grund af et varierende indrejsetal. De mange flytninger forstærker rodløsheden for asylbørnene og underminerer samtidig muligheden for at etablere venskaber med jævnaldrene, og for at danne relationer til andre voksne som kunne udgøre beskyttelsesfaktorer for asylbørnene. Undersøgelsen peger således på at asylsystemets indretning er medvirkende til at underminere opbygningen af beskyttelsesfaktorer og i stedet øger belastningsfaktorerne for asylbørn.

Jeg har fundet, at det faktum, at asylbørnene ikke hører under Serviceloven, men Udlændingeloven, har den konsekvens at tvangsanbragte asylbørn bliver hjemgivet til forældre, nærmest fra den ene dag til den anden, for at effektuere udrejse af familier. Samtidig har det den konsekvens at forældre til tvangsanbragte asylbørn har en mulighed for, modsat

danske forældre, at få hjemgivet deres tvangsanbragte børn, hvis de beslutter sig for at medvirke til udrejse, uden at der tages stilling til om målet for anbringelsen er nået og uden at der iværksættes en hensigtsmæssig hjemgivelsesplan i tid og omfang. Dette gør at asylbørnene retsmæssigt er væsentlig ringere stillet end danske tvangsanbragte børn.

Jeg har fundet at socialrådgiverne handler relevant, ud fra dilemmaet om udrejse, ved, i udgangspunktet, at iværksætte forebyggende indsatser af så massivt et omfang, at det ikke ville være sket i danske familier. Det handler om at anbringe familier samlet - og i flere tilfælde med pædagogisk døgnstøtte, netop for ikke, i udgangspunktet, at skille familier ad; at undgå at bibringe asylbarnet et unødvendigt ekstra traume hvis familien alligevel skal udrejse sammen. Når socialrådgiverne går ind og tvangsanbringer har det været fordi døgnstøtten ikke har været tilstrækkelig, eller fordi det er åbenlyst at barnet tager alvorligt skade ved ikke at blive anbragt.

Jeg har fundet at muligheden for at søge om selvstændigt ophold til tvangsanbragte asylbørn ikke er en viden socialrådgiverne nødvendigvis har. Samtidig har det vist sig, at de socialrådgivere der kender til muligheden, har haft store vanskeligheder ved at finde ud af hvordan der søges og hvem der behandler ansøgningen. Undersøgelsen peger på at udlændingemyndighedernes forvaltningsretlige principper på området er så uigennemskuelige at det bliver en næsten umulig opgave for socialrådgiverne at navigere i. Tilmed sidder socialrådgiverne med en viden om at Udlændingemyndighedernes - til tider sjusk og manglende koordinering, har medført at tvangsanbragte asylbørn ved en fejl er blevet hjemgivet, og udsendt af landet, inden der var blevet taget stilling til ansøgningen om selvstændigt ophold til asylbarnet. Usikkerheden omkring udrejse gennemsyrrer socialrådgivernes arbejde, og har i nogle tilfælde medført at socialrådgivere er blevet sygemeldte, fordi den sociale indsats føles meningsløs når barnets tarv er blevet overset til fordel for at effektuere udrejse. Måske derfor bliver samarbejdet mellem sagsbehandlerne i kommunen og socialkoordinatorerne på asylcentre vægtet højt, fordi det også bliver en måde at dele ansvaret på, i særdeles vanskelige sager. Derfor relaterer socialrådgivernes bud på, hvordan barnets tarv i højere grad sikres i sagerne, sig også til et styrket samarbejde myndighederne imellem.

Hoveddilemmaet, for socialrådgiverne, er derfor knyttet til at hensynet til indvandringsregulering står over hensynet til barnets tarv i dansk udlændingepolitik. Således

gennemsyrrer det indvandringsregulerende hensyn alle niveauer i sager om tvangsanbringelse af asylbørn. Socialrådgiverne skal i deres indsatser tage højde for, og søge at kompensere for, udrejsefaktoren som følger af makroniveauet, samt kompensere for forældrenes svækkede omsorgskompetence på mikroniveau. Samtidig skal socialrådgiverene forholde sig til at de indsatser de iværksætter på mesoniveau kan have afgørende konsekvenser for forældrenes mestringsstrategier på mikroniveau, når forældre eksempelvis vælger at udrejse for at få et tvangsanbragt barn hjemgivet.

At det indvandringsregulerende hensyn står over hensynet til barnets tarv omhandler, ikke alene, det faktum at asylbørn ikke hører under Serviceloven, men ses også af Udlændingeloven hvor asylbørn ikke indgår som selvstændig kategori; de er blot forældrenes vedhæng. Asylbørn har derfor ikke selvstændig rets status, ej heller selvstændig aktørstatus - og børns ret til at udtale sig i alle sager der vedrører dem, og som følger af Børnekonventionens artikel 12, synes ikke at være en ret som efterfølges i dansk udlændingepraksis.

At tvangsanbragte børn hjemgives udelukkende for at effektuere udrejse stiller spørgsmålstegn ved om den Danske stat er på kant med Børnekonventionens artikel 2, om asylbørn forskelsbehandles i forhold til danske børn, når de ikke på samme måde er sikret via Servicelovens paragraffer.

Hensynet til indvandringsregulering og hensynet til barnets tarv er to stærke modstridende hensyn. At der både skal tages hensyn til indvandringsregulering og hensyn til barnets tarv er jeg sådan set ikke uenig i. Men undersøgelsen peger på at hensynet til barnets tarv, som ifølge Børnekonventionen artikel 3 altid skal komme i første række, ikke bliver primært, men at hensynet til indvandringsregulering bliver det væsentligste hensyn - i nogle tilfælde, vil jeg vove at påstå, det eneste hensyn.

Jeg har vanskeligt ved at se at Udlændingemyndighederne, på linje med alle andre myndigheder, ikke skulle have pligt til at vurdere barnets tarv i alle deres afgørelse som direkte eller indirekte vedrører et barn, og derved også i forhold til udrejse af familier. Hvis vi antager at Udlændingestyrelsen rent faktisk har pligt til at vurdere barnets tarv ved udrejse kunne det tænkes at mange af socialrådgivernes dilemmaer opløses. Vel vidende at det aldrig vil være dilemmafrit at tvangsanbringe børn, kunne det dog tænkes at det ville være mindre

dilemmafuldt at anbringe asylbørn hvis der er en forsikring om at der, til hver en tid, vil blive foretaget en vurdering af barnets tarv inden udrejse.

At det kan diskuteres om den Danske stat er på kant med intentionerne i Børnekonventionen gør det nærliggende at diskutere, om ikke Børnekonventionen skulle inkorporeres i dansk lovgivning. Selvom det, fra norsk og svensk praksis, har vist sig at en inkorporering af Børnekonventionen ikke nødvendigvis gør at det ikke kan diskuteres om artiklerne overholdes, har det alligevel vist sig, at barnets tarv, rets- og aktørstatus i asylsager løbende er blevet diskuteret og debatteret i langt højere grad i Norge og Sverige end i Danmark. En inkorporering af Børnekonventionen, i dansk lov, ville kunne tænkes i højere grad at sætte asylbørns tarv på den politiske dagsorden og måske også fordre specifik forskning indenfor området, og dermed være med til at belyse et stærkt underbelyst område.

At området er stærkt underbelyst har jeg fundet i min søgen efter forskning og teorier. At området er underbelyst politisk, mener jeg, har at gøre med at udlændingeområdet er præget af stærke politiske interesser, hvor Danmark er et af de mest restriktive lande i Europa i forhold til udlændingeområdet. Men jeg har, i min søgen, undret mig over at der heller ikke fandtes forskning på området. Jeg har desuden søgt efter teori der kunne sige noget om barnets tarv i en global kontekst på tværs af nationale grænser, men har intet kunne finde, og har derfor måttet ty til flere forskellige begreber fra relateret teori og forskning for at kunne analysere empirien. Derfor mener jeg også at det er nærliggende at anbefale yderligere forskning på området, fordi vores forståelses- og begrebsramme ikke rækker til at forstå, og indfange, hvilke mekanismer der er på spil i udsatte asylbørns liv. Der er behov for at udvikle et teori- og begrebsapparat som kan anskue barnets tarv i en mere kompleks og socioøkonomisk betinget kontekst. Så selvom jeg også er af den holdning at asylbørn burde være omfattet af Serviceloven på linje med danske børn, mener jeg samtidig at Servicelovens individualiserede foranstaltninger ikke kan favne udsatte asylbørns situation, fordi disse børns situation i høj grad er præget af belastninger som følger af makroniveauet - som har at gøre med socioøkonomiske forhold og en global ulighed.

7. Perspektivering.

Udlændingepolitikken i Danmark er, som tidligere beskrevet, præget af stærke politiske diskurser og interesser. Over sommeren 2014 er tilstrømningen af flygtninge til Danmark steget markant - hvilket blandt andet har affødt at Justitsministeren d. 19. september afholdte pressemøde hvor hun annoncerede en kommende ændring af udlændingeloven. Der er i skrivende stund ikke fremsat et egentligt lovforslag, men ministeren udtaler at hun vil indføre en ny form for beskyttelse for de asylansøgere der kommer fra borgkrigshærgede lande. Denne nye type beskyttelse er i udgangspunktet midlertidig, i første omgang et år, med mulighed for at forlænge i to år – formålet er at flygtningene kan sendes tilbage hvis forholdene i hjemlandet ændrer sig. Forslaget ses, af flere politikere, som populistisk idet, det rent faktisk, er en mulighed som allerede eksisterer inden for gældende lovgivning¹². Lidt frækt, kan man spørge om ministeren ikke kender sin Udlændingelov, når hun fremsætter forslag som allerede er en del af loven. Men spørgsmålet er, om det ikke i højere grad drejer sig om, at vi står over for et folketingsvalg inden for det næste år, og forslaget en del af at valgkampen allerede er skudt i gang. Måske er det samtidig et politisk signal om at flygtninge ikke garanteres ophold i Danmark, og en intention om at det spredes blandt flygtninge ude i verden, så de vælger at tage til andre lande end Danmark; en måde at regulere tilstrømningen af flygtninge på.

Forsøget, på at regulere tilstrømningen af flygtninge til Danmark, er før set - blandt andet ved indførelse af den særlige ÅGH procedure, hvor det er en almen opfattelse at den er sat i værk med henblik på at mindske tilstrømningen af ”fattigdomsflygtninge”, ved at indføre en procedure som gør at asylansøgerene, blandt andet, ikke får kontante ydelser under deres ophold i Danmark; at det ikke kan betale sig at tage til Danmark. Indvandringsreguleringen bliver, i denne henseende, så styrende at det bliver vanskeligt at se det humane hensyn; at vi har med mennesker at gøre - som kommer fra svært belastede vilkår og fattigdom. De politiske tiltag involverer nogle styringsteknologier der ved at regulere incitamentsstrukturer sigter på at få asylansøgere til at søge andre steder hen. Provokatorisk, sat på spidsen, reduceres disse hårdt trængte mennesker næsten til at blive dyr, som styres efter hvor der placeres en madskål til dem.

¹² Mathias Koch Stræde og Sarah Piil (23.9.2014): *Jurist: Lovgivning er ikke nødvendig for at forkorte opholdstilladelse*. <http://www.information.dk/510414>

Selvom Asylaftalen fra 2012, blandt andet, omhandler at aftaleparterne ønsker et asylsystem der ikke nedbryder folk, og bedre forhold for asylsøgende familier¹³, viser det sig aktuelt at børnefamilier flyttes, med 1½ dags varsel, til centre som ligger over 100 km. væk. Børnene mister venner, skal skifte skole – skolegangen bliver afbrudt - da medarbejdere ikke kan nå at etablere nye skoletilbud i nye kommuner med 1½ dags varsel. Selvom mange centre lige nu åbner, på grund af den aktuelt store tilstrømning af flygtninge, er der andre centre der lukker fordi kommuner ikke ønsker at forlænge deres kontrakt med Udlændingestyrelsen¹⁴. Det virker absurd at der i Asylaftalen er et ønske om at forbedre asylsøgende families forhold - når hele asylsystemet og indkvartering af asylansøgere er reguleret af politikeres forudsigelser af tilstrømningen af flygtninge, forudsigelser der gang på gang viser sig ikke at holde stik, og som igen får afgørende konsekvenser for asylansøgere, særligt familier med børn.

Det er afgørende at få fokus på - og dokumentere asylbørns forhold, fordi asylbørnene til stadighed udsættes for mange belastninger; belastninger der kunne undgås i et mere humant asylsystem. Samtidig kan det være relevant overordnet at diskutere hvordan socialt arbejdes etiske kodeks harmonerer med det nuværende asylsystem og den førte udlændingepolitik. I socialt arbejde er principperne om menneskerettigheder og socialt retfærdighed fundamentale - og socialt arbejdes mål er at udvikle menneskelig potentiale, øge trivsel og kæmpe for at afbøde fattigdom, frigøre sårbare og undertrykte mennesker med henblik på social integration¹⁵. De vilkår asylsystemet og udlændingepolitikken opstiller gør det en, noget nær, umulig opgave at overholde socialt arbejdes etik og målsætning. Derfor er det også nærliggende at pege på en advocacy strategi, både i forhold til at øge fokus på - og forbedre forholdene for asylbørnene, men også for at sikre at socialt arbejde med asylbørn er udviklende og ikke blot reduceres til at blive ”damage control”.

¹³ Justitsministeriet (2012). *Asylaftalen*. . <http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2012/bred-aftale-%C3%B8get-fokus-p%C3%A5-udrejse-%E2%80%93-nye-muligheder-asylans%C3%B8gere>

¹⁴ Oplysningerne har jeg kva mit arbejde i Røde Kors Asylafdeling. Herunder oplysning fra interne nyhedsbreve, samtaler med medarbejdere på centrene mv.

¹⁵ Dansk Socialrådgiverforening (2014): *IFSW's definition af socialt arbejde*. <http://www.socialraadgiverne.dk/Default.aspx?ID=9741>

8. Litteratur.

Andersen, H (1994). *Introduktion. Videnskabsteori og metodelære*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Ankestyrelsen (2000). *Ankestyrelsens principafgørelse C-32-00 om anbringelse uden for hjemmet - udenlandsk statsborger - udrejse af Danmark*.
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=154201>

Antonovsky, A (2000). *Helbredets mysterium*. København: Hans Reitzels Forlag.

Berlinske (2008). *Anbragte asylbørn svigtes* <http://www.b.dk/danmark/anbragte-asylboern-svigtes-0>

Brinkmann, S. og Tangaard, L (2010). *Kvalitative metoder*. København: Hans Reitzel Forlag.

Comitte on the Rights of the Children (2013): *General comments No. 14 (2013) on the Rights of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)*. UN.

Dahlin, U (24.03.2014). *Børn kan være blevet udvist i strid med FN-konvention*. Dagbladet Information.

Dalin, U (27.03.2014). *Karen Hækkerup forlanger 'grundig gennemgang' af børnesager*. Dagbladet information.

Dahlin, U (11.04.2014). *Barnets tarv har kun spillet hovedrolle i én ud af 80 tilsagn om humanitært ophold*. Dagbladet Information.

Dahlin, U (25.06.2014). *Ministerium på tilbagetog: Nu skal barnets tarv nævnes i afgørelser*. Dagbladet Information.

Dansk Flygtningehjælp (2014). *Asylansøgers vej gennem systemet*.
<http://flygtning.dk/danmark/asyl/om-asyl-og-sagsbehandling/asylansoegerens-vej-gennem-asylsystemet/>

Dansk Socialrådgiverforening (2014): *IFSW's definition af socialt arbejde*.
<http://www.socialraadgiverne.dk/Default.aspx?ID=9741>

Egelund, T (2006). *Børns tarv og børns ret: Varetages de nødvendige hensyn til barnet i børneforsorgssager?* <http://www.dansksociologi.dk/artikler/Tine%20E.pdf>

Egelund, T og Vitur, K (2007). *Sammenbrud i anbringelser af unge. Risikofaktorer hos de unge, forældre, anbringelsessteder og i sagsbehandlingen*. København: SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd.

Ejrnæs, M (2008). Teorier på forskellige niveauer som forudsætning for at forstå og forklare sociale problemer. I *Helhedssyn og forklaring*. Ejrnæs, M og Guldager, J. København: Akademisk Forlag.

Elling, B (2009). Kritisk teori. I *videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*. Fuglsang, L. Olsen, P B. Frederiksberg: Roskildes Universitetsforlag.

Enhedslisten (2011). *Beskyt asylbørnene*. <http://www.enhedslisten.dk/artikel/beskyt-asylb%C3%B8rnene-14875>

Europarådet (2014). *Report by Nils Muiznieks Commissioner for Human Rights of the Council of Europe. Following his visit to Denmark from 19 to 21 November 2013*.
<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2487451&SecMode=1&DocId=2121972&Usage=2>

FN (1989). *FNs konvention om Barnets rettigheder*.
www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=60837

Folketingets (2010). *B29 Forslag til folketingsbeslutning om at sikre barnets tarv i asylsager, sager om humanitær opholdstilladelse og sager om tvangshjemsendelser*.
<http://www.ft.dk/samling/20101/beslutningsforslag/b29/index.htm>

Folketinget (2013a). *UUI Alm.del foreløbigt svar på spørgsmål 565 Udvalget for Udlændinge- og Integrationspolitik 2012-13*.
<http://www.ft.dk/samling/20121/almdel/uui/spm/565/svar/1073655/1280936.pdf>

Folketinget (2013b). *Forslag til lov om ændring af Udlændingeloven, Kildeskatteloven og Integrationsloven. Bemærkninger til lovforslaget*.
http://www.ft.dk/Rlpdf/samling/20121/lovforslag/L130/20121_L130_som_fremset.pdf

Folketinget (2014a). *UUI, Alm. Del spørgsmål 132*.

<http://www.ft.dk/samling/20131/almdel/uui/spm/132/index.htm>

Folketinget (2014b). *Åbent samråd i Integrationsudvalget. 20.5.2014*.

<http://www.ft.dk/webtv/video/20131/uui/td.1126025.aspx?from=20-05-2014&to=20-05-2014&selectedMeetingType=Udvalg&committee=&as=1#player>

Guldager, J (2011). Helhedssyn – teori og modeller på børnefamilieområdet. I *Udsatte børn. Et helhedsperspektiv*. Bo, K Guldager, J og Zeeberg, B. København: Akademisk Forlag.

Hallberg, M (2002). Teori og praksis som forskningsobjekt. I *Socialt arbejde*. Meeuwisse, A Swärd, H og Suneson, S. København: Hans Reitzels Forlag.

Højbjerg, H (2009). Hermeneutik. I *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*. Fuglsang, L. Olsen, P B. Frederiksberg: Roskildes Universitetsforlag.

Indenrigsministeriet (2008): *Svar på spørgsmål om tvangsanbragte asylbørns retsstilling*. Stillet af Allerød kommune.

Järvinen, M (2005). Interview i en interaktionistisk begrebsramme. I *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag.

Justitsministeriets betænkning 1407 (2001). http://www.statensnet.dk/betaenkninger/1401-1600/1407-2001/1407-2001_pdf/printversion_1407-2001.pdf

Justitsministeriet (2012). *Asylaftalen*. <http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2012/bred-aftale-%C3%B8get-fokus-p%C3%A5-udrejse-%E2%80%93-nye-muligheder-asylans%C3%B8gere>

Jyllandsposten (2008). *Anbragte asylbørn svigtes*. <http://jyllandsposten.dk/indland/ECE3935428/anbragte-asylboern-svigtes/>

Kvale, S. og Brinkmann, S (2009): *Interview – introduktion til et håndværk*. København: Hans Reitzels forlag.

Lundbeg, A (2013). Barn i den svenska asylprocessen. I *Barndom & migration*. Bak, M og Brömssen. Umeå: Boréa Bokforlag.

Montgomery, E (2000). *Flygtningebørn, traume – udvikling – intervention*. København: Psykologisk forlag.

Møller, S N og Skytte, M (2004). *Mit barn er anbragt. Etniske minoritetsforældres fortællinger*. København: Socialforskningsinstituttet.

Nielsen, J. C. R og Repstad, P (1993). Fra nærhet til distanse og tilbake igjen – Om å analysere sin egen organisasjon. I *Anderledes tanker om livet i organisationer*. Nielsen, J. C. R. Nyt i Samfundsvidenskaberne.

Nygren, P (1995). Barnevern som barneomsorg. I *Profesjonelt barnevern som barneomsorg*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Retsinformation (2011). *Beretning over Forslag til folketingsbeslutning om at sikre barnets tarv i asylsager, sager om humanitær opholdstilladelse og sager om tvangshjemsendelser*. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=137758>

Rigspolitiet (2014). *Status på arbejdet med udsendelse af afviste asylansøgere*. http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/12240C01-BE99-49B8-BB06-399C31793421/0/status_politiet_udsendelse_afviste_asylansoegere_2013.pdf

Røde Kors (2012). *Velkommen til asylafdelingen*. Birkerød: Røde Kors Asylafdeling.

ServiceLOVEN (2011). www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=141372

Servicestyrelsen (2011). *Håndbog om Barnets Reform*. Odense: Servicestyrelsen.

Skytte, M (2007). *Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.

Shapiro, D K. Christensen, K L. Nielsen, M V (2010). *Børn i risikozonen. Psykologisk screening i Dansk Røde Kors Asylafdeling*. Birkerød: Dansk Røde Kors Asylafdeling.

Skytte, M (2002). *Anbringelse af etniske minoritetsbørn – Om socialarbejderes vurderinger og handlinger*. Lund: Socialhögskolan, Lunds Universitet.

Staubæs, D. og Søndergaard, D. M (2005): Interview i en tangotid. I *kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. Järvin, M. og Mik-Meyer, N. København: Hans Reitzels Forlag.

Stræde, M K og Piil, S (23.9.2014): *Jurist: Lovgivning er ikke nødvendig for at forkorte opholdstilladelse*. <http://www.information.dk/510414>

Udlændingeloven (2012). www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=144310

Udlændingestyrelsen (2006). *Redegørelse for anbringelse af asylansøgerbørn i perioden 1. januar 2004 til 1. april 2006*. Administrations- og indkvarteringsafdelingen. <http://www.ft.dk/samling/20051/almdel/%C2%A771/spm/13/svar/261622/288048.pdf>

Udlændingestyrelsen (2012). *Tal og fakta på udlændingeområdet 2012*. http://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/2934917B-F967-4EDF-BEDF-753D190BA6C2/0/tal_og_fakta_2012.pdf

Udlændingestyrelsen (2014). *Asylansøgning*. <http://www.nyidanmark.dk/da-dk/ophold/asyl/asylansoegning/asylansoegning.htm>

Ulvik, O S (2009). Barnets rett til deltagelse – teoretiske og praktiske utfordringer i profesjonellehjelpersamarbeid med barn. I *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, Vol. 46, nr. 12, 2009

Vejledning til Serviceloven (2014). *Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (Vejledning nr. 3 til serviceloven)*. <http://www.socialjura.dk/content-storage/regler/2014/vejl-9007-af-71-2014/>

Vitus, K og Nielsen, S S (2011). *Asylbørn i Danmark. En barndom i undtagelsestilstand*. København: Hans Reitzels Forlag.

Vitus, K, Christensen, E, Juul, C og Seidenfaden, D (2011). *Hverdagsliv. I Asylbørn i Danmark. En barndom i undtagelsestilstand*. København: Hans Reitzels Forlag.

Vitus, K og Lidén, H (2013). *Asylsökande barn i Norge och Danmark. I Barndom & migration*. Bak, M og Brömssen. Umeå: Boréa Bokforlag.

9. Bilag.

Bilag1. Mails til Udlændingestyrelsen.

Hej.

Jeg har d. 23.10.13 anmodet om statistik vedr. asylbørn jf. mail. Jeg har stadig ikke fået svar, derfor tillader jeg mig at rykke for svar.

Mine spørgsmål er:

Hvor mange børn var der på asylcentre i 2012?

Hvor mange anbringelser af asylbørn var der i 2012 (både frivillige og tvangsanbragte)?

Jeg er ved at skrive speciale om "Tvangsanbringelse af asylbørn" - mit fokus er socialrådgiverenes faglige dilemmaer når der skal træffes afgørelse om tvangsanbringelse af et asylbarn.

”Att: Statistik

sinne dunker <sinnedunker@gmail.com>

23/10/13

til us

Hej.

Jeg er ved at skrive en opgave om anbragte asylansøgerbørn. I den forbindelse har jeg brug for at vide:

Hvor mange børn der var asylcentre i Danmark i 2012

Hvor mange anbringelser af asylbørn der var i 2012

Jeg har ledt på jeres hjemmeside og har ikke kunne finde tallene. Desuden har jeg telefonisk været i kontakt med en medarbejder, der heller ikke kunne oplyse mig om det, men anbefalede at jeg skrev en mail og anmodede om oplysningerne.

Jeg håber I har mulighed for at give mig oplysningerne.

VH Sinne Dunker, studerende ved kandidat i Socialt Arbejde, Aalborg Universitet

sinne dunker <sinnedunker@gmail.com>

20. feb.

til us

Oplysningerne fra jer, skal bruges til en basis-viden i specialet; hvor mange drejer denne problemstilling sig egentligt om?

Jeg har kun kunne finde tal fra 2005, så det ville være rart hvis jeg kunne få nogle opdaterede tal på området.

Jeg talte med en medarbejder i oktober 2013, som fortalte at I første statestik på området og at jeg blot skulle skrive en mail til jer og anmodet om tallene.

Jeg håber I vil kontakte mig snarest. Hvis I har spørgsmål vedr. min anmodning er I velkomne til at kontakte mig på tel: 6116 9861

På forhånd tak.

VH Sinne Dunker, Specialestuderende v. AAU - Kandidat i Socialt arbejde.”

Bilag 2a. Svar fra Udlændingestyrelsen.

***autoreply** us@us.dk

Indbakke X

Udlændingestyrelsen <Udlst@us.dk>

23/10/13

til mig

Oversæt meddelelse

Deaktiver for: engelsk

For information in English please scroll down.

Tak for din e-mail. Du vil modtage et svar snarest muligt.

Bemærk venligst, at dette er en autogenereret mail, der ikke kan besvares.

Vidste du at:

Du kan finde svar på mange spørgsmål på brugerportalen <http://www.nyidanmark.dk/>. Du kan bl.a. finde oplysninger om:

- Status på din sag
- De forskellige typer af opholdstilladelser udlændinge kan søge i Danmark
- Hvilke udlændingemyndigheder der varetager de forskellige typer af opholdstilladelser
- Spørgsmål og svar, som indeholder svar på ofte stillede spørgsmål

Du kan også finde information om:

- Tidsfrister for vores sagsbehandling på de forskellige områder - servicemål
- Statistik og meget mere.

Med venlig hilsen

Ryesgade 53

2100 København Ø

Tlf.: 35 36 66 00

Web: www.nyidanmark.dk

Bilag 2b. Svar fra Udlændingestyrelsen.

****autoreply**** us@us.dk

Indbakke X

Udlændingestyrelsen <us@us.dk>

20. feb.

til mig

Oversæt meddelelse

Deaktiver for: engelsk

For information in English please scroll down.

Tak for din e-mail. Du vil modtage et svar snarest muligt.

Bemærk venligst, at dette er en autogenereret mail, der ikke kan besvares.

Vidste du at:

Du kan finde svar på mange spørgsmål på brugerportalen <http://www.nydanmark.dk/>. Du kan bl.a. finde oplysninger om:

- Status på din sag
- De forskellige typer af opholdstilladelser udlændinge kan søge i Danmark

- Hvilke udlændingemyndigheder der varetager de forskellige typer af opholdstilladelser
- Spørgsmål og svar, som indeholder svar på ofte stillede spørgsmål

Du kan også finde information om:

- Tidsfrister for vores sagsbehandling på de forskellige områder - servicemål
- Statistik og meget mere.

Med venlig hilsen

Ryesgade 53

2100 København Ø

Tlf.: 35 36 66 00

Web: www.nyidanmark.dk

Bilag 3a. Mail til interviewpersoner.

Hej Bitten.

Jeg er blevet anbefalet af en socialkoordinator, at kontakte dig i forbindelse med mit speciale.

Jeg er studerende v. Aalborg Universitet – kandidat i Socialt Arbejde. Jeg er oprindeligt uddannet socialrådgiver i 2002, og har arbejdet som dette i 10 år, de sidste 5 år med behandling og rehabilitering af traumatiserede flygtninge, i et tværfagligt behandlingstilbud (Oasis). Det sidste år har jeg været tilknyttet Røde Kors Asylafdelings Sekretariat, som studerende og som studiemedhjælp.

Jeg er lige gået i gang med speciale om ”Tvangsanbringelse af asylbørn.” Mit fokus er socialrådgivernes faglige dilemmaer, når der skal træffes afgørelse om en tvangsanbringelse. Overordnet er rammen spændingsfeltet mellem Serviceloven og Udlændingeloven.

Jeg har interviewaftaler med to socialkoordinatorer fra Røde Kors, samt en socialkoordinator fra et kommunalt asylcenter. Jeg vil rigtig gerne interviewe kommunale sagsbehandlere, og har derfor spurgt socialkoordinatorerne i Røde Kors, om de kunne henvise mig til relevante sagsbehandlere.

Jeg håber du vil stille op til et interview. Jeg kan forstå på Maria, at du har mange års erfaring med dette område, en faglig tyngde og at I har et godt samarbejde.

Jeg skriver gerne uddybende til dig om specialet. Jeg forestiller mig at interviewet skal afholdes i uge 13 – men jeg er fleksibel i forhold til hvornår det kunne passe dig.

Du er også velkommen til at ringe til mig, jeg træffes bedst på mobil: 6116 9861.

Venlig hilsen

Sinne Dunker

Studerende v. Aalborg Universitet, Kandidat i Socialt Arbejde / Dir 3527 8589

Bilag 3b. Mail til interviewpersoner.

Kære Bitten.

Hermed lidt uddybende om specialet, samt hvilke temas jeg gerne vil tale med dig om. Jeg glæder mig til at interviewe dig fredag d. 28. marts kl. 10.

Specialets tema: Specialet omhandler tvangsanbringelse af asylbørn og har fokus på de faglige dilemmaer socialrådgiverene oplever i sager om tvangsanbringelse af asylbørn. Overordnet er rammen spændingsfeltet mellem Udlændingeloven og Serviceloven – hvordan og på hvilken baggrund handler socialrådgiveren i forhold til at sikre barnets tarv i sager om tvangsanbringelse af asylbørn?

Foreløbig problemformulering: ”Hvilke faglige dilemmaer oplever socialrådgivere, når de skal tage stilling til om et asylbarn skal tvangsanbringes, og hvordan handler socialrådgiverene i forhold til disse dilemmaer?”

Formål: Formålet med undersøgelsen er, at få viden om hvilke faglige dilemmaer socialrådgivere oplever i sager om tvangsanbringelse af asylbørn, og hvordan de handler i forhold til varetagelse af barnets tarv i disse sager. Formålet er at få belyst området – et område som i forvejen synes underbelyst. Formålet er desuden, at få socialrådgiverens bud på eventuelle ændringer i forhold til det fremtidige arbejde på området.

Tema jeg ønsker at komme ind på: Jeg ønsker at spørge ind til din erfaring med sager omkring tvangsanbringelse af asylbørn med udgangspunkt i *konkrete cases* du har haft.

- Hvilke faglige dilemmaer har du oplevet i sager vedr. tvangsanbringelse af asylbørn. Og hvordan har du handlet? Eksempler på ”typiske cases,” ”gode cases” og ”dårlige cases.”
- Hvordan er proceduren/ retningslinjerne i din afdeling/ kommune i sager om tvangsanbringelse af asylbørn? Hvad er din rolle? Hvilke dilemmaer har du oplevet i forhold til din rolle?

- Forslag til ændringer på området, indsatser, muligheder...?

Jeg vil desuden spørge dig om, hvor mange år du har arbejdet på området, hvor mange anbringelsessager du har haft (cirka tal)... Er der forskel på anbringelsessager med ”danske” børn (børn som har opholdstilladelser) og asylbørn?

Og endeligt vil jeg også gerne høre dig om, hvad du finder relevant indenfor emnet og som jeg måske ikke er opmærksom på at spørge ind til.

Frivillighed: Det er frivillig at deltage i undersøgelsen. Du vil til hver en tid kunne trække dig fra undersøgelsen.

Citater: Det du direkte citeres for, vil du få mulighed for at godkende ved rapportens afslutning.

Anonymitet: Ved deltagelse i interview og undersøgelsen vil din person blive anonymiseret. Karakteristika vedr. din person vil blive sløret, så det ikke er muligt for læsere af undersøgelsen af genkende dig. Du vil derfor blandt andet fremstå med et andet navn. Projektreporten vil være offentlig tilgængelig.

Jeg kan kontaktes på mail sinnedunker@gmail.com, hvis du efterfølgende har spørgsmål, ønsker at trække dig fra undersøgelsen eller andet.

Informant

Sinne Dunker, Specialestuderende v. Aalborg Universitet - Kandidat i Sociale Arbejde

Bilag 4. Interviewguide.

1. Baggrund

- Antal tvangsanbringelser?
- Års erfaring med målgruppen?
- Hvilke kriterier anbragt efter? Hvad skal der til?

2. Målgruppe

- Karakteristika/ særligt?
- Sammenligneligt/ adskiller sig fra en dansk målgruppe?

3. Barnets tarv – dilemmaer i forhold til

- Tilknytning
- Traumatisering
- Forældreevne
- Opdragelse/ svigt

4. Beslutninger/ indsatser

- Faktisk gjort? Hvorfor valgte den vej?
 - Hensyn, etik, teori og erfaring?
- Dilemmaer lovgivning
 - Udrejsefrist – hjemgivelse – afslag på ophold
 - Selvstændigt ophold
 - Asylbørn/ familiers historie/ baggrund
 - Hjemlandets hjælpemuligheder ’
 - Spekulere i omsorgssvigt?
- Dilemmaers betydning for vurdering
- Forskel på danske sager og asylsager? (Gjort det anderledes hvis danske børn).

5. Organisation – socialrådgiverens rolle

- Retningslinjer – procedure

- Myndighed kontra samarbejdspartner

6. Hvad kan forbedres

- Forslag til indsatser, ændringer

7. Andet

- Det jeg ikke har spurgt om